AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200.000
LİRA AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA
EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200.000 LİRA
Yıl içinde Yarım Milyon
AKBANK

AKİS

Haftalık **Aktüalite** Mecmuası

Sene: 2, Cilt: IV, Sayı: 63

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
P. K. 582 — Tel: 18902

Fiatı: 60 Kuruş

İmtiyaz Sahibi
Metin TOKER

●

Umumî Neşriyat Müdürü
Cüneyt ARCAYÜREK

●

Bu nüshada Yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür:
Yusuf Ziya ADEMHAN

●

Teknik Sekreter:
M. Nevzat ÜNLÜ

●

Ressam:
İzzet ÇETİN

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — Hüseyin EZER

●

Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

●

İlân Şartları :

4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

●

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Harold Mac Millan

İkinci Eden

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

İspat hakkı bir defa daha günün mevzuu haline gelmiş bulunuyor. İktidar partisine mensup bazı kimselerin bu hakkın basına tanınmasından niçin böylesine ürktükleri ni anlamak biz fâniler için hakikaten son derece müşkil bir şeydir. Hele partinin başında bulunan Adnan Menderes gibi temiz, namuslu, dürüst ve vatanperver bir .devlet adamının bu hakkın kabulü yolunda teklif yapmış olan Demokrat Partili 11 münevver milletvekiline ' bu teklilerini illâ geri aldırtmaya çalışması aklın kolay kolay alacağı bir husus değildir. İspat hakkı konduğu gün' bir takım muhterem zevatın işgal ettikleri sandalyelerde tutunmalarının son derece, ama son derece müşkül hale geleceğine elbette ki zerrece şüphe yoktur. Ama bizim bildiğimiz kadar Adnan Menderes bu türlü endişelerin tamamiyle üstünde bulunmak gerekir. İspat hakkı basına tanınmadığı için gazetelerin neşriyatım bir kenara bırakalım, ama hiç bir kontrola tâbi bulunmayan fiskos gazetelerinde dahi bugün başbakanın dürüstlüğünden şüphe edilmemektedir.

İstenilen ispat hakkının eski Adalet Bakanının milleti inandırmak istediği gibi şahısların hususi hayatlarım teşhir imkânı bahşet mi - yeceği elbette ki malumdur. 11 lerin hatırından bunun zerresi dahi geçmemektedir. Herkesin hususî hayatı, kendisini ilgilendiren bir husustur. O hayatla, ancak resmî vazifeyi alâkadar ettiği nisbette uğraşılır. Bunun dışında ispat hakkı bambaşka bir hizmet için talep olunmaktadır. Bu hizmet vurguncularla, menfaatperestlerle, nüfuz tacirleriyle, suistimalcilerle mücadele etmek, bir, takım uygunsuz kimselerin çok muteber mevkilere geçmelerini önlemek için istenmektedir. Başbakan Adnan Menderes bu "iktidar sinekleri" nin temizlenmesinin hükümetin işlerini kolaylaştıracağını, Demokrat Partiyi millet nazarında kuvvetlendireceğini niçin görüp anlamamakta bu kadar inat ediyor?

İspat hakkı kabul edilince ne olacak? Herkes herkes hakkında iftira kampanyası mı açacak, yoksa komşu komşuya mı düşecek? Bu tehlikelerin sadece Halil Özyörükün hayalhanesinde mevcut bulunduğunu Adnan Menderes gibi hukuk tahsili yapmış bir zat elbette ki bilir. Yoksa namuslu kimselerin hakaretlere maruz kalacağından ve İspat hakkı bahanesiyle bu hakaretlere mahkeme Önünde devam edileceğinden mi korkuluyor? Bu endişe de son derece yersizdir.

İşte bu gazeteyi çıkaran insanlar var. Gazete çıkaran on binlerce insan var. Niçin onlar ispat hakkını böylesine hararetle istiyorlar? Herkes herkes hakkında iftira atacak, komşu komşuya düşecek olsa bu haktan kendi hesaplarına çekinmezler mi? Ya 11 ter? İçlerinde bakanlık yapmış olanlar mevcut. Bazısının gönlünde yatan aslan da o.. Neden başlarına gelecek felâketten korkmuyorlar? Nihayet Başbakan Adnan Menderes pek âlâ bilmektedir iki bizzat kabinesi dahilinde başına bu hakkın tanınmasında fayda mülâhaza eden, hattâ buna hararetle taraftar olan bakanlar bulunmaktadır. Eğer ispat hakkı bir âfet olsaydı bunlar kendi ölüm fermanlarım elleriyle imzalarlar mıydı? Eğer Adnan Menderes bir misal istiyorsa ona bu misali umumi efkâr önünde biz temin ediyoruz. Türk Ceza Kanunu hakarete uğrayan şahısların dava ettikleri kimselere ispat hakkı tanıyabileceklerini âmirdir. Bu hakkı ,arzu edene tanıyacağımızı vaad ediyoruz. Buyrun, hodri meydan! Haydi, isnatta bulunsanıza.. Bu gazeteyi çıkaranlar şantaj yapıyorlar, adam dolandırıyorlar, hırsızdırlar, gayrı meşru menfaat peşindedirler desenize.. Hiç bir şeyden korkumuz yoktur, hiç bir iftira bizi lekeliyemez, alnımız açıktır! Kanaatimizce mesele de bundan ibarettir. İnsanın gocunacak yarası olmazsa, onu şantajla tehdit etmek imkânı yoktur. Bir defa daha söylemiştik, tekrar edelim: 11 lerin içinde dedikoduya en ziyade müsait bir bakanlığı, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığını işgal etmiş iki milletvekili vardır. Korkuyorlar mı? Çekiniyorlar mı? Hayır! Zira kendilerinden emindirler, namuslarını bir zırhın arkasına saklamak istemiyorlar. Demokrasinin bir şeffaf köşk olduğunu biliyorlar.

İspat hakkım kabul etmemek için bu kadar inat göstermek, bir demokrasinin lâzimi gayrı müfariki olan hakkı basına tanımak istememek emin olunuz Demokrat Partiyi çok zayıf düşürmektedir. Hakkında Meclis tahkikatı açılıp açılmaması hususu reye konulurken bizzat kendisi aleyhte parmak kaldıran bir sabık bakanın eski iktidarı zayıf düşürdüğü kadar zayıf düşürmektedir. Menderes ispat hakkının aleyhinde vasiyet almaktan vaz geçsin, buna mukabil müfteri oldukları anlaşılacaklar için daha da ağır cezalar koydurtsun ve bıraksın İspat hakkım niçin istemedikleri bizce tamamiyle malûm zevatla biz kozumuzu âdil mahkemeler önünde bizzat paylaşalım.

Saygılarımızla

AKİS

D.P.

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu
Yedek kuvvet

Yeni cereyanlar

İstanbulda Taksim civarındaki bir meşhur pastahanenin bahçesinde geçen haftanın sonlarında oldukça kalabalık Ur gurup toplanmıştı. Bunların hepsi Demokrat Partiye mensup milletvekilleriydi. Çoğu gençti. İsimlerini ve resimlerini sık sık *gazetelerde* görmek kabildi. Demokrat Partiye ve onun ideallerine sıkı sıkıya bağlıydılar. Fakat gidişattan memnun olmadıkları biliniyordu. Tek partiye ve şeflik sistemine doğru süratle kayıldığını elle tutulur, gözle görülür şekilde farkediyorlardı. Zira, doğrusu istenilirse işin içindeydiler. Yüksek makamlarla temas ettikleri gibi o makamların sahipleri üzerinde kimlerin nüfus icra ettiğini ve bunun ne neticeler verdiğini biliyorlardı. Ellerinden gelen mücadeleyi yaptıklarına da samimi surette inanıyorlar ve ellerinden daha fazlasının gelmediğine üzülüyorlardı. Adnan Menderese aksettirilenlerin aksine Genel Başkanın şahsına karşı - alaturka bir hayranlık değil ama.. - samimi bir hürmet ve takdir besliyorlar, onun iş başında bulunmasının Demokrat Parti için çok faydalı olabileceğine inanıyorlardı. Ancak Genel Başkanın bazı kimselerin tesirinde lüzumundan fazla kalmasının ve hakikatleri objektif zaviyeden görmeye yanaşmamasının hem rejime, hem partiye zarar verdiğinde müttefiktiler.

Fakat o gün bahis mevzuu olan gazetelere akseden bir Ankara haberiydi. Haberin aksediş ş e k i l İhtiyatlı, fakat manası açıktı. Bildirildiğine göre ispat hakkı taraftarlarından Ağrılı bir milletvekili Demokrat Partinin devam etmekte olan Genel İdare Kurulu toplantısına çağırılmış ve kendisinden yaptıkları teklifin geri alınması talep olunmuştu. Hadisenin tam cereyan tarzı bu değildi ' Haberde "Ağrı Milletvekili" diye bahsedilen zatın 11 li gurubun sözcülerinden Kasım Küfrevi olduğundan şüphe yoktu. Gazete Kasım Küfreviye "ya bu deveyi güdersin, ya bu diyardan gidersin" tertibi ispat hakkına ait tek lifi geri almaya yanaşmadıkları takdirde 11 lerin Yüksek Haysiyet Divanına verileceklerinin İhtar olunduğunu bildiriyordu. Haberden anlaşılan Genel Başkanın bu hak aleyhinde yeniden vaziyet aldığıydı.

Hâdisenin hikâyesi

Türkiye Büyük Millet Meclisinin geçen devresinde 6334 sayılı olup tatbikatına ait havadislerin hemen her gün gazetelerde çıkması neticesi kendisine büyük şöhret yapan, meşhur kanun müzakere edilirken kanunun prensiplerine taraftar görünen Nadir Nadi - Cumhuriyet gazetesi başyazarı ve İstanbulun D.P. etiketli müstakil milletvekili - bir tadil teklifi yapmıştı. Nadir Nadinin istediği, hususi mahkemeler tarafından muhakeme olunan kimseler - bilhassa bakanlar - hakkındaki isnatların suçlularına ispat hakkının tanınmasıydı. Yani bir gazeteci bir bakanın vazifesini suistimal ettiğini, nüfuzunu kötüye kullandığını yazarsa mahkemeler onu sorgusuz sualsiz mahkûm edememeliler, ancak isnatları yalansa ceza vermeliydiler. Dünyanın hemen bütün demokrasilerinde bu böyleydi; zira basının mürakabe edeceği şahıslar şehrin çöpçüleri değil icraat mevkiinde bulunan devlet adamlarıydı. Fakat Nadir Nadinin teklifi rağbet görmedi, hükümet de teklifin aleyhinde cephe alınca tasarı "ispat haksız" kanunlaştı. Kanunlaştı ve tatbik edilmeye başlandı..

Kasım Küfrevî
Ölmek var, dönmek yok

Karantina

Memleketimizi ziyaret eden yabancılar şerefine kabul resimleri tertiplenir. Bunlara gazetelerin sahip ve başmuharrirleri de davetlidir. Hattâ bazıları tâ İstanbuldan celbedilir. Bu kabul resimlerinin bizim tarafımızdan - yani bizim devlet adamlarımız tarafından - tertiplenenlerinden hiç bîrine şimdiye kadar AKİS davet edilmemiştir. Kabul resmi aşığı olmadığımız için bir tek defa serzenişte bulunmadık.

Başbakan gazetelerin sahip ve başmuharrirlerini yemeğe çağırır, şereflerine kokteyller verir. AKİS bunların da hiç birine şimdiye kadar davet edilmemiştir. Yemek ve kokteyl aşığı da olmadığımız için sesimizi çıkarmadık.

Ama Başbakanın tertiplediği bir basın toplantısına bizi çağırmamış olması karşısında duyduğumuz üzüntüyü belirtmek isteriz. Bu, onun vazifesiydi. Eğer izah olunacak bir husus varsa bunu bize de anlatması herkes için faydalı olurdu. AKİS'in gazetecilik âdabını muvafık meslekdaşları kadar bildiğinden Adnan Menderes emin olabilir.

Çağrılmamamızın sebebi küçümsenme desek, AKİS'in çağırılan bazı gazetelerin bir kaçının topundan bir kaç misli fazla sattığını Başbakan elbette ki bilir. Hükümetin bizi tanımamasına affetsek, Adalet Bakanlığının üzerimizden eksik etmediği çok yakın alâka bunun aksini ispat için ortadadır. O halde?

O halde geriye bir tek ihtimal kalıyor: kabul resimlerine, yemeklere ve kokteyllere olduğu gibi basın toplantılarına da davetleri şahsi hisler, sempatiler veya antipatiler tayin ediyor.

Bu usulün demokrasiyle alâkası bulunmadığına işaret etmemize acaba müsaade olunur mu? Zira çağırılmamızı beklediğimiz yerlerin hiç kimsenin babasının yeri olmadığına inanıyoruz da...

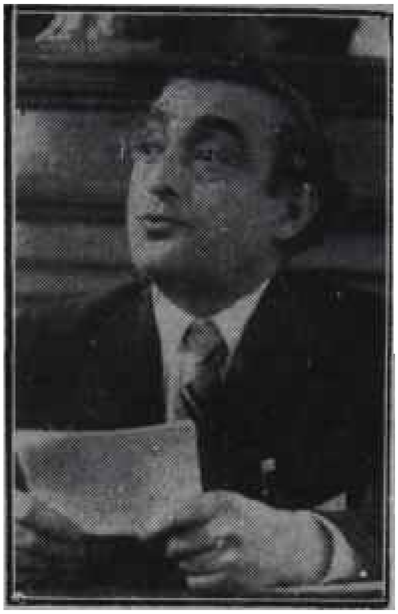
Fakat tatbiki gösterdi ki kanun aksaktır, ispat hakkıma bulunmama' sı bakanları hele hizmetleri dolayısıyla tenkid edebilmeyi imkânsız kılmaktadır. Zira isnatlar hizmete ait olursa ceza otomatik şekilde üçte bir nisbetinde artıyordu. Gazeteciler bu tehdit altında bakanların suistimalini bilseler dahi yazamıyacaklardı. Zira ellerinde vesika bile olsa hakimler vesikayı nazarı dikkate almıyacaklar ve suçu işliyeni değil, ortada suç olduğunu yazanı ve yazdıklarım ispat edebilecek mevkide olanı kamunun sarih metnine dayanarak mahkûm edeceklerdi. Bu durum Demokrat parti içindeki genç ve münevver milletvekillerini derin derin düşündürdü.

Bir defa ortada haksızlık vardı. Tatbikat neticesi gazeteciler sorgusuz sualsiz mahkûm ediliyorlardı. İsnat yalan olduğu takdirde suç sayılmalıydı, doğru söyliyeni cezalandırmak hukuk kaidelerine aykırıydı. Omuzlarına devlet hizmeti alan bir şahıs bu hizmetin ifası sırasında milletin ve onun temsilcisi Büyük Millet Meclisinin olduğu kadar umum! efkârın ve onun temsilcisi basının mürakabesi altında tutulmalıydı. Sonra ispat hakkının bulunmaması belki suistimal yapacak bir bakanın işine gelirdi, ama hükümet mensuplarını her zaman şaibe altında bırakabilirdi. Kâğıda basılan gazeteler yazamıyordu ama fiskos gazetesinde bir çok şey söyleniyordu ve bunlar milletvekillerinin kulaklarına geliyordu. Fiskos gazetesinin kâğıda basılan gazetelere nazaran ne derece mübalâğalı olduğu hiç kimsenin meçhulü değildi. Onu önlemenin çaresi basını serbest bırakmaktı.

Bardağı taşıran damla

İşte bu sırada "Bedîî Faik hadisemsi" ve onun hemen arkasından "Akis hadisesi" cereyan etti. 6334 sayılı kanun Bedîî Faik tarafından Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Sarol aleyhinde ortaya atılan. isnatların doğru olup olmadığının tahkikine imkân bırakmayacaktı. Nitekim, davası görülen İkinci hadisede Ankara Toplu Basın Mahkemesinin hâkimleri sanığın tevsii tahkikat talebini 6334 sayılı kanunun ispat hakkı vermediğinin ileri sürülmesi üzerine reddettiler. Bunlar bahis mevzuu *genç* milletvekillerini harekete geçmeye şevketti. Mühim olan elbette ki Bedîî Faik adındaki gazeteci veya AKİS ismini taşıyan mecmua değildi. Bu bir memleket meselesiydi. Üstelik Dr. Mükerrem Sarol hakkındaki isnatlar tahkik olunabilseydi Devlet Bakanı • ve tabii onun mensup bulunduğu parti - isnatların asılsızlığı meydana çıkınca bir kat daha yükselirdi. Bu fırsatı Dr. Mükerrem Sarol ispat hakkının bulunmaması yüzünden kaçınıyordu.

Bu hakkın tanınması hareketinin başında Prof. Fethi Çelikbaş vardı. Onunla beraber Demokrat Partinin sevilen ve tutulan on milletvekili uzun çalışmalardan sonra bir tasarı hazırladılar ve bunu kanun teklifi o-

Samet Ağaoğlu
Ayrılmak isteyip...

larak ilkbaharda Meclise verdiler. Hareket geniş akisler uyandırdı. Basın 11 leri hararetle - bazı zorlukların imkân verdiği kadar hararetle - tuttu. Fakat Demokrat Parti içindeki belli çevreler buna başka bir mana vermekte ve verdirtmeye çalışmakta gecikmediler, iddialarına göre hedef Adnan Menderesi devirmekti. 11 ler Demokrat Parti içinde bir hareket hazırlıyorlardı, bahis mevzuu olan liderin prestiji ve kudretiydi. İspat hakkı bir defa tanınırsa hükümette kalmanın imkânı yoktu, zira herkesin hususi hayatı sayfaların üzerine dökülecekti. Ne şahsî şeref kalacaktı, ne aile mahremiyeti, ne de itibar.. Halbuki 11 lerin teklifini bir tek defa okumak ispat hakkının tanınmasının bunların hiç birine imkân vermiyeceğini görmeye yeter de artardı bile. Tasarıda gayet sarih olarak bu hakkın sadece ve sadece hizmetle alâkalı hususların isnadında tanınacağı belirtiliyor, hususi hayat tasrih olunarak dışarda bırakılıyordu. Fakat "sizin kellenizi istiyorlar" teranesinin şampiyonları parti içinde ve liderlerin nezdinde geniş bir kampanyaya giriştiler. Kampanya meyvasi' m verdi.

Şiddetli bir tartışma

Günün birinde - Meclis henüz kapanmamıştı - 11 lere Genel Başkanın kendileriyle görüşmek istediği haber verildi. 11 lerden sadece on tanesi bulunabildi, bunlar Genel Safkanın nezdine toplu halde gittiler. Kendilerini evvelâ Genel Başkan Vekili Prof. Fuad Köprülü karşıladı. Prof. Köprülü, o kendisine has babacan tavırla meseleyi ortaya attı: 11 lerden tekliflerini geri almaları isteniliyordu. On milletvekili davalarını müdafaa ettiler. Hem o kadar iyi müdafaa ettiler ki bu sırada Prof. Köprülüye bir kalem uzatılıp da:

"— Hocam neden bu teklifin altında senan imzan yok" denseydi Genel Başkan Vekili belki de 12 nci olmayı kabul ederdi.

Fakat bu sırada içeriye Adnan Menderesin girdiği görüldü. Genel Başkan hayli sinirliydi. Münakaşa pek kısa zamanda hararetlendi, sert sözlerin teatisine başlandı. On milletvekili davalarından caymaya mütemayil görünmedikleri gibi Genel Başkanla müsavi şartlar altında konuşacaklarını bildiriyorlardı, ispat hakkını niçin getirmek istediklerini açıkça söylediler, bununla kimleri is-

MASAL

tihdaf ettiklerini de saklamaya lüzum görmediler. Ortaya isimler atıldı. Adnan Menderes bunun için basına ispat hakkı tanımaya lüzum bulunmadığını sert bir' şekilde İfade etti. Milletvekilleri aynı sert tonda aksi kanaatte bulunduklarını beyan ettiler ve sebebini söylediler. Bakanların murakabesi açık olmalıydı. Genel Başkan ispat hakkı taraftarlarına bir hareket hazırladıklarına dair söylentilerden bahsetti. Milletvekilleri bunu şiddetle reddettiler ve söylentileri çıkaranları bunları ispata davet ettiler. İş kızışmıştı. Adnan Menderes kendilerini muhalefetin âleti haline gelmekle suçlandırdı,' muhaliflerin de bu hakkı şiddetle talep ettiklerini söyledi, hattâ bir ara "siz AKİS'in çizdiği yoldan yürüyorsunuz" dedi. Milletvekilleri bu ithamları da aynı şiddetle reddettiler. Mesele muhalefet veya AKİS meselesi değildi. Bu bir memleket davasıydı, halli gerekiyordu. İspat hakkı hükümete ve partiye ancak fayda sağlayabilirdi.

Milletvekilleri hakikaten samimi bir hürmet ve sevgi besledikleri Genel Başkanın yanından üzgün ayrıldılar. Bir neticeye varılamamıştı. Ertesi gün Adnan Menderes Parti Meclis Gurubu İdare heyetinde 11 lerin bu heyetteki tek azası Kasım Küfrevi'yi yalnız yakaladı ve hayli tartakladı. Kasım Küvrevî teklifi geri almayı gene reddetti, fakat acele etmediklerini, meselenin Kasımda daha soğukkanlılıkla görüşülebileceğini bildirdi. Genel Başkan memnuniyetini beyan etti, hattâ Kasım Küfrevî'yi kucakladı ve mesele bu son haftanın başında gazeteler tarafından yukarıda bildirilen şekilde ortaya atılıncaya kadar kısmen uyutuldu.

Sıtkı Yırcalı
Ayrılamayanlar

Bir Noktada

Başbakan Adnan Menderesin ağzından çıktığından beri onun edasiyle, onun kelimeleriyle, onun el ve parmak hareketleriyle konuşanların dillerine pelesenk ettikleri tâbirle "vatan sathında" bir anlaşmazlığın kurbanları vaziyetindeyiz. Başbakanın tertiplediği garip basın toplantısından - garip, zira bu toplantıya sadece bazı gazeteciler davet edilmiş ve söylenilenler "yazılmaması" kaydiyle söylenmiştir - gazetelere akseden haberlere göre Adnan Menderes olup bitenler karşısında derin bir üzüntü içindedir. Cumhuriyet Halk Partisinin lideri İsmet İnönü hadiselerin cereyan tarzından asla ve asla memnun değildir. Cumhuriyetçi Millet Partisinin lideri Osman Bölükbaşı yüreğinden yaralıdır. Yalnız liderler mi? Bütün umumi efkâr aynı üzüntüyü, aynı memnuniyetsizliği, aynı yarayı kalbinin tâ içinde hissetmektedir.

Huzursuzluğu ortadan kaldırmak için, "kabahatlinin kim olduğunu araştırmaktan vaz geçelim" diyen bazı gazetecilerin tavsiyelerinin aksine, iltihabı mutlaka deşmek lâzımdır. Huzursuzluğun nereden geldiği tesbit edilmeden bunu ebediyen yok etmenin imkân ve ihtimali yoktur. Beş senelik tecrübeler, birbirini sık sık takip eden bahar havaları ve fırtınalar en canlı delil halinde gözlerimizin önündedir. Meclisin tatile girmesine tekaddüm eden aylarda baş gösteren iyi münasebetlerin ne derece suni olduğu ve bir temele dayanmadığı için nasıl çürük bulunduğu bunların bir ihtiyatsız hareketle bozuluvermesinden bellidir.

Bütün dert Adnan Menderesin kendi hükümetini normalin üstünde bir hükümet telâkki etmesinden ileri gelmektedir. "Cezbe halinde" olduğu en yakın fikir, mesai ve ideal arkadaşı Dr. Mükerrem Sarol tarafından bütün millete duyurulan Başbakan omuzlarında ilâhi bir vazifeyi taşıdığına samimî surette inanmaktadır. Bu ilâhî vazife muasır medeniyetin gerisinde kaldığında zerrece şüphe bulunmayan memleketi bir hamlede ileri seviyeye ulaştırmaktır. Adnan Menderesle temas etmek saadetine eren Vatan gazetesi Başyazarı Ahmed Emin Yalmanı dinliyelim. Başyazarın bir kaç satırı derdi bütün açıklığiyle ortaya koymaktadır:

Adnan Menderes büyük bir dâvaya inanmıştır. Türk iyenin boyuna değişen ve kısmen ilerleyen, gelişen istikrarsız bir dünyada bekası imkânım esaslı ve umumi bir kalkınmada görüyor.

. . . Adnan Menderes ve arkadaşları kalkınma hareketimize büyük bir azim ve imanla bağlıdırlar. Başladıkları işi miadında sonuna getireceklerinden şüpheleri yoktur.

. . , Girişilen iş takatin üstünde çalışmalara ihtiyaç gösteriyor. Başvekilin çalışma günü on altı saatten eksik değildir. Temiz bir imanla büyük bir millî dava uğruna bu kadar çalışan bir hükümetin muhalefetten müsbet tenkid ve murakabe şeklinde vatani bir alâka ve insaf beklemesi tabiidir.

. . . Başvekile "Niçin öfkeleniyorsunuz, aldırmayın" dediğim zaman şu cevabı aldım: Bütün memleket hesabına her türlü mahrumiyet devrini kapamaya ve iktisadî bakımdan yeni ve modern bir Türkiye yaratmağa uğraşırken arkadan doğrudan doğruya bir baltalama hareketine maruz olunca elem duymamak imkânı var mı?"

Bunlar Adnan Menderesin kendisine ilâhî bir vazifenin mevdu olduğu hususundaki inancının çıplak delilleridir. İlâhî bir vazife yüklendiğine iman eden herkes gibi Demokrat Parti Genel Başkanının da insani tenkidleri - 1960 ile 1954 arasında şampiyonluğunu Nihad Erimin yaptığı yıkıcı ve menfi, kötü tenkidleri bahis mevzuu etmiyoruz - ihanet veya baltalama telâkki etmesine şaşmamak lâzım gelir. Bir fikrin, sabit fikir haline geldiği ve bunun mukaddes bir vazife telâkki edildiği gün en masum tenkidleri yapanların engizisyon ateşlerinde kavrulmasına intizar gerekir. Engizisyon ateşlerini yakanların en samimî müminler olduğu hiç kimsenin meçhulü değildir. Halbuki bir dâvaya, hattâ haklı bir dâvaya inanmak o hedefe giden yolda mani telâkki edilen her şeyi yakıp yıkmayı asla ve asla mazur gösteremez.

Adnan Menderes şunu iyice bilmelidir ki eğer millî kalkınmamızı bize hürriyetsizlikle ödetmek niyetindeyse biz bu millî kalkınmayı istemiyoruz. Hattâ Türkiyeyi muasır medeniyetin önüne de geçireceğim, memleketi refaha boğacağım, bu topraklar üzerinde dert bırakmıyacağım dese, bunun en mukni delillerini gösterse, fakat buna karşılık hürriyetlerimizi ipotek etmemizi istese kendisiyle meşru yollardan en amansız şekilde mücadele etmekten bu milletin bir kısım vatansever evlâtları asla ve asla vaz geçmiyecekierdir. Bunun muhalefetle, tarafsızlıkla, muvafıklıkla bir alâkası yoktur. Memlekette bu üç sınıfa mensup olup bizim gibi düşünen yüz binlerce insanın mevcudiyetini bilmek en büyük kuvvettir. Adnan Menderes ideal arkadaşı Dr. Mükerrem Sarolun bahsettiği "cezbe hali" nden bir an evvel çıkmalı, yaptığı işin

A n l a ş a l ı m

ilâhilikle bir alâkası bulunmadığını kabul etmeli, vatana hizmetin her hükümetin en tabii vazifesi telâkki edilmek gerektiğine inanmalı ve tekrar ediyoruz şunu bilmelidir: hürriyetlerimizin pahasına kalkınma istemiyoruz. Eğer hürriyet ile kalkınma arasında bir tercih yapmak gerekirse cevabımız tektir: hürriyet! Biz ahır- zaman peygamberi değil, modern manasile demokratik bir devlet adamım iş başına getirdiğimiz zehabile Adnan Menderesin partisine iki seçimde rey verdik. Demokrat parti vaadlerini gerçekleştirme yoluna girmediği müddetçe Adnan Mende,-resi, İsmet İnönüyü, Osman Bölükbaşıyı ve hepsinden mühimi milleti üzen huzursuzluğu bu "vatan sathı" ndan kaldırmaya hiç kimsenin, ama hiç kimsenin kudret ve kuvveti yetmiyecek, alınacak her sert tedbir vaziyeti biraz daha vahim hale sokacak ve her şeyden çok o tedbirleri alanları rahatsız edecektir. Zira sert tedbir yoluna girildi mi, onun sonu yoktur. Daha doğrusu vardır, ama, bir çıkmazdır.

●

1950 den evvel memlekette antidemokratik kanunların bulunduğunu kim ilan 'ediyor ve bunları kaldıracağı vaadinde bulunuyordu? Demokrat Parti! Demokrat Parti o zaman "ama ben mamür bir vatan yaratacağım, o gayretlerimi baltalamaya kalkışan olursa eski antidemokratik kanunları bırakır, üstelik yenilerini de getiririm" diyor muydu? O halde, bu vadini niçin tutmuyor?

1950 den evvel memlekette adliyenin teminatsızlığından kim dert yanıyor, müstakil bir adliye vadediyordu? Demokrat Parti! Demokrat Parti o zaman "ama bir hâkim hanüm başbakanın açtırdığı davada başbakanı memnun etmiyecek karar alırsa adlî teminatı daha dakısarım" diyor muydu? O halde, bu vadini yerine getirmek için ne bekliyor?

1950 den evvel basının baskı altında inlediğine kim tercüman oluyor, basın hürriyetini programının başına alıyordu? Demokrat Parti! Demokrat Parti o zaman "ama bir Nihad Erim çıkar bu hürriyeti İyi kullanmazsa öyle bir kanun yaparım ki gazeteciler ağızlarını açamazlar" diyor muydu ? O halde, 6334 sayılı kanun hâlâ niçin duruyor?

1060 den evvel Üniversitenin muhtariyeti kimin davasıydı, profesörlerin haklarım kim müdafaa ediyordu? Demokrat Parti! Demokrat Parti o zaman "ama Bülent Nuri bey bu muhtariyeti suistimal edene muhtariyetin m' fini bırakmam" diyor muydu? O halde bu muhtariyeti niçin fiilen yok ettiğini söyliyebilir mi?

Nihayet, evet nihayet, şeflik sisteminin aleyhinde olan kimdi, dâhilerden bu milletin çok çektiğini kim söylüyordu, kim "alelade" hükümetlerin iştiyakım terennüm ediyor, kim ilâhî pozları kötülüyor, kim hürriyetlerin üzerine hiç bir ahval ve şeraitte şal örtülmesi gerekmediğini bitip tükenmiyen mitinglerde millete ilân ediyordu? Demokrat Parti! O halde.. O halde...

●

Ama memleketi kalkındırmıyalım mı? Ama senelerin ihmaliyle geri kaldığında zerrece tereddüt bulunmayan bu vatanı ileri bir medeniyet seviyesine ulaştırmıyalun mı? Milyonlarca vatandaşı içinde bulundukları acıklı halden kurtarmıyalım mı? Yepyeni bir yurt kurmıyalım mı? Bunlara hayır diyecek insan bir alçaktan başka şey değildir. Ancak bütün bunları hürriyetleri yok ederek yapmaya lüzum yoktur. İnsanı şerefli insan yapan ne tok bir karın, ne bacası tüten ev, ne traktör, ne güzel elbiselerdir. Hürriyettir! Demokrat Parti bu büyük hizmeti hürriyetleri kısmadan yapsaydı bu millet onu senelerce başından eksik etmezdi. Hem inanınız, kalkınma denilen şey o takdirde bugününden çok daha rahat şekilde gerçekleşir, çok daha olgun meyveler verirdi, özlediğimiz vatana çok daha çabuk kavuşurduk. Kalkınmayı asıl baltalayanlar, millî menfaatlere asıl zarar verenler tenkid yapanlar değildir. Tenkidi boğmak isteyenlerdir. Büyük bir hamleye girişmiş memleketlerde basın hür olursa, elinde ispat hakkı bulunduğu halde nüfus tacirleriyle, hırsızlarla, suistimalcilerle, menfaatperestlerle amansız bîr mücadeleye girişirse, hırsızlara nefes aldırtmazsa adımlar hızlanır, maniler azalır. Bazen dost bilinenler hakiki dost değil, düşman telâkki edilenler ise dayanılması gereken insanlardır. Bu hususun daima .hatırda tutulmasında ancak fayda vardır.

Sahtekârlara, hasis menfaat peşinde olanlara büyük kütleler asla ve asla iltifat etmezler. İster İktidarda olsunlar, ister muhalefette.. Bir muayyen müddet peşinde gidebilirler, ama sonunda mutlaka sırtlarım çevirirler. Memleket menfaatlerini hakikaten zedeliyen muhalifleri bekleyen akibet de bundan başka şey olamaz. Onları susturmak maksadiyle kurunun yanında yaşı da yakmaktır ki umumi efkârın vicdanında kapanmıyacak rahneler açar.

"Vatan sathı" ndaki üzücü huzursuzluğu yok etmek için evvelâ o huzursuzluğu yaratan bu sebepleri ele almak lâzımdır. Hürriyetlerin teminat altına konulması yolunda Demokrat Parti hele 2 Mayıstan bu yana bir tek adım atmış mıdır ki gayelerinde muhalefetin ve bütün vatandaşların yardımım istiyor? İyi hava, iyi hava.. Evet, ama bu havanın bir maksadı olmak gerekirdi. Maksad ise hürriyetsizlik içinde kalkınma değil, evvelâ ve her şeyden evvel hürriyettir. Bejim bahsinde meselelerimizin bulunduğunu kabul eden Adnan Menderes aylarca devam eden "iyi hava" boyunca hangi meselenin halli bahsinde bir tek, ama bir tek fiili harekette bulunmuştur? Buna mukabil "bir mesele bulunmadığı" hakkında partisinin gurubunda beyanat vermiş, muhalefetin kanuni teklifleri müzakere dahi edilmemiş, Economist'in dediği gibi bir gündelik muhalif gazetenin (Dünya'nın) tesisleri hakkında uyutulan iddialar hortlatılmış, hükümeti tenkid eden bir haftalık havadis mecmuasının (AKİS'in) yazı işleri müdürü tevkif olunmuştur. Bütün bunlar, gene Economist'in ifadesiyle iktidarın, demokrasi icaplarım kalpten kabullenmediği hakikatini muhalefete göstermiştir.

Huzursuzluk dağıtılmak mı isteniliyor? Çaresi basit: Demokrat Parti demokrasinin prensipleri ve insan hakları mevzuunda yaptığı vaadleri gerçekleştirme yolunda fiili adımlar atsın. Bakınız o zaman muhalefet nasıl iyi hava ister. İsterse istemesin; aksi halde millet ona dönüp de bakmaz bile.. Ortada ne kavga kalır, ne gürültü. Kalkınma da ilâh! ve mukaddes bir Vazife olarak değil, hükümetlerin normal icraatı olarak dev adımlariyle yürür.

Dünyada bir memleketi İkinci Dünya Harbine sokmamak, onu savaşın musibetlerinden korumak kadar büyük hizmet olabilir mi? Ama Başbakanın ideal arkadaşı o hizmeti ağzına bile almıyor, bilakis o devrin hürriyetsizliğinden bahsediyor. Ee başbakan, kendisinin yaptığına inandığı hizmetlerin bir kenara bırakılıp derdini halen çekmekte olduğumuz hürriyet kısıcı tedbirlerden şikâyet edilmesini niçin "baltalama" telâkki ediyor?

Türkiyede hürriyet kısmayı rahat etmek için bir usul sanat her hükümet sebep olacağı huzursuzluğun mesuliyetini omuzlarında taşıyacak ve ağzıyla kuş tutsa ilk serbest seçimde partisinin kaybettiğim görecektir. Bu "vatan sathı" nda artık hükümetler demokrasi prensiplerine ve insan haklarına saygı göstererek- çalışmaya mecbur olduklarım unutmasalar, bunun aksini yapmakta direnmeeeler çok İyi ederler.

Aleyhte olanlar

Yalnız, Bakanlar içinde sadece bir teki ispat hakkının aleyhinde açıkça vaziyet aldı ve gazetelere bu yolda beyanat verdi. Bu bakan bizzat Dr. Mükerrem Saroldu. Halbuki tek lifi getirenler bilhassa onun iyiliğini ne kadar hararetle istiyorlardı. Ümid etmişlerdi ki en sık hücuma Uğrayan bu bakan ispat hakkına dört elle sarılsın ve muarızlarına "hodri meydan!" demek fırsatını yakalıyacağından dolayı memnuniyetini beyan etabı. Halbuki aksi oldu.

Açıkça beyanat vermemekle beraber Adalet Bakanı da bu hakkın aleyhinde bulundu. Hadise geçen hafta içinde Başbakanın muayyen bazı gazetecileri davet ederek tertiplediği basın toplantısında cereyan etti. Bu toplantıda bazı başmuharrirler 11 ler tarafından yapılan teklifin çok müsait karşılandığım ve Demokrat Parti için iyi olacağını belirttiler. Bu arada 11 ler hakkında sitayişkâr sözler de söylediler ve Adnan Menderesten ne düşündüğünü sordular. Bütün basın konferansının devamınca kendisine sual sorulmasını arzu etmediğini ihsas eden ve bizzat arzuladığı mevzularda İzahat veren D. P. Genel Başkam gece Afgan Başvezir Yardımcısı şerefine verilecek yemeğe gideceğinden giyinmesi gerektiğini ileri sürerek bu mevzuda Adalet Bakam arkadaşının konuşacağını söyledi ve salondan çıktı. Osman Şevki Çiçekdağ ise böyle bir hakka lüzum bulunmadığını, vatandaşların buna daima sahip olduklarını bildirmekle iktifa etti. Nazil? Tamamiyle meçhul.. Adnan Menderes de başka bir hususi basın toplantısında bakanlar hakkında her vatandaşın Meclisin Dilekçe Komisyonuna müracaat edebileceğini hatırlatmıştı!

Son hadiseler ve bu vaziyet Demokrat Parti çevrelerinde memnuniyetsizlik ve hayal kırıklığı uyandırdı. Bir karara varmak lâzım geliyordu.

Bu sırada işler daha da ileri götürülmekten çekinilmedi. Haftanın başında Pazartesi günü Demokrat Partinin bazı çevrelerine yakınlığı bilinen bir Ankara gazetesi beş sütunluk başlıklarla bir havadis neşretti: 11 ler Haysiyet Divanına verilmişlerdi, partiden ihraçları bir gün meselesiydi.

Haberi görenler gözlerine inanamadılar; bu kadar gaflet, hatanın bu kadar büyüğü inanılacak gibi değildi. 11 ler Demokrat Partinin selamet şansıydı, partiyi kurtarsa kurtarsa o cereyan kurtarabilirdi. Şimdi binilen dal nasıl kesilebilirdi? Gazeteciler Genel İdare Kurulu âzasından Emin Kalafata başvurdular, malûmat sordular. Tekel Bakanı bunu son derece kati Ur lisanla tekzip etti, böyle bir şey bahis mevzuu değildi.

Fakat hadise bu kadarla bitmedi. Küçük bir tahkikat gazetecilere gösterdi ki haberin menşei Erzurum'dur, direktif Erzurumdan gelmiştir. Tuhaf tesadüf, aynı anda ispat hakkının en şiddetli aleyhtarı Dr. Mükerrem Sarol da Erzurumda bulunuyordu. Bu yeni manevra da karara varmanın lüzumunu tekrar ortaya koydu.

Başbakanlık ve Genel Başkanlık -

Düşünülen, Başbakanlık ile Parti Genel Başkanlığının birbirinden ayrılmasıydı. Doğrusu istenilirse bu ihtimal üzerinde D. P. nin 1950 seçimlerini kazanmasını müteakip durulmuştu. Hatta o zaman bir de namzet - Genel Başkanlık için - vardı: Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu. Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu beyanat dahi vermiş, gazetecilerle bu vadide konuşmuştu. Sonradan iş tahakkuk etmemiş, Adnan Menderes hem Başbakanlığı, hem de Parti Genel Başkanlığını şahsında toplamıştı. Buna mukabil, bari Genel idare Kurulunda Bakanların bulunmaması yolunda bir temayül belirmiş, sayılarının, tahdidi cihetine gidilmiş, fakat o da tatbik edilememişti. Halen Samed Ağaoğlu, Emin Kalafat, Sıtkı Yırcalı, Osman Şevki Çiçekdağ, Puad Köprülü hem Bakan, hem de Genel İdare Kurulu üyesidirler. Bir çok Demokrat Partili bu dununda hükümet üzerinde partinin ürakabesinin imkânsız hale geldiği kanaatindedirler.

Adnan Menderes kabinesinin çekilmesine pek az ihtimal verilmektedir. Bu lüzum sadece bazı çevreler tarafından ileri sürülmekte ve gün geçtikçe taraftar toplamaktadır ama karar elbette ki D. P. Gurubuna aittir ki Adnan Menderesin orada ekseriyeti Bağlıyacağından şüphe yoktur. Fakat Partinin başına hükümette, vazife almıyacak bir başka Genel Başkanın getirilmesi ciddi surette düşünülmektedir ve bazı demokratlar halen onu sağlamaya çalışmaktadırlar. Ancak Büyük Kongrenin nihayet ne zaman yapılacağı hususunda sarih bir bilgi yoktur. Bilindiği gibi tüzükteki müddet çoktan geçmiştir. Şimdi Başbakanlık ile Genel Başkanlığın ayrılması taraftarları Büyük Kongreyi Genel İdare Kurulu toplamadığı takdirde tüzüğün başka bir hükmüne dayanarak toplantıya çağırmayı düşünmektedirler. Bunun için muayyen sayıda ilin teklifi imzalaması lâzımdır. Bu yolda bazı temaslar yapılmaktadır. Büyük Kongrenin o yoldan toplanması hiç şüphesiz "hükümete katılmayan Genel Başkan" tezinin kuvvetlenmesi demek olacaktır.

Alâka toplayan başka bir husus, toplandığına dair mütemadiyen haber neşredilen D.P. Genel İdare Kurulunun hemen hemen Bakanlar Kurulu mensuplarının iştirakiyle toplandığıdır. Hakikaten bunlara Genel İdare Kurulunun tanınmış bazı simaları katılmamaktadır. 11 lere dahil olan Prof. Fethi Çelikbaş, bazı kimseler tarafından "hükümete katılmayan Genel Başkan" namzedi sayılan Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu bunların arasındadır. Gidişatı tasvip etmediği bilinen Rıfkı Salim Burçak ise bir heyetle Parise gönderilmiştir. Demokrat Partide tamamiyle demokratik mânada bir takım cereyanların mevcudiyeti kendini belli etmektedir. Bir çok partili icra organım mutlaka mürakabe lüzumuna samimi şekilde kani olmuştur ve bunun en münasip yolunu aramaktadır. Üstelik bunlar bilmektedir ki eğer mürakabenin tesisi daha gecikirse İmkânsız hal alacaktır. Bu bakımdan tatil devresinin sonunda bir takım heyecanlı hadiselerin cereyanı tamamiyle imkânsız değildir. Nitekim bazı milletvekilleri Guruba getirilmek üzere şimdiden bazı kimseler hakkında deliller ve vesikalar toplamaktadırlar.

Menderesin hata payı

Parti içindeki bu gelişmede Adnan Menderesin hata payını görmemek imkânsızdır. Demokrat Parti Genel Başkanı muhalefetin kendisine bilhassa Meclisin tatile girmesi arefesine kadar açmış olduğu krediyi sarfettiği gibi bizzat kendi partisi mensuplarını da kırmıştır. En samimi ikazların boşa çıktığını görenler, bir takım menfi tesirlerin devamına şahit olanlar hayal sukutuna uğramışlardır. Eğer Demokrat Parti Genel Başkanı dikkat etseydi muhalefete ne zaman yakınlık gösterse, ne zaman demokrasi yolunda adımlar denemeye kalkışsa bir takım kimselerin partilerarası münasebetleri bozmaya, adımları önlemeye mani olmaya çalıştıklarım mutlaka müşahede ederdi. Bunlar bulanık suda balık avcılarıdır. Kendi bekalarının mürakabesizlikle kabil olduğunu bilenlerdir.

Demokrat Parti Başkam şimdi "mademki bunların uzaklaştırılması imkânsız, o halde ise baştan başlamak lâzım" fikrini maalesef partisi ileri gelenlerinden bir kısmının dahi kafasına yerleştirmiştir. Muhalefetin ise "vazifeyi ehline teslim" kampanyası açmış bulunduğu herkesin malûmudur. Bir takım hatalar iki ucu birleştirmiştir.

Adnan Menderes demokratik gelişme yolunda tâviz vermenin partisi için zaaf değil kuvvet olduğunu kabul etmediği müddetçe içinde bulunduğumuz fasid çemberin kırılmasına imkân yoktur. Bu bahiste çok gecikildiği içindir ki bir takım milli meseleler zorla "muhalefetin meselesi" haline getirilmiştir. Şimdi onların hallinin "muhalefetin zaferi" mânasına geleceğinden, bir çözülmenin başlayacağından, D. P. içinde bazı kimselerin kullandığı tâbirle "İnönünün partiyi önüne katıp süreceği" neden endişe edilmektedir. Ama gene de mesele ispat hakkı "münevver demokratların meselesi" iken adeta zorla muhalefetin meseleleri arasına katılmaktadır. Hakikaten Genel İdare Kurulu bu hakkın kabulünü isteyen 11 lerin teklifinin parti tüzüğüne aykırı olup olmadığı noktasında durmuş, ancak bir neticeye varamamıştır; Halbuki asıl yapılacak olan şey cüretli bir adım atıp demokrasinin

icaplarını tekrar "demokrat partinin meseleleri" haline getirmek ve bunların süratle tahakkuku cihetine gitmekten ibarettir. Partinin millet nazarında eksilen prestiji ancak o yoldan kısmen tamir edilebilir. Kabinenin içinde bir çok üyenin de bu kanaatte olduğunu Adnan Menderes yakından bilmektedir. Samed Ağaoğlu Ve Sıtkı Yırcalının Uç gün arayla hükümetten ayrılmak arzusunu izhar etmiş oldukları Ankaranm iyi haber alan çevrelerinde söylenmektedir. Fakat bu sırada kabineden bir kaç istifanın müşkül vaziyetler yaratacağı mülâhazasiyle bunlar geri bıraktırılmıştır. Ortaya gene "muhalefetin meseleleri" çıkmakta ve Demokrat Partinin inisiyatifini elinden almaktadır.

Genel Başkan çemberi kırabilecek mi? Kıramıyacağına inananlardır ki parti içinde başka bir hal çaresini ciddi şekilde düşünmektedirler.

Seçimler

Boykot yolunda

Ağustos ayının başında iç politikanın sıklet merkezinin İstanbula nakledileceği anlaşılıyor. 3 Ağustosta Cumhuriyetçi Millet Partisinin Genel İdare Kurulu, partinin İstanbuldaki merkez binasında mühim bir toplantı yapacak. Onun ertesi günü ise Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi çalışmaya başlıyacak. Müzakere edilecek mesele aynıdır: Mahalli seçimlere katılıp katılmama.. Muhalefetin "bugünkü şartlar altında" bir boykot kararı vermesini beklemek yanlış olmaz.

Hakikaten geçen haftanın sonunda İzmirde C.H.P. Merkez binasında il başkanı Lebib Yurdoğlunun başkanlığında yapılan bir toplantıda teşkilât seçimlere girilmemesi gerektiği kanaatini açıkça izhar ediyordu. Bu arzuyu kısa bir müddet evvel İstanbul, teşkilâtı da belirtmiştir. Ankara teşkilâtının da iki büyük şehre katılması kuvvetle muhtemeldir. AKİS'in geçen hafta bildirdiği veçhile hadiselere kuş bakışı bakabilenler mahalli bazı arzuların aksine seçimlere girilmesinde fayda değil, zarar mülâhaza etmektedirler. Bu görüş C.H.P. içinde gittikçe yayılmakta, genişlemekte, kuvvetlenmektedir. Gerçi küçük yerlerde seçimlere iştirak arzusu devam etmektedir. Ama oralarda partinin son zamanlarda kaydettiği ilerlemedir ki bu arzuyu doğurmakta, haklı göstermektedir.

Parti Meclisinde seçimlere iştirak etmeme lehinde bir cereyanın muzaffer olması ihtimali çok kuvvetlidir. Geçen sene gene bu aylarda yapılan Kurultayda böyle bir kararı ancak İsmet İnönünün müdahalesi önleyebilmiş, karar alınmamış ve Parti Meclisi yetkili kılınmıştır. Eğer akıntıyı Genel Başkan önlememiş bulunsaydı daha o zamandan seçimler boykot edilecekti. Delegeler şartlar değişmedikçe 1958'e kadar seçimlere girmemek taraftarıydılar.

İsmet İnönü boykotu niçin önlemişti? Partilerarası münasebetlerin iyileşmesini samimi surette istediğinden ve bu ümidi kalbinin bir köşesinde muhafaza ettiğinden.. O zamandan bu zamana geçen hadiseler ve Demokrat Parti Genel Başkam Adnan Menderese muhalefet tarafından son aylarda açılan geniş kredinin Menderes tarafından tüketilmesi keyfiyeti bu ümidi ortadan kaldırmış bulunuyor. Eğer Adnan Menderes bir tek adım atmış olsaydı, bazı meselelerimizin mevcudiyetini kabul edip onların halli yoluna girseydi "vatan sathı" nda bu gürültüler kopmazdı. Ama İsmet İnönünün bugünkü şartlar altında geçen sene gösterdiği aksülameli göstereceğini sanmak hayalden başka bir şey değildir. O aksülamel göstermeyinee, hatta müzaheret edince - göstermeyecek ve edecektir - Parti Meclisinin seçimlere girmeme kararını alacağından şüphe caiz değildir.

Osman Bölükbaşı
Karar peşinde

Ya C. M. P.?

Fakat Parti Meclisinde İsmet İnönünün tavrı kadar olmasa bile İsmet İnönünün tavrı üzerinde yapacağı tesir bakımından Cumhuriyetçi Millet Partisi İdare kurulunun kararı da rol oynayacaktır. C.M.P. nasıl bir tavır takınacak?

Geçen hafta içinde partinin Genel başkam Anadoluda teşkilatla temas ediyor, meşhur tabirle onun nabzını yokluyordu. Osman Bölükbaşı aşağı yukarı C.H.P. İl liderlerin edindiği kanaati ediniyordu. C.M.P. de son zamanlarda büyük hamleler kaydetmişti. Küçük merkezlerde teşkilât bu hamlelere bakarak zaferi mümkün görüyor ve seçimlere İştirak edilmesini istiyordu. **Hele** başka muhalefet partisi girmezse Cumhuriyetçi Millet Partiler kendilerine fayda sağlayabilirler ve bir. çok seçimi kazanabilirlerdi Ama doğrusu istenilirse bu opportünist bir görüştü. Mesele, bazı yerler belediyesi C.M.P. tarafından kazanılsa dahi iştirakle zarar mı yoksa kar mı edileceği hususunu tayindi. Hadiselere yukardan bakanlar "zarar" diyorlardı. Zira Demokrat Parti ekseriyet Bağlıyacağından şüphe etmediği bu seçimlere bir nevi plebisit mahiyeti verecek ve zaferinden halkın iktisadî politikayı da, iç politika tutumunu da. tasvip ettiği mânası çıkarmaya çalışarak bundan faydalanacaktı. Halbuki şartların tam mânasiyle serbest bir seçime imkan vermiyeceği sadece muhaliflerin değil, meselâ bugün kabinede âza olan Samed Ağaoğlunun da fikriydi. 2 Mayıstan sonra alınan kararlar ortada oldukça ve bilhassa iktidar partisi içinde bu zihniyet hâkim olmakta devam ettikçe seçim bir maceradan başka şey değildi. Hele memleketin en büyük iki partisi müşterek bir karara ayrı zaman ve mahallerde varırlarsa bunun tesirinin büyük olacağından şüphe edilemezdi. Bu tesirden edilecek istifade ise küçük mahallî kazançlardan ve onların sağlıyacağı prestij yükselmesinden daha büyüktü.

Her halde C..M.P. Genel İdare Kurulunun da toplantısı çok hararetli olacaktı.

D. P. de kararsızlık

Demokrat Parti böyle bir boykot kararından endişe ettiğini saklamıyordu. Eski partileri kapayıp ortaya kendi içinden bir "dost muhalefet partisi" çıkarmak temayülü bazı kimselerin zihnindeydi ve bunlar fikirlerini çeşitli vasıtalarla kabul ettirmek istiyorlardı. Genel İdare Kurulunun yaptığı toplantılardan sızan haberler seçimlere muhalefetin iştirak etmemesi halinde ne olacağının müzakere edildiğini bildiriyordu. Demokrat Partinin yalnız kalmasının türlü mahzurları vardı. Bütün prestij meseleleri bir yana rakipsiz vasiyette olacak teşkilât hizipleşecek, mücadele partililerin arasında geçecek, zaten mevcut çatlaklar büsbütün genişliyecekti. Genel İdare Kurulu azalarının bu meseleleri uzun uzun tarttıkları anlaşılıyordu.

Bahis mevzuu çevrelerin "dost muhalefet partisi" tavsiyesi çıkar yol değildi. Eski partilere ilişmek memlekette son derece vahim hadiseler yaratabilirdi. Bir memlekette 3,5 milyon seçmenin reyini alan ve üstelik seçimlerden bu yana en aşağı bir misli kuvvetlenen bir partinin kapatılacağını hususî görüşmelerde veya meydan mitinglerinde söylemek kof bir kabadayılıktan başka şey değildi. Böyle bir harekete girişmek ise sadece delilik olur, intihar mânasından başka mâna taşımazdı. Zaten bunu Ciddi şekilde düşünen aklı başında Demokrat Partili de yoktu.

Eski partiler mevcut olduğu halde *D.P.* iyinden bir takım ihraçlarla yeni parti kurulmasına yol açmak ise büyük bir taktik hatasından başka şey olamazdı. Zira yeni parti kuvvetini ne C.H.P. den, ne de C.M.P. den alabilirdi. Bilâkis D.P. ikiye bölünürdü ki öteki partilerin ekmeğine yağ sürülmüş olurdu. D.P. Genel idare kurulunun muhalefetin seçimleri boykotu ihtimali karşısında ne yapılacağını derin derin düşünmesi • işte bundan ileri geliyordu.

C. H. P.

Ekmeğe tereyağ sürenler

Bu haftanın ortalarında Ankarada sıcağın doldüğu ufak bir odada bir adam son derece keyifle bir mektup okuyordu. Bahis mevzuu zat Cumhuriyet Halk Partisinin ileri gelenlerinden biriydi. Okuduğu ise yarı resmî bir yazıydı. Yarı resmiydi, zira partisinin Karadeniz teşkilâtından geliyor, bu teşkilât başkanlarından birinin imzasını taşıyordu. Mektup Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Sarolun seyahatiyle ilgiliydi.

Cumhuriyet Halk Partisi bundan kısa bir müddet evvel Karadeniz sahillerindeki teşkilâtına bir tamim yapmış ve Derlet Bakanının orada Burada C.H.P. ileri gelenleri hakkında ileri sözler sarfettiğini bildirmiş, bunlar hakkında zabıt tutularak zabıtların Genel Merkeze gönderilmesini istemişti. Demokrat Parti bu tamimden haberdar olmuş ve Dr. Mükerrem Sarola İhtiyat tavsiyesinde bulunulmuştu. Devlet Bakanı seyahatinin başında yaptığı gibi gittiği yerlerdeki Halk Partisi merkezlerini ziyaretten de süratle vazgeçmişti. Zira bahis mevzuu konuşmalar basına aksedip duyulmuş olduğundan bu merkezlerin kapısının yüzüne kapanması ve hadise çıkması ihtimali çok kuvvetliydi. Zira Halk Partililerin kendi liderlerine, hem de onların şahıslarına böylesine hücumda bulunan bir kimseyi aralarında görmek dahi istemiyeceklerinden zerrece şüphe yoktu. Dr. Mükerrem Sarol bir muayyen noktadan sonra Demokrat Parti merkezlerinden başka merkezleri ziyaret edemez olmuştu ki yaptığı konuşmalarm tabu neticesi de buydu. Bakan bütün propaganda turnesinde üç şahsı hedef almıştı: İnönü, Osman Bölükbaşı ve Kasım Gülek..

Fakat bu sıcak havada okunan mektubun memnuniyet vermesinin bir sebebi olmak gerekirdi. Elbette M mektupta Karadenizin serin havası da mevcuttu ama asıl, Devlet Bakanının geçtiği yerlerdeki aksülâmetlerden bahsediliyordu. C.H.P. Başkanına göre Dr. Mükerrem Sarolun konuşmaları istenilenin tamamiyle aksi neticeyi veriyordu. Onların öğrendiklerine göre Devlet Bakanının seyahati başladığından yirmi gün kadar evvel kararlaştırılmış, o zamandan refakat gazetecileri peylenmişti. Gerçi Dr. Mükerrem Sarol kendisiyle her sahada işbirliği yapmakta olduğu artık anlaşılmış bulunan yakın mesai, fikir ve ideal arkadaşı Adnan Menderes tarafından gönderildiği iddiaşiyle söze başlıyordu ama Karadeniz seyahati kararlaştırıldığında Başbakan İstanbulda bulunmaktaydı. Mamafih direktifini oradan vermiş olması, ihtimal haricinde değildi.

C .H.P. Başkanına göre Dr. Mükerrem Sarol bizzat kendi partisinin Karadeniz. teşkilâtı tarafından da 1-yi karşılanmamıştı. Bu teşkilât Osman Bölükbaşı ile Kasım Gülek'in bu havalideki faaliyetinden elaman diyordu, bir panzehir istemişti. Ama bu panzehir Dr. Mükerrem Sarol değildi. Zira Devlet Bakanının yaptığı konuşmalar partisi için çok gayrı müsait bir hava yaratmıştı. Dr. Sarol sadece muhalefet partilerinin ekmeğine yağ sürmüştü. Bunu muhalefet partilerinin teşkilâtı âdeta gözle görüyordu; zira Dr. Sarolun geçtiği yerlerde muhalefet kuvvetleniyordu. Mevcut sıkıntıların kuru sıkı sözlerle geçiştirileceği ve gayrı muayyen bir istikbale ait bol keseden aslı astarı olmayan vaadlerin halkı oyalıyacağı düşüncesi elbette ki yanlış bir düşünceydi. Devlet Bakanı gittiği her yerde sanki Karunun hazinelerine sahipmiş gibi konuşuyor, D.P. nin orayı cennete çevireceğim söylüyordu. Halk evvelâ bakanı dinlemişti, ama komşu köyde, komşu bucakta, komşu üçede de tıpatıp aynı sözleri sarfettiğini haber alınca büsbütün sırt Çevirmişti. Kendisiyle alay mı ediliyordu?

Dr. Mükerrem Sarol
Ekmeğe tereyağ

Ortada başka bir yanlış düşünce daha vardı: Osman Bölükbaşının sadece ve sadece ağır hücumlar yaptığı için rağbet gördüğü sanılıyordu. Zannedilmişti ki onun olduğu sanılan üslûpla konuşuldu mu herkes aynı derecede alâka toplar. Demokrat Parti içinde o üslûbu en iyi benimsiyecek şahıs olarak Dr. Sarol bulunmuştu. Ama, işte netice ortadaydı. Bir defa iktidar hatibinin muhalefet hatibi gibi konuşması doğru değildi; ikincisi, hitabet bakımından Osman Bölükbaşı ile Dr. Mükerrem Sarol arasında dağlar kadar fark vardı. Dr. Sarolun "C.H.P. sizi dinsiz bıraktı, türbelerinizi kapadı" tarzındaki kanunun şümulüne giren ve takipsiz kalan sözleri ise bu propaganda turnesinin bütün "vatan sathı" nda fena akisler uyandırmasına yol açtı. Türkiyenin en büyük gazetesi Hürriyet'in bu turnenin bütün safhalarını yakından takip etmesi ve Dr. Saralım hücumlarını nakletmesi muhalefet için ayrı bir fayda oldu.

'İşte Karadenizden gelen bu haberlerdi ki Halk Partisi içinde memnunluk uyandırdı. Aynı durum Cumhuriyetçi Millet Partisinde de mevcuttu. Demokrat Parti sanki beş sene evvel malik bulunduğu prestiji bizzat yemek için yeminliydi

Parti içinde

Cumhuriyet Halk Partisi içinde ise bir kaç koldan çalışılıyordu. Genel Sekreter Kasım Gülek büyük kütleleri partiye çekerken eski Maliye Bakam İsmail Rüştü Aksal münevverleri doyurmaya gayret ediyordu. Yeni Maliye Bakanından sorduğu sualler parti bakımından taze bir taktik olabilirdi. Radyoda her bakanın yaptığı konuşmalardan sonra C.H.P. nin o sahadaki eski bakam bu neviden sualler sorduğu takdirde hiç şüphe yok bazı müşkül durumlar hasıl olurdu. Nitekim İsmail Rüştü Aksal Hasan Polatkanı zor vaziyete düşürmüştü. aynı şeyi CHP, nin eski Ticaret, Bayındırlık, Ulaştırma, İşletmeler Bakanları yapsalardı her halde iyi ederlerdi. Mamafih eski Maliye Bakanının açtığı yolda ilerlemeye hazırlananlar vardı.

C.H.P. hâlâ bir birlik manzarası gösterememenin zararını çekiyordu. Bir tek şef orkestranın çeşitli âletlerini idare edebilse neticenin daha parlak olacağından şüphe yoktu. Fakat parti çok başlı, dolayısiyle başsızdı. Birleştirici tek âmil İsmet İnönüydü. Halbuki Cumhuriyet Halk Partisi liderin etrafında İyi bir Genel Kurmay kurabilmiş olsaydı, partiler arası münasebetlerin bu konjonktürü içinde elde edilenden daha büyük faydalar sağlanabilirdi. Fakat şahsi rekabet hisleri devam ediyor ve "ya o, ya ben" zihniyeti ortadan kaybolmuyordu. Böyle bir anda meselâ Faik Ahmet Barutçunun sesi duyulmamalı mıydı? Meselâ Cahit Zamangil konuşmamalı mıydı?

C.H.P. liler şu yaz tatilinde Alexandre Dumas'nın meşhur "Üç Silâhşörler" ini okusalar çok iyi ederler.

Cüneyt Arcayürek - Metin Toker
Tehlikeli insanlar...

Davamız

Esbabı mucibe

Yazı İşleri Müdürümüz Cüneyt Arcayürek'in Başbakan Adnan Menderesin şahsına hakaret ettiği iddiası ile altı ay hapse ve bin lira para cezasına çarptırıldığı malûmdur.

Mahkeme esbabı mucibeli kararını, geçen hafta içinde bildirmiştir. Esbabı mucibeli kararda iddia ve müdafaalar hülâsa edildikten sonra, şöyle denilmektedir:

Münakaşa ve kabul

Suça konu' olan mecmualarda Demokrat Parti Meclis Gurubunda bazı Demokrat Parti Milletvekilleri tarafından yapılan tekliflerin uyutularak müzakereye konmadığı ve bazı tekliflerin geri aldırıldığı ve bu arada iktidarla muhalefet arasında münakaşalara yol açan ve gazetelerde akisler yaptığı herkesçe bilinen Belediye Seçimlerinin tehiri meselesinde Demokrat Partiye mensup ateşin ve genç milletvekillerinin hükümet görüşün- muhalefetle Belediye seçimlerinin tehirini şiddetle tenkid ettikleri Adnan Menderes'in bu toplantıda bulunmadığından görüşmelerin kasden ertesi haftaya tehir olunduğu anlatılarak 14. 5. 1955 tarihli mecmuada "bir kedi ve fare hikâyesi" başlığı altında makaleye devamla bir hafta evvel iktidar partisinin Meclis Gurubunun heyecanlı bir toplantı yaptığı ateşli ve genç milletvekillerinin Hükümeti ve Genel İdare Kurulunu ve partinin başında bulunanları, belediye seçimlerinin tehirim şiddetle tenkid ettikleri fakat bu toplantıda Adnan Menderesin bulunmamış olduğu belirtildikten sonra Adnan Menderesi kediye benzetilerek, kedi mevcut olmadığından farelerin istedikleri gibi hareket etmiş oldukları izah olunarak belediye seçimlerinin tehiri hakkındaki teklifi görüşmek üzere yapılan ikinci toplantıda gurupta bir hafta evvelki heyecanın bulunmadığı ve buna mukabil Adnan Menderesin mevcut olduğu, tehir teklifine şiddetle muhalefet edenlerin susmakta oldukları vaziyete rağmen tatmin olunmadığım söylemek cesaretini gösterenler bulunduğundan bahsolunarak Adnan Menderesin seçimlerin tehir edilmesinin mucip sebepleri hakkındaki sözleri kaydolunduktan sonra Adnan Menderes'in parti teşkilâtında hizipleşme olmadığını sert bir lisanla ifade ettiği ve gurubun bir hafta evvelki gurup olmadığını, çünkü kedinin yerim almış olduğu tekrar edilerek yasılmış ve reyler başlıklı kısmında da Başkan Adnan Menderesin Hükümette ayrılan yerini almış olmasından müzakerelerin münakaşasız cereyan ederek sona ermiş bulunduğu ve bir hafta evvel seslerin yükselmedikleri, Genel Başkanın paylamış olmasından ortadan kaybolmuş oldukları yazılarak gurupta cereyan eden müzakereler bir kedi ve fare hikayesi içinde hikâye edilmektedir.

Bu yazılarla gurubun' Hükümeti mürakabe edeceği yerde hükümetin ve bahusus hükümet ve D.P. Başkanı Adnan Menderesin guruba hâkim olduğu ve bu hâkimiyetin demokrasi esas ve prensiplerinden ayrılarak ve durumun hazırladığı kudret ve imkânlardan faydalanarak tesis edilmiş bulunduğu izah olunarak Adnan Menderesin milletvekillerini bir kedinin fareleri korkutup kaçırdığı gibi, korkutup kaçırdığı ve susturduğu ve siyasî hayatlarım elinde tuttuğu vakıalar gösterilerek teşhir edilmiştir. Bu mevzu ile alâkalı görülerek karara dercolunan yazının umumi heyeti tetkik ve mütalâa olunduğu zaman tekrar tekrar anlatılan hikâyeden Adnan Menderesin siyasi faaliyetinden bahsolunarak milletvekillerine karşı vaki hareketleri tenkid hududu haricine çıkılarak kedi rolünde gösterilmesi umumî efkâr muvacehesinde onu kötülemek, fena tanıtmak maksatlarım taşıdığı kanaatine varılmış ve muharriri farelerin haklı, kedinin haksız olduğundan bahsederken gurubun istemediği şeylerin yapıldığını, tutmadığı bakanların tutulduğunu ve şeflik sistemi âdetlerinin ihya olunduğunu ve bir kısım milletvekillerinin kımıldamalarının guruptaki faaliyeti bir kedinin faaliyetine teşbih olunan Adnan Menderese karşı bulunduğu açıkça yazılmış ve Adnan Menderesin bu faaliyetinin demokrasi prensiplerine uygun olmadığı hikâyenin muhtelif kısımlarında izah olunmuştur.

Yazılardan çıkan mânalara göre, izah olunan fikirlerin kedi rolünde tasvir olunan Adnan Menderesi meth yolu olmadığı aşikârdır. Fareye karşı kudret ifade eden kedinin ve bu yazılarda mevkii, milletvekillerini tethiş etmek, susturmak ve korkutmaktan ibarettir. Demokrat bir idarede bu rolde tasvir olunan kimselerin meth edilmiş olduğunu düşünmek yerinde olamaz. Bu itibarla makalenin tamamı nazara alınarak kedi yerini aldı sözünün Adnan Menderese müteveccih olduğu sarih bulunduğu gibi bu sözün sarfı da 6334 saydı kanunun suç saydığı haysiyeti şahsiye -ye tecavüz, şeref ve itibar kırıcı hususların isnadı mahiyetinde olduğu netice ve kanaati hasıl olmuştur.

Maznunlarla vekillerinin hadisede umumi kast karinesinden ziyade hususi kastın mevcudiyetinin aranması lâzım geldiği ve bunun hiç bir suretle mevcut olmadığı ve batı anlayışında çalışan mecmuada müdafaa olunan fikri tecessüm ettirmek maksadı ile bu tâbirlerin kullanıldığı ve mecmuanın

Ankara Toplu Basın Mahkemesi
Kararda ittifak

neşriyatında Adnan Menderes hakkında daimi bir itina gösterildiği darbı mesellerde hayvan adlarının mevcut olmasına rağmen hiç bir surette bunların hakareti tazammun etmiyeceği ve ima sureti ile yapılan tecavüz ve hakaretler de 6384 sayılı kanunlarda sarahat bulunmadığı cihet'le suçluluk halinin mevzubahs olamıyacağı müdafaalarında ileri sürülmüşse de:

Kararın münakaşa kumunda izah olunduğu üzere meth yollu kaleme alınmadığı aşikâr olan yazılarda hedefin milletvekillerini susturan korkutan şahsın durumu olduğu ve şeflik âdetlerinin ihya olunduğu ve hükümetin partiye ve guruba ehemmiyet vermediği yazılırken hükümet sözünün karşısında gene aynı hedef müşahede edilmiş olduğundan ve 9-teden beri iktidara mensup kimseler hakkında aynı gazetede yapılan neşriyat ve basılan resimlerin de mevcudiyeti muharririn tenkid ve vakıayı izah kasdından hariç muvafakat verenin itibarım kırmak ve haysiyeti şahsiyesine tecavüz etmek kasdı ile hareket ettiğini göstermiş, müdafaa edilen fikrin tecessüm ettirilmesi için teşbihin yapıldığı savunması ise benzetilen şey ile benziyenin akı bir alâkası ve münasebeti bulunması tabii olup teşbihte de haysiyete tecavüz ve itibar kırma konularının bulunmaması lâzım gelirken vakıalar tecessüm ettirilmek maksadı ile kullanıldığı söylenen darbı meselin, kullanıldığı mevzuu ve bu vakıalar itibariyle haysiyeti şahsiyeye tecavüzü tazammun edeceğinin ve muvafakat verenin itibarını kıracağının düşünülmemiş olması da varid görülmemiş ve kedi sözü ile bir hayvana izafe edilmekle beraber çevikuk ve fareler karşısında bir kuvvet ifadesi olabilirse de ancak (kedi yerini aldı) yazısındaki İttiham açık olup bu ifade de bir çevikuği ve kuvveti izah maksadı bulunmadığı gibi yukarda da açıklandığı üzere muvafakat verenin tethiş eden bir vasıfla teşhiri kasd olunduğu nazara alınırsa kedi yerini aldı sözünde ve bu vasıfla milletvekilleri üzerinde hakimiyeti tesis ettiği ve onları korkuttuğu, konuşturmadığı ve kaçırdığı hususlarının isnat edilmesinde İtibar kırıcı mahiyet olamıyacağı ve hakaret bulunmadığı hakkındaki noktai nazar da kabule şayan bulunmamış, "kedi yok ya fareler cirit atıyor" sözünün parti gurubunda cereyan eden hadiseleri nakleden bir milletvekilinin beyanına matuf bulunduğu hakkındaki müdafaa yalnız maznunun ifadesine inhisar ettiği gibi başkası tarafından sarf edildiği iddia olunan bu sözlerin bir beyanat mahiyetinde olduğu anlaşılmamış ve esasen kedi yerini aldı tabirinin bu beyana dahil olmadığı tezahür etmiş bulunması bakımından da kendiliğinden muallel bulunmuş ve 6834 sayılı kanunun ima yolu ile vaki hakaret ve itibar kırıcı suçları cezalandırmadığı ve kanunda sarahat bulunmadığına dair ileri sürülen müdafaada kanunun bilinci maddesinde her ne surette olursa olsun tabirinden ima suretiyle işlenen suçların cezalandırılmış bulunduğu anlaşıldığı gibi esasen yazılana hedef tuttuğu şahsın adı ve durumu zikredilerek sarahatle tayin edilmiş olması bakımından da varid bulunmamış ve 7. 5. 1955 tarihli mecmuada neşredilen yazıdan dolayı da ceza talep edilmiş ise de her iki mecmuadaki yazıların tamamı suçun tekevvününe esas olarak birbirini tamamladığı anlaşıldığından bu cihete ait talep de yerinde görülmemiştir. Ve müstakil bir suç teşkil edemiyeceği gibi 80. ci maddenin tatbikine de imkân bulunmadığından vaki talep kabulü şayan görülmemiştir,'

Delillerin izah ve münakaşasından tahassül eden kanaate ve her iki mecmuada neşredilen yazılardan dolayı muvafakat verilmiş -ve mezkûr yazılar bahis konusu edilerek 6334 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince kamu dâvası açılmış olmasına göre maznun Cüneyt Ârcayürek'in AKİS Mecmuasında neşrettiği yazılarla muvafakat verenin haysiyeti şahsiyesine tecavüz ettiği ve itibarını kıracak hususları isnat ettiği neticesine varıldığından hareketine uyan 6334 sayılı kanunun birinci maddesi delaletiyle 1 ve 2 numaralı bendleri nazara alınarak takdiren altı ay müddetle hapsine ve bin lira ağır para cezası ile mahkûmiyetine ve aynı kanunun beşinci maddesi mucibince mevkute sahibi bulunan Metin Toker'den beş bin lira ağır para cezasının tahsiline maznun Cüneyt Arcayürekten 59 lira Metin Tokerden 200 lira harcın tahsiline ve 150 kuruş mahkeme masraflarının maznunlardan müteselsilen ve mütesaviyen alınmasına, kefalet akçesinin Cüneyt Arcayürek'e iadesine ve mevkuf kaldığı müddetin cezasının infazı sırasında mahsubuna, ileride suç işlemiyeçekleri hakkında mahkemeye kanaat gelmediğinden tecil taleplerinin reddine, temyizi kabil olmak üzere maznun Cüneyt Arcayürek ve vekilleri huzuru ile, Metin Toker'in gıyabında olmak üzere ittifakla karar verilerek C. Müddeiumumi muavini ve zabıt kâtibi huzuru ile açıkça tefhim olundu. 29. 6. 1955.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Maliye

Hacılara döviz verildi

Gazetelerde hacılara döviz müsaadesinin verilmiyeceğine dair bir haber vardı. Haber, Demokrat Parti iktidarının bugüne kadarki tutumunda yeni bir değişiklik olduğu zehabına kapılmamıza sebebiyet vermişti. Haberi. Demokrat Partinin "seçmenlerin çoğunun hoşuna gidecek icraat" prensibinden ayrılmasına, bir karine olarak kabul etmiştik. İzah edilmediği takdirde bu aba bası yanlış anlaşılmalara sebep olabilir. Seçmenlerin çoğunun hoşuna gidecek isler yapmak demokrasinin başta gelen icaplarından biridir. Seçmenlerin hoşuna gidecek işler yapılmadığı takdirde ceza rey sandıklarından çıkacak oyların neticesi olarak tecelli eder. Secinden kazanmayı istemek ise hem iktidarın hem de muhalefetin, en tabii hakkı ve fakat bu hakkını istihsal edebilmek için memleket menfaatlerine en uysun yolda yürümek de normal vazifesidir. Bunun neticesi olarak, usun Vadeli memleket menfaatlerinin kısa devrede seçmenlerin hoşuna gidecek hareketlere tercih edilmesi de vazgeçilmemesi icap eden bir prensiptir. İsterse bu prensibin kabul edilmesinin neticesi olsun, isterse daha seçimlere üç sene bulunmasının verdiği emniyet hissi olsun, son zamanlarda hükümetin, seçmenlerin pek de hoşuna gitmiyecek bazı kararlar aldığı bir vakıadır. Hacca gideceklere döviz müsaadesi verilmemiş olsa idi seçmenlerin hoşuna gitmeyen kararların adedi bir tane daha artmış olacaktı. Fakat yayınlanan bir kararname ile hacca gitmek istiyenlere döviz müsaadesi verilmiştir. Kararnameye göre, 1955 yılında hac maksadı -ile Suudi Arabistan- gidecek hacı namzetlerinin her birine Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin deblokaja. muhassas dövizlerinden bu birlikçe tesbit edilecek kur üzerinden T. C. Ziraat Bankası vasıtasiyle satılmak üzere azami 80 sterling tahsisi ve yukarıda bahsedilen dövizler talepleri karşılamaya kifayet etmediği' takdirde Ziraat Bankasınca aynı esaslar dahilinde deblokaja mevzu sterlinglerin satışına devam edilmesi uygun görülmüştür.

1950 den bu yana Hac seyahatleri bize bir hayli pahalıya mal olmaktadır. 1951 senesinde salgın hastalık sebebiyle hac seyahati yapılmadığı halde, 1960-1954 senelerinde hac için resmen alınan dövizlerin toplamı, tediye bilânçolarımızdaki diğer seyahatler kalemlerinin aynı devre için ayrı ayrı toplamlarından daha fazladır. Resmi döviz transferleri dışında kalan transferleri bilmiye bittabi imkân yoktur. Ancak her hac mevsiminde gazetelere akseden kaçakçılık haberlerinin fazlalığı gizli transfer miktarlarının tediye bilânçolarına aksedenlerden çok daha fazla olduğu intibaını uyandırmaktadır.

Kısmi devalüasyon'

1950 den beri her sene hac seyahatine çıkmak istiyenlere döviz temin edilmektedir. Ancak evvelki seneye kadar kullanılan döviz kaynakları ile geçen sene ve bu sene kullanılan döviz kaynakları arasında fark vardır. Eski yıllarda hacca gidenler Merkez Bankasından ve resmî rayiç üzerinden döviz satın aldıkları halde geçen yıl ve bu yıl dövizlerini resmî rayiçten daha pahalı bir fiyattan ve Fındık Tarım Satış Kooperatiflerinin elindeki deblokaja muhassas döviz kaynaklarından temin etmektedirler. Böylelikle kısmi devalüasyon sayılabilecek bir hal doğmaktadır.

Böyle hususi bir yoldan döviz temin edilmesi hac seyahatine çıkmak istiyen kimseleri diğer seyahatlere çıkmak istiyenlere nazaran rüçhanlı hale getirmektedir. Çünkü diğer seyahatlere gitmek istiyenler döviz imkânları bakımından büyük zorluklarla karşılaştıkları halde hacı namzetleri için kolaylık bulunmaktadır. Hacılara döviz verildiği ve fakat bunun pahalı bir fiyat üzerinden olduğu her halde bir mazeret olarak ileri sürülemez, çünkü muhakkak ki diğer seyahatlere gitmek isteyenler arasında da aynı şartlarla döviz almıya hazır bulunanlar olacaktır.

Layık-bir devlet olduğumuza göre, hac seyahatine gidenlerle, diğer seyahatlere gidenler arasında, hele hac seyahatine gidenler lehine bir ayırma yapmamak icap eder. Ne birini ne diğerini tercih etmek doğru olmaz. Her iki hal de lâyıklık prensibini zedeler. Fakat objektif olarak hac seyahatlerinin aleyhine bir durumun mevcut olduğu da inkâr edilemez. Diğer seyahatler peyderpey yapıldığı halde, hac seyahatleri çok kısa bir saman içinde toplu olarak yapılmakta ve zaten mahdut olan döviz kaynakları üzerinde tazyikte bulunmaktadır.

Gerek hac seyahatlerinde ve gerekse diğer seyahatlerde temin edilecek fayda, seyahatlere gidenlerin şahsi tatminidir. Sazı kimseler şahsi tatmini hacı olmakla, bazıları ise turistik seyahat yapmakla elde ederler. Netice itibariyle aralarında bir fark yoktur. Ancak memleket menfaatleri ile muhakkak bir ayırma yapılması icap ediyorsa, belki sıhhi sebeplerle yapılan seyahatlerin ve tahsil maksadı ile yapılan seyahatlerin ön plâna alınması icap eder.

Her halde hac seyahatine çıkacak olanlara döviz müsaadesi verilirken bazı hesaplar yapıldığını kabul etmek doğru olur. öyle anlaşılıyor ki, hac seyahatleri ile temin edilecek fayda, döviz tasarrufu ile elde edilecek faydaya nazaran daha üstün görülmüştür. Veya döviz durumumuz söylendiği gibi sıkışık olmayıp, bilâkis müsait (!) bir haldedir.

Hacılar döviz peşinde

Rey, rey, rey!.-

Tarım

Unutulan dava

Bugün nal, çivi, mıh, şeker, kahve, zam gürültüleri arasında memleketin nice ana varlık meseleleri unutulmakta veya unutturulmaktadır. Memleketimiz için hiç bir saman bir ana dava olmak mahiyetinden sıyrılmamış olan orman meselesi, bunların başlıcalarından biridir.

Muhalefet yıllarında iken Demokrat Partinin başlıca propaganda mev-

Ormanlarımızdan bir görünüş
Anlaşılan, fakat halledilemiyen dava

zularından biri de Türkiyenin orman davası idi. O zamanın muhalefet partisi bir teviye mevcut orman mevzuatından, orman idaresinden, ormanların işletilme tarzından ve nihayet o günlerin iktidarının orman davasını telâkki tarzından daima şikâyetçi olmuştu. Orman, o zaman, geniş halk kütleleri önünde muhalefetin başlıca tenkid mevzularından biri haline getirilmişti. Devrin iktidarı ile bir hayli geniş halk kitleleri arasındaki mesafenin artmasında bunun rolü büyük olmuştur. Hakikatte D.P. nin ortaya koymaya çalıştığı şekilde bir orman meselesi o zaman mevcut değildi. Ama orman, iktidara karşı başlıca istismar silâhlarından biri olarak amansızca kullanıldı. Memleket menfaatleri gereği gibi düşünülmiyerek, parti menfaati uğruna, geniş halk yığınlarına yersiz ümitler verildi Hakikati halde dava bugünkü gibi, o gün de, yüzyıllardan beri tahrip edilegelmekte olan mahdut orman mevcudunu muhafaza, idame ve kabil olursa arttırmaktan ibaret idi. Ormanlarımız asırların ihmali ve tahribi neticesinde takatsiz kalmıştı. Mevcudu muhafaza ve idame ettirebilmek bile büyük bir şey olacaktı. Türkiye ormanlarının rantabl işletilmesi diye bir şey olamazdı. Ormanlarımızın bakıma ve masrafa ihtiyaçları büyüktü. Yapılacak masrafları elde edilecek hasılat ile karşılamak uzun yıllar için mümkün olamazdı, olamıyacaktı. Türkiyede ancak ilmî, rasyonel ve fakat bizatihi "kârlılık" peşinde olmıyan bir orman işletmesi olabilirdi. Türkiyede orman kendisine yatırılanı doğrudan doğruya geri vermiyecekti. Lâkin bu ormanın bekası için şarttı. Bunun içindir ki Türkiyede "orman işletmesi" tâbiri doğru olmıyan bir tâbirdir. İşletme mefhumu zihinlerde karışıklıklara sebep olabiliyordu. Madem ki işletmedir, kârlı çalışmalıdır fikri, bazı zihinlerde yer etmişti. Türkiyede bunun için "orman işletmesi" denilen teşkilât birimlerine "orman bakım ve muhafaza servisleri" demek maksada daha uygun olabilir. Bu vakıalara da uygun düşer. Her ne kadar bazı bölgelerimiz ormanlarında mahdut miktarda kesim ve istihsalde bulunulmakta ise de bu hiç bir zaman Türkiye ormanlarına İstihsal ormanı vasfını kazandıramamıştır, kazandıramaz da.

Türkiye'ye gelip ormanlarımız hakkında tetkik ve araştırmalar yapan bütün yabancı mütehassıslar verdikleri raporlarda Türkiyenin yakın bir gelecekte çölleşeceği fikrinde malesef ittifak halinde bulunmuşlardır.

Memleketimizde 1950 yılına kadar bir hayli geniş halk kitleleri ile devlet arasında, daima bitmeyen bir anlaşmazlık ve hattâ husumet devam edegelmiştir. Devletin ormanlar üzerinde dikkat ve ihtimamı arttıkça bu husumetin de şiddeti artmıştır. Çok partili hayat gelince, muhalefet bu husumetten haksız ve memleket menfaatlerine uymayacak şekilde, istifade yoluna gitmiştir. Ne garip bir tecellidir ki bugün vatan ve millet menfaatlerine aykırı hareket etmekle suçlandıran o günün iktidarı bugünün iktidarı olan o günün muhalefetine, hiç değilse bu mevzu dolayısiyle müstahak olduğu halde, böyle bir isnatta bulunmamıştı.

Memleketimizde orman dâvası bir ekonomi problemi olduğu kadar, hattâ bundan da fazla olarak, bir kültür ve ahlâk problemidir. Ve pek çok meselelerimizde olduğu gibi ahlâk sahibi münevverin kendisine sahip çıkmasına hasret çekmektedir. Türkiye ormanları asırlar boyunca cehalet, nisbeten masum ihtiyaç tahripleri, haksız ve azgın menfaat tahriplerinin kurbanı olmuştur. Araştırılacak olursa memleketimizde orman tahripleri yoluyla haksız servetlere sahip olanların sayılarının hiç de az olmadıkları görülebilir.

inkırazın şekilleri

Ormanlarımız dört umumi şekilde inkıraza doğru gitmektedir: Orman köylülerinin, münferiden cüz'i ve fakat yekûn itibariyle büyük olan, maişet zoruyla yaptıkları tahripler; cehalet ve dikkatsizlik yüzünden çıkan ve çıkarılan yangınlar; büyük ve büyükçe istihlâk merkezlerindeki orman kaçakçısı zenginlerin tahripleri; ve bir de ormandan tarla kazanmak için yapılan kasdî tahripler...

Tecrübe ve ilmen sabittir ki ormandan kazanılan topraklar İlk bir iki seneden sonra mahsul verim kabiliyetim pek çok kaybediyorlar. Bu hâdise seller vasıtasiyle toprak üstündeki verimli tabakanın alınıp götürülmesi neticesinde vukua gelmektedir ve önlenmesi de imkânsızdır. Zira ormanlar tahrip edildikçe memleketin yağış rejimi bozulmakta ve sellerin kötülükleri alıp yürümektedir. Ormanlar, tabir caizse, tabiatın bizzat kendi düzensizliklerini düzenliyen onlara kararlılık ve faydalı olma vasfı kazandıran "tabii regülatörler" dir. Biz bir taraftan barajlar, su tesisleri meydana getirmeye çalışırken, tabiatın, yerine konulması çok zor olan, kendi tabii tesislerini elimizle yok ediyoruz. Yangınlar ise yürekler acısı bir şekilde devam edip gitmektedir. Yangınların sebepleri yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, bilgisizlik, dikkatsizlik, ormandan yer kazanma ve haksız istismar, kaçakçılık, gayeleridir. Saydığımız tahripler arasında nisbeten makul veya daha az haksız sayılabileceği orman köylülerinin yaptıkları tahriplerdir. Bu insanların başlıca geçim Vasıtaları etinden ve sütünden faydalandıkları keçi ile, - ki bu da başlıca orman düşmanlatındandır - mahdut bir gelir sağladıkları ormandır. Görülüyor ki halkın bu kısmı keçileri ile birlikte, belki de zaruri olarak, orman tahripçisi durumundadır. Bu vaziyeti önlemenin tek yolu şümullü ve bilgili bir iç iskân seferberliğine girişmektir. Dağ köylüleri düze indirilmedikçe memlekette orman tahriplerinin önüne geçmek imkânı olmıyacaktır.

Memleketimiz ormanlarının istihsal ormanları olmadığım söyledik. Ormanlarımızdan elde ettiğimiz hasılanın millî hasıla içindeki payına bakılacak olursa bu husus kolayca görülebilir. 1961 yılında ormanlardan elde edilen safi hasıla tahminî olarak 114,8 milyon liradır. Aynı yıl safi milli hasıla 10 milyar 995 milyon liradır. Ormanlardan elde edilen hasıla safi millî hasılanın ancak yüzde 1.04 ü kadardır. Durum bu gün de farklı değildir. İşte ormanlarımızın direkt iktisadî tesirleri bu kadar cüzidir. Fakat endirekt olarak yine iktisadî hayatımıza ve genel millî hayatımıza

tesirleri rakamla ifade edilemiyecek kadar büyüktür: Ormanlar memleketin su ve yağış rejimlerini düzenler. Sellere ve toprak taşınmalarına mani olur. Umumi sağlığımız üzerinde güzel tesirler icra eder. Memleketi süsler. İçinde oturulmayı istenir ve özlenir bir hale getirir. Bu hususiyetlerin genel olarak her memleket için ve hususiyle ekonomisinin asıl karakteristiği henüz zirailik olan memleketimiz için, ne kadar önemli oldukları anlaşılması zor şeyler değildir.

Batı memleketlerinde durum

İleri Batı memleketlerinde memleket yüz ölçümü ile ormanlar yüz ölçümü arasında muayyen nisbetler titizlikle muhafaza edilmiye çalışılır. İlmî ölçülere göre bir memleketin orman varlığına sahip olduğunun söylenebilmesi için adı geçen nispetin en az% 25-30 .olması lâzımdır. Bizde bu nispet tahmini olarak % 13,4 tür. Tahminin hakikati ne dereceye kadar aksettirebildiği hususu da üzerinde ehemmiyetle durulması icap eden bir noktadır. Tahmin hakikate çok yalan olsa bile asgarî ideal nispetten ne kadar düşük olduğu görülüyor. Hakikatte bu Türkiye Balkan ve Akdeniz memleketleri içinde bile orman mevcudu ve nispeti bakımından bir seri memleketler arasında sonuncular içinde yer almaktadır. Ne yazık ki bu çok düşük nisbeti dahi muhafaza edebilmek mümkün olamamaktadır.

Hakikati söylemek icap ederse, ve .kim ne derse desin, C.H.P., iktidarı zamanında, orman davasına bugününkünden çok. daha candan sahip olmuştu. liderin bu davaya verdiği ehemmiyet, gösterdiği maddi ve manevi müzaheret işlere yakından vâkıf olanların meçhulü değildir. Ormanların devletleştirilmesinin, bakım, muhafaza ve geliştirilmemelerinin icap ettirdiği rasyonel ve ilmi usullerin memleketimizde ihyası gayretlerinin, gerekli kanuni hükümlerin zamanında meydana getirildiği bir eski Tarım Bakanının da davaya olan hizmetlerini burada şükranla anmak bir hakseverlik icabıdır. Ancak şurası da kaydedilmelidir ki ayni' idare 1950 seçimlerine girerken, muhalefetin bu davayı o derece istismara kalkışması karşısında, prensiplerden fedakârlık yoluna gitmekten kendisini kurtaramamıştır. Orman politikasında ve mevzuatında gedikler o zaman açılmaya başlanmıştı.

1000 de Demokrat Parti iktidara geldi. Beş senedir de iktidarda. Mevzuat eski şikâyet ettiği mevzuat. 1-dare eski dert yandığı idare. İşletmeler eski beğenmediği işletmeler. Nerede kaldı eskinin beğenilmezliği ve davaya sadakat? Hazırlanmakta olduğu söylenilen, ilk ele alınacak mevzulardan biri olarak senelerce lâfı edilen, orman kanunu tasarısı beş senedir komisyonlarda uyumaktadır. Bu gidişle ne zaman uyanacağı yahut uyandırılacağı da belli değildir. Ancak zihniyet değişmesinden kanun değiştirmenin ne derece fayda sağlıyacağı meselesi ayrıca düşünülecek bir noktadır.

Tedbirsizlik

Demokrat Parti bu davada da malesef samimi çıkmamıştır. Orman dâvasını partiler üstü bir mesele olarak ele alıp tahripler karşısında şiddetli tedbirler almak, iç iskân problemini halledecek yolları arayıp bulmak yerine tahriplere ve istismara karşı müsamahakâr bir yol tutturmuştur. 1954 seçimlerinden evvel o günlere kadar açılan orman dâvalarının kasten ihmal edildiği ve takip ettirilmediği henüz hatırlardan silinmemiş şayialar arasındadır.

Bu politikanın neticesi, seçim avantajı uğruna, tahripçilerin mükâfatlandırılması olmuştur. Tahripçilerin zihinlerinde, zaten bir zamandan beri görüp geldikleri şekilde, yaptıklarının yanlarına kâr kalacağı fikri iyiden'İyiye yer etmiye başlamıştır.

Bu gün de hâlâ memleket menfaatlerine aykırı olan müsamaha cereyanı ve mesele karşısındaki ilgisizlik olduğu gibi devam edip gitmektedir. Olduğu gibi devam etmiyen bir şey varsa o da orman mevcududur. İktidar partisinin mesele karşısındaki davranışı bu iken. muhalefetin ve münevver vatandaşların vaziyeti nedir? Bir tek söz ile, alâkasızlık ve lâkaydi... Onlar da nedense böyle bir davadan haberli bile görünmek istemiyorlar. Bu türlü davalar karşısında ufak veya büyük menfaat hesaplarım bırakmanın hâlâ sırası gelmiyecek mi acaba? Aksi halde gelecek nesillere ormansız bir Türkiye bırakmakla suçumuz büyük olacaktır. Bunu artık anlamalıyız!...

İktisadi işbirliği

Liberalizasyon politikası

Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı Bakanlar Komitesi bu yılın başında şümullü bir program hazırlamıştı. Program, nihai olarak, aza devletler arasındaki hususi mal mübadelelerinin % 90 i için mevcut bulunan ithal kontenjanlarının bertaraf edilmesini derpiş ediyor, ve bu suretle Avrupa Ticaretinde liberasyonu geliştirme gayesini temine çalışıyordu. Bakanlar komitesinin İttifakla kabul ettiği tedbirler arasında hala mevcut bulunan % 10 luk kemmi. ithal tahditlerinin 30. Haziran, 1955 tarihine kadar kaldırılmasını derpiş eden mükellefiyet de vardır.

Bu müddet çoktan bittiği halde, şimdiye kadar bir tek memleket, İsviçre, teşkilâta adı geçen mükellefiyetin yerine getirilmesi için gerekli tedbirlerin kendisi tarafından alındığım bildirmiştir. Diğer aza devletler henüz temerrüt halindedirler. Ve her halde halen bırakmak niyetinde olmadıkları % 10 luk ithal kontenjanının ilgasını az çok uzun bir gecikme ile ele alacaklardır.

Amerika

Doğu ile ticaret

Bedeli 1.000.000 doları geçen 100 Chevrolet otomobilinin Bulgar hükümetine satılması için ihraç lisansı verilmesi - bu beş yıldan fazla bir zamandan beri doğu blokuna mensup bir devletin bu derece yüksek bir siparişi üzerine verilen ilk ihraç lisansıdır - üzerine Amerikan iktisadi çevrelerinde doğu bloku memleketlerine daha başka ihraçların yapılıp yapılamıyacağı imkânları üzerinde bir sürü malûmat talepleri vuku bulmuştur. Amerikan iktisadi çevrelerinde bilhassa otomobil ve bunun yanında diğer istihlâk eşyalarının doğu memleketlerine ihracı imkânları ile ilgilenilmektedir. Ticaret Bakanlığında Dış Ticaret Dairesi (Bureau of Poreign Commerce) tarafından teyit olunduğu üzere, otomobil, traktör, hafif âletler ve makinalar sanayiinden bir seri firmalar ve keza gıda maddeleri sanayiinden bir çok teşebbüsler son iki hafta zarfında istihsal ettikleri malların Sovyet Bloku memleketlerine satılabilmesi imkânlarına dair yetkili hükümet çevrelerinden

Seri halinde otomobil imalatı
Bize nasip olmıyacak islerden

malûmat taleplerinde bir sürü artma olmuştur. Bu türlü malûmat talepleri ihraç lisanslarının dağıtılması sırasında flüt taleplere rüçhaniyet kazanırlar. Ekonomik çevrelerden yapılan soruşturmalara göre, Rusyaya ve diğer Sovyet Bloku memleketlerine ihraçlarına isin verilecek maddelerin nevileri hakkında her yerde tam bir vuzuhsuzluk ve bilgisizlik hâkim bulunmaktadır.

Ancak bilinen bir şey varsa o da, Dış Ticaret Dairesinin veçdiği malûmata göre, Rusyaya ve diğer Doğu Bloku memleketlerine geçen Ağustos ayından beri yapılan ihracatın miktar itibariyle artış göstermekte olduğudur. Geçen yıllarda demir perde arkası memleketlere ihracatlarına müsaade edilen mallar için bir liste tanzim edilmişti. Gene Ticaret Dairesinin bildirdiğine göre bu yıllarda yapılan ihraçlar ancak küçük miktarlarda yapılmıştı. Simdi üzerinde durulan mesele adı geçen ihraç listesinin ne dereceye kadar genişletileceği ve bunun ne zaman yapılacağıdır. Bu listenin genişletileceğine dair tahminler Amerika ile bu memleketler arasındaki ihraç münasebetlerinin bir zamandanberi gerek miktar ve gerekse kıymet itibariyle artmakta olmasından kuvvet almaktadır. Çünkü, ekonomik çevrelerin gayrı resmî tahminlerine göre yeni cari yılın ilk 3 ayında! yardımlar dahil, doğu bloku memleketlerine kıymet itibariyle 3,1 milyon doları geçen mal ihraç edilmiştir. Bu meblâğın 1,7 milyon doları, 1954 yılının ilk. üç ayındaki ancak 0,33 milyon dolarına karşılık, doğrudan doğruya mal ihracı ile ilgilidir. Ekonomik çevrelerde Cenevre Konferansının sonunda ticaret anlaşmalarının da yapılabileceği keyfiyetine büyük ümitler bağlanmış bulunuyor. Bu ümitlere göre bu anlaşmalar yapıldığı takdirde Amerika Birleşik Devletleri ile doğu bloku memleketleri arasında ticari münasebetlerin gittikçe daha kesif hale gelebilmesi için yollar hazırlanmış olacaktır.

Arjantin

Doğu ticareti konferansı

Haziran ayının ikinci yarısında Buenos - Aires'te Arjantin doğu ticareti komisyonu milletlerarası gurupları ve şubeleri konferansı toplanmıştır. Bu konferansa müteaddit güney Amerika devletleri delegasyonlarından başka Avrupa ve Asya memleketlerinden de müşahitler katılmışlardır. Güney Amerika memleketlerinde bilhassa Bolivya, Uruguay, Paraguay, Şili ve Kolombiya zikre değer. Avrupadan da müşahit veya delege olarak İngiliz, Fransız, İtalyan ve Doğu Almanya - Sovyet bölgesi - temsilcileri konferansa iştirak etmişlerdir. Bunlar yanında bir Rus ve bir Kızıl Cin delegasyonu müzakerelerde bulunmak maksadı ile Arjantine gönderilmişlerdir. Kızıl Çin delegasyonu aynı zamanda bir Kızıl Çin ticaret misyonunun mümessili olarak Arjantin ile Kızıl Çin arasında iktisadi münasebetler tesisi hususunda Arjantin hükümeti ile' müzakerelerde bulunmak için vazifelendiril - misti.

Doğu Ticareti Komisyonunun bu milletlerarası bir temel Üzerinde organize edilmiş konferansının, bir Sovyet sanayi sergisinin Arjantin başkentinde devam etmekte olduğu günlerde başlaması muhakkak ki tesadüf eseri değildir. Rusların daha sanayi sergisinin başlangıcında Güney Amerika komşu memleketlerinden - Bolivya, Paraguay, Şili v.s. - müteaddit delegasyonları sergiyi ziyaret için davet etmesi bilhassa dikkati çekmişti. Rusların hakikatte maksatları, Arjantinin komşuları ile de iktisadî münasebetler kurabilmek için müzakerelere zemin hazırlamaktı. .-

Milletlerarası ticari ve iktisadi münasebetler siyasi olanları kadar ve hattâ bazan onlardan da fazla ehemmiyct kazanırlar. Çoğu zaman bunlar arkasında siyasi maksatlar da gizlenmiş olur. Ve siyasi münasebetlerde bulunmaları imkânı bir hayli zayıf olan memleketler bile aralarında bu türlü münasebetlerde bulunabildikleri çoğu zaman görülür. Hemen hemen (dostluk başka, alışveriş başka) prensibinin tatbiki gibi bir şeydir bu.. Komünist Rusya Faşist Arjantin ile, sanki bir peyki ile imiş gibi, dostluk ve rahatlık içinde münasebetler yürütmeye çalışıyor ve bundan her halde büyük faydalar da bekliyor. Karşılıklı olarak Kızıl Çin ve Arjantin de keza. Şurası muhakkak ki bu türlü münasebetler çeşitli bakımlardan faydalıdır ve milletlerin lehinedir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Cenevre'de Milletler Sarayı

Dört büyük ses!

Dörtler Konferansı

Sulh peşinde

Cenevre'deki Amerikan kilisesinin etrafını bilhassa panama şapkalı, sağlam yapılı, Amerikalı oldukları tullerinden belli insanlar kuşatmıştı. Bir otomobili, diğer bir kaç otomobil takip etmişti. Birincisinin içinden uzunca boylu, yüzünde hayli kırış bulunan, gülümsiyen bir insan inmişti. Panama şapkalı Amerikalılar, derhal bu şahsın etrafını almışlardı. Cenevre halka, görmediği bu şekil şapkalı insanlara karsı tecessüs dolu nazarlarla bakıyordu. Birinci otomobilden inen, birinci adam Başkan Eisenhower'di. Yanında karısı "Mamie" bulunuyordu. Yaverliğini oğlu yapıyordu., Kiliseye 'Dünya sulhuna dua" etmek için gelmişlerdi.

Cenevre bu ayın yirmisine doğru görülmemiş bir faaliyet içinde idi. Bütün memlekette denilebilir ki, harp yıllarım andıran tertibat alınmıştı, dört büyüklerin Cenevre'ye doğru memleketlerinden yola çıktıklarından çok evvel, polis ve jandarma seferber edilmişti.

Eisenhower, Amerikan kilisesinde dua ederken, Sovyet liderleri kapalı, zırhlı bir otomobilin içinde şehri geziyorlardı. İngiliz heyeti ise "konuşmak" la meşguldü. Fransız Başbakanı Edgar Paure ise o kadar üzerinde durulan bir şahsiyet olmaktan geri idi. Cenevre halkının - dünya milletleri gibi - üzerinde durdukları iki kutup, iki insan vardı. Eisenhower ve Bulganin konferansta ilk ve son sözü söyliyecek insanlardı. Eisenhovver, Cenevre konferansında ümitli idi. Bulganin Cenevreye muvasalatında gazeteciler ile görüşmüş ve dünya sulhundan bahsetmişti. Nasıl ve ne şekil bir dünya sulhu ve ne gibi taviz ve şartlarla.. Bulganin tabiatiyle gazetecilere, bunları söylememişti. Fakat, Eisenhower-in Amerikada verdiği beyanattan sonra, Bulganin'in bu konuşması, konferans arefesinde ümitleri kıvılcımlandırmıştı. Bulganin "Amerikan, İngiliz ve Fransız heyetleriyle birlikte milletlerarası gerginliği azaltmak ve münasebetlerde itimat havası yaratmak maksadiyle çareler arıyacağını" söylemişti. Sözlerine "eğer konferansa katılanların hepsi iyi niyet delilleri gösterirse arzu edilen neticeye varılacağım ve dünyanın da rahat bir nefes alacağına" ilâve etmişti.

Eisenhower dünya sulhuna dua edev, Bulganin Sovyet idarecilerinin her mühim konferanstan önce söylediği sözleri söylerken, Cenevrede İngiltere, Amerika, Fransa heyetleri arasında o sabah istişarî mahiyette konuşmalar başlamıştı. Üç batılı devlet temsilcileri konuşmalara başlamışlardı. İngiltere Başbakan Eden ve Dışişleri Bakam Harold Mac Millan, Fransa Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Edgar Faure ile görüşmüştü. Daha sonra, beraber yemek yemişler, öğleden sonra Eden, Eisenhower'i ziyaret etmişti. Eisenhower'i daha sonra Fransa Başbakanı görmüştü.

Sovyetler-de bazı temaslar yapmaktan geri kalmamışlardı. Sovyet Dışişleri Bakanı Molotof, Amerika Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'i kaldığı villada ziyaret etmiş ve bir müddet görüşmüştü. Gazeteciler Dulles'in villâsına hücum etmişti. İki dışişleri bakanı neler görüşmüşlerdi, merak edilen nokta bir türlü açıklanmıyordu. Fakat mahir gazetecilerin bazıları, iki kutup Dışişleri Bakanının konferans arefesinde mühim ve esaslı meselelere el atmadıklarım öğrenmişler, yazmışlardı. İki Dışişleri Bakanının "konferansın teknik bazı meseleleri" üzerinde durdukları anlaşılmıştı.

Sovyet Dışişleri. Bakam, Amerikan Dışişleri'Bakanı, ile "teknik meseleler" üzerinde görüş teatisinde bulunurken, konferanstan bir gün önce diğer batılı devletlerin yaptıkları temasların aynı mahiyette olmadığı aşikârdı. Hattâ, gelen haberlere göre, batılılar bu konuşmalar sonunda "tam bir mutabakat" a varmışlardı.

Konferansın mukadderatı, konuşmalar başlamadan önce, her. seferinde olduğu gibi bu sefer de evvelden kestirilebilirdi. Batılılar konferansa tam bir birlik halinde gidecekler, Sovyetlerin haksız ve asılsız taleplerini re d edeceklerdi. Bu arada her iki tarafta da bir yumuşama olmadığı takdirde, istenilen neticelerin hasıl olması imkansızlaşacaktı.

Şu satırlar yazıldığı sırada dörtler toplantılarına devam etmektedir. Bir hafta süreceği tahmin edilen görüşmeler sonunda, görüşlerin açıklanacağı ve dünya milletlerine bildirileceği söylenmiştir.

Konferansın ilk günü Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bir açış konuşması yapmış, Başkan Eisenhovver de Amerikanın dünya görüşünü açıklamıştır.

Konferansın ilk günü, Eisenhower-in umumi konuşmasından sonra Fransız Başbakanı Faure konuştu. Fakat bu konuşma Amerikalılar tarafından iyi karşılanmıştı. Sözcüler, Fransız Başbakanını Amerikan heyetinin "soğuk" karşıladığını bildirdiler. Bu arada, İngiltere Dışişleri Bakanı Eden, bir teklifte bulundu ve doğu ile batı arasında askerlikten tecrit edilmiş bir bölge ihdasını istedi.

Faure - Mac Millan - Dulles

Büyüklerden sonrakiler...

Almanya

Mukadderat

Cenevre Konferansının toplanmasına tekaddüm eden dünya siyasetinin ağırlık merkezini gene Almanya meselesi teşkil etmekteydi. Bu meselenin, Orta Avrupa'nın hâlâ en önemli problemini teşkil ettiğine ve hele 12 Temmuz tarihli Sovyette teb liğinden sonra - hararetli görüşmelere yol açacağına şüphe yoktur. Filhakika, Tass Ajansı, yukarda temas ettiğimiz teliğinde, bazı mühim ihtirazi kayıtlar altında, Sovyetler Birliği Hükümetinin, Almanya meselesinin bütününü Cenevrede müzakereye hazır olduğunu bildirmektedir.

Almanya meselesi nedir?

Almanya meselesi nedir, nasıl doğmugtur, dünya siyaset alanındaki Önemi neden ileri gelmektedir? Bütün .bunları anlıyabilmek için yakın tarihe kısaca göz gezdirmek lüzumu vardır.

Bilindiği gibi, İkinci Cihan Savaşı sonunda mağlûp devletlerin kaderi bir seri üçlü konferanslarla • Tahran, Yalta ve Potsdam +onferanslariyle - tayin edilmiştir. Bu konferanslar sırasında galip devletler arasında bir fikir birliği bulunduğu ve harbi kazandıran bu fikir birliğinin sulhun kurulmasında da amil olacağı zannediliyordu. Nitekim harp sonunda kurulan düzenler hep bu birliğin var olduğu ve bundan böyle de var olacağı esasına dayanıyorlardı. Bu esas yıkılınca kurulan düzenler de iflâs etmişlerdir.

Almanya Şubat 1945 Yalta Konferansı ile işgal bölgelerine ayrılmıştır. Fakat Almanyanın harp sonrası mukadderatım tayin eden esas kararlar aynı senenin Temmuz ve Ağustos aylarında toplanan Potsdam konferansında alınmıştır. Bu konferansla Almanya hakkında vaz edilen prensipler şunlardı:

1 — Almanyada bir müttefik kontrol rejimi kurulacaktır. Bu rejimin yürütülmesi için her işgal bölgesinde, işgal eden devletlerin kendi hükümeti adına ve onun direktifleri üzerine hareket edecek birer askeri otoritesi bulunacaktır. Bu otorite işgal kuvvetleri komutanlığının şahıslarında teşahhus eder.

2 — Alman militarizmi ortadan kaldırılacak ve ancak demokratik hareketler teşvik edilecektir. Militarizmin bertaraf edilmesi için müşterek bir program da hazırlanmıştır. Bu programa göre galip devletler, Almanyada, dünya barış ve güvenliğinin geleceğini teminat altına almak için gerekli bütün tedbirleri alabilirler.

Potsdam konferansında bu kararlara varan galip devletler böylece Almanyanın kaderini doğru ve tam olarak tayin ettiklerini zannediyorlardı. Fakat Alman meselesinin tohumlan o zaman atılmıştır. Zira diğer düşman devletlerde meşru bir geçici hükümet kuran ve mütareke hükümlerini bu hükümete tatbik ettiren galip devletler, Almanyada, kendilerine muhatap bir yerli otorite kurmadıkları gibi şimdilik hiçbir merkezi Alman hükümetinin kurulmamasını da derpiş etmişlerdi. Böylece Almanyanın muhtelif otoriteler elinde kalıp parçalanmasına- yol açılmıştır.

Bu sistem galip devletler arasında fikir birliği mevcut olduğu müddetçe, nihayet sulh anlaşmalarının imzasına kadar devam edeceği de düşünülünce, zararsız bir sistem olabilirdi. Fakat harbin nihayete ermesinden sonra geçen her gün galip devletler arasında, gittikçe genişleyen bir uçurum yarattığı gibi Almanya ile bir sulh imkânını da ortadan kaldırmıştır.

Galip devletler Almanya ile bir sulha varmak imkânlarını araştırmak için iki defa masa başında toplanmışlardır: önce 1947 Martında Moskovada, sonra da aynı yılın sonunda Londrada... Bu konferansların sonunda anlaşılan hakikat şu olmuştur ki Potsdam konferansından bu yana, varılan prensip kararlarını işgal devletlerinden her biri kendi işine geldiği şekilde tatbik etmiştir ve bundan sonra da öyle tatbik etmek arzusundadır. Hele Rusya işgali altında bulundurduğu bölgeyi komünistleştirmeden ve hattâ bunu bir serbest (!) seçimle sağlama bağlamadan oradan ayrılmak niyetinde bi le değildir.

Birleşme meselesi

Bu konferanslardan sonra Almanya fiili olarak ikiye ayrılmış; önce Ruslar, kendi işgal bölgelerinde, her kurtardıkları (!) memlekette yaptıkları gibi, bir seçim komedyası sonunda Doğu Almanya Halk Cumhuriyetini kurmuşlar, 1948 yılında da Batı Almanya hükümeti teessüs etmiştir..

Hatırlarda olduğu gibi, Batı Almanya hükümetinin kurulmasa üzerine Ruslar meşhur Berlin ablukasına girişmişler ve kendi işgal bölgeleri altında bulunan bu şehirdeki diğer kuvvetlerin tahliyesini elde edebileceklerini, böylece Almanyada kendi hegemonyalarım kurabileceklerini zannetmişlerdi. Fakat Batılıların Berlinin iaşesini hava yoluyla temin etmeleri üzerine Rusların bu teşebbüsü suya düşmüştür. On bir ay süren bu ablukaya Batıklar mukavemet ede-

Kapaktaki politikacı

Harold Mac Millan

Son İngiltere secimlerinden sonra Başbakan Sir Eden, kurduğu kabinenin İhtiva ettiği isimleri eski Başbakan Churchill'in önüne koydu. Kabine Üyeleri arasında bilhassa üzerinde dikkatle durulması lâzım gelen mokamın Dışişleri Bakanlığı olduğu muhakkaktı. İngiltere'de uzun zamandan beri ilk defa bu makamda bir değişiklik olacaktı, titiz olmakta herkesin hakkı vardı.

Eski Başbakan, yeni Dışişleri Bakanını tasvip etti, Kraliçe de yeni ismi muvafık buldu. Seçimlerden iki gün sonra, İngiltere Dışişleri Bakanlığı makamına Harrold Mac Millan oturuyordu.

İskoçyalı bir anneden dünyaya gelen Mac Millan'm babası bir Amerikalı idi ve 1894 tarihinde dünyaya gelmişti. Tahsilini Eton ve Oxford Üniversitesinde yapmıştı. Birinci Dünya Harbine iştirak etmiş, üç defa yaralanmıştı. Siyasi hayatı 1923 de başlamıştı. Bu tarihte Stockton'dan milletvekili seçilmişti. Kısa bir müddet için, 1929 da milletvekilliğini kaybetmiş, fakat 1931 den 1945 e kadar devamlı olarak milletvekilliği vazifesini görmüştü. Bilhassa sosyal reformlar üzerinde münakaşalara iştirak etmiş, parlamentonun bu sahada en ateşin hatibi olarak tanınmıştı. İtalyan - Habeş, 'harbi şırasında millî hükümeti şiddetle tenkid etmiş, oyunu aleyhte kullanmıştı. Harp senelerinde Mae Millan koalisyon hükümetinde vazifeler almış, ilk önceleri İkmal Bakanlığına, daha Sonraları Sömürgeler ve Devlet Bakanlıklarına tayin olunmuştu. Harici işlere 1942 senesinde verilmiş, De Gaulle ile General Giraud arasındaki anlaşma zeminini Mac Millan hazırlamıştı.

Yunanistan'da iç ihtilâf başgösterdiği zaman, Mac Millan, hükümeti adına Atinayı ziyaret etti, ihtilâf m hallini temin etti. 1946 senesinde hükümetin Hava Bakanlığım deruhte etti- bu tarihte yapılan seçimleri kaybetti. Kısmî seçimlerde Mac Millan'ı tekrar parlamentoda görüyoruz.

Mac Millan 1923 ten bu yana kademe kademe yükselmiş ve üzerine aldığı vazifeleri muvaffakiyetle deruhte etmiştir. Eden kabinesinde Mac Millan'ı Dışişleri Bakanlığı vazifesinde görenler hayret etmemişlerdir. Çünkü, yeni Bakanın dış temaslarda muvaffakiyet dolu bir mazisi vardır. Eden'in yanında, -dış meselelerde o kadar büyük bir isim olarak göze çarpmaz ise de, Mac Millan üzerine aldığı işlerde Eden'e en büyük yardımcı ve hattâ birinci faal insandır.

Muhtelif kitaplar yayınlamıştır. Bilhassa "Savunmanın mahiyetleri" hakkındaki kitabı nazarı dikkati çekmiştir.

meselerdi bugün belki de Avrupanın göbeğinde tamamen komünist idaresi altına girmiş tek bir Almanya mevcut olurdu. Bu mukavemet Alman meselesinin en önemli şıkkının Rusya lehine neticelenmesine mâni olmuştur.

Silâhlanma meselesi

1 948 yılında kurulan Batı Almanya devleti hükümranlığına ancak Paris anlaşmalarının bütün âkit devletlerce usulüne uygun şekilde tasdik edilip yürürlüğe girmesinden sonra kavuşmuştur. Batı Almanyanın kurulmasından hükümranlığına kavuşmasına kadar geçen yedi sene içinde Batılılar Almanyanın silâhlanması meselesiyle meşgul olmuşlardır. Silâhlanma, Almanya meselesinin Alman sulhü ve Almanyanın birleştirilmesinden sonra gelen üçüncü şıkkıdır.

Alman silâhlanması Almanyanın kendi iç meselesi olmaktan ziyade harp sonu Amerikan politikasının Avrupadaki tezahürlerindendir. Amerika Rus hegemonyasına ancak kuvvetli bir Avrupa ile karşı konulabileceğine kanidir ve kuvvetli bir Avrupa da kuvvetli bir Almanya ile kurulabilir. Kuvvetli bir Almanya ise silâhlı bir Almanyadır.

Almanyanın nasıl ve hangi şartlar altında silâhlanacağı Batılılar arasında uzun tartışmalar yaratmıştır. Bu hususta en büyük zorluklar çıkaran devlet Alman militarizminin yeniden canlanması karşısında büyük endişeler duyan Fransa olmuştur. Neticede - bu neticeye ulaşmak için yedi usun sene lazımmış! - Paris anlaşmaları ile Nato'ya onbeşinci devlet olarak katılan Batı Almanyanın bu teşkilât çerçevesinde silâhlanması kararlaştırılmıştır.

Cenevre- konferansında Rusların bu silâhlanmanın Potsdam kararlarına aykırı olduğunu ileri sürecekleri ve Almanyanın tarafsızlığını istiyecekleri tahmin edilmektedir. Zira nasıl Alman silâhlanması harp sonu Amerikan politikasının bir tezahürü ise ve A.B.D., Rusyanın karşısına kuvvetli bir blokla çıkmak istiyorsa, Rusya da yeni politikası icabı demir perde etrafında tarafsız ve silâhsız bir blok kurmak istemektedir. Rusyanın gerek Avusturya ve Yugoslavya ile yaptığı müzakereler, gerekse İran Şahına geçen hafta içinde yaptığı Moskova daveti hep bu siyasetin birer tezahüründen başka bir şey değildir.

Aynı davetin 7 Haziranda Adenauer'e de yapıldığı hatırlardadır. Bonn hükümeti, geride bıraktığımız haftalar içerisinde bu daveti cevaplandırmış bulunuyor. Sovyet Rusya hükümeti Bonn hükümetine ilk defa olarak verdiği bu notada Batı Almanyayı tanımak istediğini bildirmekte ve Şansölye Adenauer'i iki devlet arasındaki normal diplomatik ve ticarî münasebetlerin kurulmasını müzakere için Moskovaya çağırmaktaydı. Bonn hükümeti verdiği cevapta Moskovaya vâki davete temas etmeden, prensip olarak iki Hükümet arasında siyasi ve ticari münasebetlerin kurulmasını kabul ettiğini bildirmekte ve temaslara iki devletin Paris Büyük Elçileri vasıtasiyle devam edilmesini temenni etmektedir.

Cenevre konferansının arefesinde Almanyanın durumunu tayin edecek diğer bir mesele de ilerde kurulacak Alman ordusuna esas teşkil etmek üzere kurulması istenen bir "nüve ordu" projesinin gerek yüksek meclis, gerekse millî meclis tarafından reddedilmesidir. Bilindiği gibi, Paris anlaşmalariyle kurulması derpiş edilen on iki tümenlik Alman ordusunun kuruluşu en az iki sene istemektedir. Alman Başbakanı, Alman meclisine bu ordunun nüvesini teşkil edecek altı bin gönüllüden müteşekkil bir ordunun kurulması teklifini getirmekle Cenevre konferansında karşılaşabileceği muhtemel bir Rus emrivakisini bertaraf etmek istiyordu.

Başbakan Conrad Adenauer
İki yakayı bir araya getirecek

Zira, yukarda da belirttiğimiz gibi, Rusların Cenevrede Almanyanın tarafsızlığını talep etmeleri beklenmektedir. Adenauer konferanstan önce ufak da olsa silâhlı bir kuvvete sahip olmakla böyle bir talebi önlemeyi düşünmüştür.

Avrupa Konseyi

Ümit kesiliyor mu?

Strasburg... Temmuz: (Aydemir BALKAN yazıyor)

A vrupa Konseyi bundan tam altı yıl önce Strasburgda açıldığı zaman vaziyet şimdikinden haylice farklıydı. Harp yeni bitmişti. Yaralar yeni sarılıyor, harabeler içinde bir Avrupa kalkınmağa çalışıyordu. Devlet adamları birleşik ve kardeş bir Avrupa vaadediyorlar, bu idealin bütün savaş ihtimallerini artık önliyeceğini temin ediyorlardı. Nesilden nesile müteaddit harplerle biçilen Avrupa milletleri varlıklarım ve gayretlerini müşterek bir gayeye, müşterek bir hedefe yönelteceklerdi. Avrupa fikri, Avrupa Konseyi bu büyük idealden doğdu..

Her yeni fikre, her ideale aşk ve şevkle sarılan Fransızlar bu Avrupa parlamentosunu herkesten evvel benimsediler. Bu fikrin öncülerinden Çörçil ve Schuman Strasburg'a geldikleri zaman Fransızlar görülmemiş bir tezahürat yaptılar, Hava meydanından Avrupa Konseyi binasına kadar İngiliz devlet adamı binlerce ve binlerce Fransızın sevinç avazeleriyle teşçi edildi. Çörçil Avrupa milletlerinin gözünde insanlık ve hürriyet idealinin büyük kahramanı idi. Avrupa parlamentosu bu coşkunluk içinde engin ümitlerle açılmıştı.

Avrupa Konseyinin son toplantısında, merasim kapısında bir kaç meraklıdan, yabancı turistlerden başka kimseler yoktu. On beş Avrupa devletinin delegeleri, bakanlariyle iştirak ettikleri bu toplantı halktaki eski alâkasını kaybetmişti. İşin acı tarafı radyoların, televizyonların bir zamanlar paylaşamadıkları Avrupa konseyi günlük basında bile ikinci plâna atılmıştı. Umumi efkâr Avrupa Birliği fikrine, Avrupa konseyi çalışmalarına aldırmaz olmuştu. Eski şevk ve heyecan dalgasından ise eser yoktu.

Sebepler nelerdi?

A vrupa Konseyi Avrupa milletlerini bilhassa Fransızları büyük hayal sukutuna uğratmıştı. Ferdler gözle görülüp elle tutulan neticeler ararlar. Elbet doğrusu da budur. Avrupa Konseyi vaadettiklerinin tam altı yıl hiç birini tahakkuk ettirememişti. Alınan kararlar sadece bir sempati tezahürü ile karşılanıyor fakat Millî Meclisler bunların hemen hiçbirini tasdik ve tatbike yanaşmıyordu. Avrupa Konseyi, "hudutları yıkacağız, gümrükleri, pasaportları kaldıracağız, çalışma bir, ücret bir, para bir, emek bir olacak..." diyordu. Milletler arasında kültür ve iktisadî bağları birleştirilecek, aynı elemanlara icra edilecekti. :

Avrupa konseyi - bunları tahakkuk ettirmek şöyle dursun dün Norveç delegesi Lange'nin işaret ettiği gibi esas gayelerinden ayrılmış, askerî formüller peşinde koşmaya başlamıştı. Muayyen gurupların şu veya bu şekilde tesir ettikleri politik bir vasıta olup çıkmıştı.. Hudutları. gümrükleri kaldırmak şöyle dursun işler büsbütün giriftleşmişti. Metz'ten yola çıkan bir Fransız iki saat içinde dört ayrı hudutta; dört ayrı parayla, dört ayrı benzin fiyatı ödüyordu, Elli sene evvel bütün dünya gümrüksüz, pasaportsuz serbestçe dolaşılırdı. Bugün meselâ Amerikaya gitmek için aylarca vize bekliyorsunuz

bazı memleketler için de hiç atamıyordunuz. Velhasıl dünya eskisinden beter olmuştu.

Avrupa Konseyi hakikatte ilk darbeyi İngilizlerden yemişti. 1949 da Çörçil, o şevk ve heyecan dalgası içinde neler vaad etmiyordu? Fakat o zamanlar Çörçil muhalefetteydi. Ne zaman ki iktidara geldi Avrupa Birliği ideali de, konseyi de, baki kubbede hoş bir seda olup kalıverdi" ler. Halbuki iktidardaki bir Çörçil Konseyin icra kudretini kolaylıkla yükseltebilirdi. Fakat ananevi İngiliz siyaseti her birliğe karşı cephe almayı, hiç olmazsa çekimser kalmayı emrediyordu, v.s., v.s.

Avrupa birliği ilk oturumlarında bir "insan hakları beyannamesi" tesbit ederek millî meclislere göndermişti. Bir de "Şahsen şikayet" hakkının tanınmasını istiyordu. Yani Haklarina tecavüz edildiğine kanaat getiren bir kimse icabında hükümeti Avrupa Adalet Divanına şikâyet edebilecekti. Bu beşer haklarım korumak bakımından en idealistlesin 'bile gıpta edeceği mükemmel bir formüldü.

Dünkü celsede bir İrlanda delegesi ayağa kalkarak söz istedi. İsmi Crosbie idi. Mister Crosbie ateş püskürüyordu. Kendisine hak vermemeğe imkân yoktu:

İnsan Hakları Beyannamesini bazı devletler, bilhassa büyük devletler, beş senedir hâlâ tasdik etmemişlerdi. Bunların içinde Fransa ve İtalya da vardı. Hele "şahsen şikâyet" hakla senelerdir bir çok devletler tarafından sallanıyordu. İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Yunanistan ve Türkiye bunların arasındaydı. Konsey ne bekliyordu? Elbet bir neticeye varmak lâzımdı. Avrupa konseyinin verdiği her karar böyle senelerce bazı devletler tarafından askıda mı bırakılacaktı?

Diğer sebepler

Fransada Avrupa konseyinin alâka ve popüleritesini kaybetmesinin başka sebepleri de vardır. Konsey gittikçe bürokrat bir müessese olarak buraya MHP li kimseler yerleşmeğe başladı. MRP partisi Fransada sekiz senelik kanlı Hindicini savaşım devam ettiren ve simdi de Kuzey Afrikada tethiş siyasetine taraftar kolonyalistlerin hakim olduğu bir partidir. Bizim delegelerimizin çoğunca bilinmeyen bir husus da Konseye sıkıca yerleşen de Menthon, Teitgen gibi elemanların bu müstemleke politikasının şampiyonları olmalarıdır. Fransız Meclisinde en müfrit kanadı temsil eden bu gurup Mayer ve Reynaud'nun yardımlariyle Fransanın büyük ümidi, İslahat ve terakki poitikası önderi Mendes-France'ı delirmiştir. Reni Mayer ve Paul Reyıaud halen Avrupa Konseyinin ve Batı Avrupa Birliğinin en "müessir" elemanlarıdır.

İdaresi bu gibi şahısların eline geçen bir konseyin Fransa'da ve dünada popüler olmasına imkân yoktur

Peki Konseyin bunca çalışmaları hiç müsbet bir neticeye varmamış mıdır? Bu kadar yıl hep yerinde mi sayılmıştır? Bunu bizim delegelerimize sorduğumda bilhassa Ebüzziya ve Mandalinci tarafından hararetle temin edildim. Avrupa Çelik ve Kömür Birliği varılan en mükemmel VS en müsbet bir netice değil miydi? Altı milletin bütün kömür ve çelik şirketleri birleşmişler, istihsallerini aynı fiyatlarla, müşterek pazarlara satmıyorlar mıydı? Daha ne istenirdi.

İstenip de sonradan unutulan bazı noktalar vardı ki bunlar Mandalinci ve Ebüzziya tarafından hatırlanmışa benzemiyordu: Kömür ve Çelik Birliği kurulduğunda altı üye devletin hizmet pazarlarım birleştirmek birinci gaye idi. Fransada Güneyde, İtalyada işsiz çoktu. Belçika madenleri ise işçi arıyordu. Yem birlik bunları birleştirecek, her milletin işçisine aynı ücreti verecek, aynı sosyal yardımları sağlıyacaktı. Böylelikle rekabet ve fiyat tahavvülleri önlenecek, ekonomik hayat düzenlenecekti. Kömür ve Çelik Birliği sadece fiyatları ve pazarları kontrol etmekle yetindi ve yine delegelerimizden Feridun Ergin'in isabetle söylediği gibi bir "Beynelmilel Tröst" halini aldı.

Dışardaki alâkasızlığa karşı bu sene içerde hava elektrikli idi... Söz alan delegeler bazan lâflarım hiç esirgemediler. London Times geçen hafta istihza ile Konseyde konuşanlar için "Beynelmilel Hyde Park Corner hatipleri" diyordu. Fakat konseyin bu hale gelişinde iyi niyetli, idealist insanların suçu yoktu. İştirakimiz için her sene seksen milyon frank verdiğimiz konseyde işte durum bu idi. Avrupa Konseyinden büsbütün ümidi kesmeli miydi? Hayır. Fakat bir sükût perdesi gerisine çekilmektense direnen ve mücadele eden hatipleri desteklemek vazifemizdi. İyi niyetli, cesur ve işlerin iç yüzünü bilip açıklamadan çekinmeyen insanlar oldukça Avrupa Konseyi altı sene evvelki "hava" sına elbet kavuşur. Bu arada Konsey tartışmalarında en enteresan bulduğum bazı cümleleri kaydedeyim:

Galetto, İtalyan, hrist. dem.: "Konseyin çalışmaları bana Cemiyeti Akvam'ı hatırlatmağa başladı. Broşürler, gazeteler için tonlarca kâğıt harcıyoruz ama tatbik ettiğimiz bir şey yok. Kütleleri yine hayal sukutuna götürmiyelim."

Struye, Belçikalı, katol.: "İdeal Avrupa mı? Bizden sonrakilerin dahi göreceklerinden çok şüpheliyim."

Maris, Yunanlı, Hırist. dem.: "Mülteciler meselesi her defasında para ve tahsisat olmadığı için ertesi seneye atılıyor. Ama silâh yapmak için para bulunuyor.."

Montini, İtalyan, liberal: "Kömür ve Çelik Birliği dört senedir faaliyette, ama ne iki milyon işsiz İtalyan işçisini, ne de bizdeki nüfus fazlalığını kullanmaya yanaşmıyor.."

Kalbitzer, Alman, sosy. dem. "Avrupa Konseyi bir bürokrasi içinde boğulmaktadır. Kadroları lüzumundan fazla kalabalıktır. Buna mukabil bizim içimizden çıkıp bizden direktif alması icabeden Kömür ve Çelik Birliği, İktisadî İşbirliği gibi teşkilâtlara katiyen tesir edememekteyiz. Otoritemiz kalmamıştır.."

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Hipopotam ve fil sevişiyor

Büyük aşk!

Almanyanın Frankfurt şehri Hayvanat bahçesinde bulunan Tony isminde kocaman bir hipopotamın aşk macerası hayvanat bahçesindeki müstahdemi epeyce meşgul etmiştir. Tony oraya getirilen Kithany isminde bir dişi fili evvelâ çok kıskanmış Ve ikide birde giderek fili ısırmağa başlamıştır. Fakat bu nefret uzun sürmemiş kısa bir müddet sonra hipopotamın kenara, köşeye çekilerek dişi fili süzdüğü görülmüştür. Durmadan filin arkasında dolaşan ve ona sokulan hipopotama oradaki müstahdem "Romeo" adını takmıştır. Bu iki hayvanı bir araya bırakmaktan çekinen bekçiler bu vaziyete çok sevinmişlerdir. Bir defasında Romeo ve aşkını yalnız bırakır bırakmaz hipopotamın filin dişlerine yapışıp onu çekiştirdiğini görmüşler ve sinsi "Romeo" yu kırbaçla döverek uzaklaştırmışlardır.

(News-Week)

•

National Broadcasting televizyon şirketi Başkan Truman'ı yarım saat devam eden bir programa çıkmağa davet etmiştir. Mr. Truman bu programı zorlukla kabul etmiştir. Dünya meseleleri ile memleket meseleleri hakkında fikirleri sorulan Başkan Truman'a sualler kızı, televizyon yıldızı ve spikeri Margaret Truman tarafından sorulmuştur.

•

Televizyonda ilk defa gösterilen bir banyo sahnesi Amerikan halkının çok hoşuna gitmiş -ve televizyonun sinemaya plan rekabetini bir misli arttırmıştır. Köpükler içinde banyo yapan genç artist Natasha Parry isminde bir Rus balerinidir. Temsilin sonunda genç yıldız arkasını dönerek banyodan çıkmak üzere bir bacağını banyodan dışarı sarkıtmakta ve tam o sırada temsil bitmektedir. Amerikanın tanınmış sinema artistlerinden Gregory Peck "Bana kalırsa bu temsilin birincisini gören mutlaka ikincisini de görmek ister." demektedir, (U. P.)

Temmuz ayında herkes sıcaktan bunalırken Norveçte genç kızlar, delikanlılar karlar içinde neşe ile ski yapmaktadırlar. Geçenlerde Kap'tan gelen bir Afrikalı güzel de bu ski müsabakalarına katılmağı arzu etmiştir. Fakat diğer Norveçli arkadaşları gibi dekolte bluzlar ile ski yapamıyan sıcak ikum güzelinin kalın bir ceket giydiği halde soğuktan dudaklar mm morardığı ve titrediği görülmüştür. (A. P.)

•

Meşhur muharrir Ernest Hemingway'e Barbara Blake isminde 17 yaşında genç bir kız telefon ederek yazılarına hayran olduğunu söylemiş ve kendisi ile görüşmek üzere randevu istemiştir. Genç kızı bir gün sonra kabul eden muharrir onun "eserlerim" dediği yazılarını okuduğunu fakat maalesef beğenmediğini, muharrir olmak için çok çalışmanın ve o hadiseleri bizzat yaşamanın lâzım olduğunu söylemiştir.

Ernest Hemingvvay'ın yanından ayrılan genç kız kapıda kendini bekliyen erkek arkadaşına, "Hiç muhayyilesi olmayan bir. muharrir. Herkesin kendi gibi hareket etmesini İstiyor. Mamafih mazur görmek lâzım çünkü zavallı pek ihtiyar" demiştir. (News-Week)

-•

Amerikada yapılan en son tecrübeler sonunda insan vücudunda çocuk felcine karşı koyan organın bademcikler olduğu anlaşılmıştır. Şikago tıp dergisinde de bir makale yayınlanmış ve bademciklerin kati lüzum hissedilmeden aldırılmaması tavsiye olunmuştur. (A. P.)

-

Pariste kamyon şoförlüğü yapan Petit Vallet adında elli Uç yaşlarında bir adam kamyonunun lâstiğini çıkarırken lâstik birden bire büyük bir gürültü ile patlamış ve jant zavallı şoförün' başına şiddetle çarpmıştır. Kafatası parçalanan Petit Vallet orada ölmüştür.

(New York Times)

•

New York mahkemesi bir şahsın 400.000 dolarlık mirası reddetmek hakkına sahip olduğuna karar vermiştir. Yale Üniversiteli talebelerinden Eugene Suter, babasından kalan bu parayı "Ahlâki ve siyasi prensiplerine aykırı olduğu için" kabul etmesine imkân olmadığım bildirmiştir.

Vasiyetname hükümlerini yerine getirmekle mükellef olan iki avukat ise Suter'in bu mirası kabule mecbur edilmesini, aksi halde bu maksatla kurulan tesisin zarar göreceğini ileri sürmüşlerdir. Yargıç kararında bir şahsın arzusu hilâfına mirası kabule zorlanamıyacağını fakat bunu söylerken sadece kanun icabı böyle konuştuğunu, babasının vasiyetini bozmamasını gene adama tavsiye etmiştir. Fakat babasının genelevler işlettiğini söyliyen Eugene Suter mirası almayı katiyetle reddetmiştir. 400 bin dolar olan para New York Yetimhanelerine tahsis edilmiştir.

(New York Times)

*

Afrikada sevgilisinin yatağının altında saklanan bir adamı öldürmek suçu ile mahkeme edilen Springham Masimela adında bir zenci, kendini müdafaa ederken:

"Sevgilimin yatağının altında bir hışırtı duydum. Bizim memlekette vahşi hayvanlarla bazen tahmin etmediğimiz yerlerde birden bire karşılaşıldığı malûmdur. Ben de yatağın altında bir yılan veya başka illi vahşi hayvan var zannettim. Ateş ettim. Sevgilim bana daha evvelden- yatağın altında bir adam olduğunu söyleseydi böyle yapmazdım. Fakat o da, doğruyu söylerse adamı öldüreceğimden korkuyormuş. (A. P.)

•

Şikago hastahanesi doktorlarından Maks Thorek'in bildirdiğine göre mevcut kanaat hilâfına, kalb beş dakikadan fazla dursa dahi beyin bundan bir zarar görmemektedir.

Dr. Thorek yaptığı bir apandisit ameliyatında 19 dakika müddetle kalbi duran 23 yaşındaki bir genç kızı buna misal olarak göstermekte ve şunları ilâve etmektedir:

"Bu müddet zarfında beyne giden oksijen durmuştu. Nazari olarak beş dakikalık bir oksijen noksanlığının beyni mutazarrır etmesi lâzım gelmektedir. Fakat kalbi 19 dakika duran kadın normal hayata kavuşmuştur'.

Kadın ameliyattan sonra dört gün koma halinde kalmış, hadisenin yedinci günü kendine gelmiş, 17 nci günü yürüyebilmiş ve 32 nci günü de hastahaneden çıkmıştır. Fakat o esnada hafızası tamamen yerine gelememiş ve konuşması pek sarih olamamıştır. Fakat aradan beş ay geçtikten sonra kadın sıhhatine tammen kavuşmuştur. (Newş Week)

•

T I B

Uykusuzluk bir hastalıktır

Masa başındı uyuduktan sonra

insan

Beyaz geceler

Dünyada en kötü hastalık belki de uykusuzluktur. Yatağa rahatça girersiniz. Aklınızda hiç bir şey yoktur. Hemen uyuyacak ve günün bütün endişelerini, yorgunluklarını unutacaksınız. Fakat ne mümkün.. Göz kapaklarınız sanki sertleşmiştir. Gözlerinizi kapatmamaktadır. Odanın tavanındaki delikleri, lâmbanın ışık huzmelerini, raftaki kitapları sayar durursunuz. Aklınıza olmadık şeyler gelir. Borçlarınızı hesap edersiniz. Alacaklarınızı düşünürsünüz. Düşmanlarınızla kavgalar eder, arkadaşlarınızı incitirsiniz. Şiirler okur, romanlar yazarsınız. Ara sıra dalarsınız. Boşlukta uçar, merdivenden yuvarlanır, suda boğulur, uçaktan atlar, yangından çıkar, eli silâhlı eşkiyalar tarafından kovalanır, tam hayatınıza son verilirken terler içinde yeniden uyanırsınız. Kalbiniz çarpmaktadır. Renginiz uçmuştur. Sanki bütün bu hadiseler sahiden olmuş gibi uyku ile uyanıklık arasında kendinizi dalgın, gittikçe daha zayıf hissedersiniz. Başınıza çiviler saplanır. Şakaklarınız atar, beyniniz zonklar. Ayağa kalktığınız zaman başınız döner. Çabuk hastalanırsınız. İştahanız yoktur; Neşeniz kaçmıştır. Hekimlere muayeneye gidersiniz bir şey bulamazlar. Ama siz genel olarak bitkin bir haldesiniz. Bütün bunların sebebi uykusuzluktur. İnsana uykuyu bahşetmekte Allah, dünyanın en büyük nimetini vermiştir. Bu sayede kudretlerimizi toplamakta ve vücudumuzun muvazene ve düzenini yeniden bulmaktayız. 6u gün hekimlikte hibernasyon dediğimiz tedavi de uyku kürlerinden başka bir şey değildir. Şok hallerinin, bir çok ağır hastalıkların, septisemilerin, akıl hastalıklarının tedavisinde bu uzun uyku kürlerinden büyük faydalar sağlamaktayız. Bu yeni metodun özelliklerinden okuyucularımıza daha önce bu .sütunlarda gerekli bilgileri vermiş bulunduğumuz için tekrarlamaktan çekiniyoruz. Uykusuzluk yalnız sinir bozukluğu yaratmakla kalmaz, organizmamı! bütün tahammülünü yıkarak, hastalıklara ve mikrop hücumlarına karşı onu müsaid bir hale getirir.

Hakiki uykusuzluk

Mallarme on iki yıl gözünü kırpmadığını söylemiş. Bu şüphesiz hakiki bir uykusuzluk değildir. Nisbî, izafi bir şeydir. Tam bir uykusuzluğa insan 4-5 günden fazla dayanamaz. Uykusuzluk herkese göre değişir. Muayyen bir kimse için, organizmanın muhtaç olduğu uyku dozunun 'temin edilememesi demektir. Bu doz bir şahıstan ötekine göre değişir. Taşa ve yaşama tarzına da bağlıdır. Bir kısımları az bir uyku ile bütün kudretlerini kazanırlar. Yorgunlukları geçer. Romancı Gyp, her gece ancak dört saat uyku uyuyordu. Bu halliyle 83 yaşına kadar yaşadı. Birinci Napoleon da çok az uyurdu. Fakat bunlar müstesna vakalardır.

Ukuya engel olan besinler

Uykusuzluğa sebep olan hâdiselerin başında düzensiz bir beslenme gelir. Beslenme bozukluğuna bağlı uykusuzluklar da iki şekilde olabilir. Ya gıdalar miktar itibariyle fazladır. Yahud da gıdanın şekli ve terkibi uygunsuzdur. Hazmın her safhasında mideden itibaren kalın barsaklara kadar vaki olan şimik değişiklikler sırasında uykuyu engelliyecek bir çok bozukluklar olması muhtemeldir. Akşam yemeklerini fazla kaçırmak hem uykusuzluğa hem buhranlara, korkunç rüyalara, kâbuslara sebep olabilir. Şunu da unutmamak lâzımdır. Az yemek her zaman düzgün bir uyku sağlıyamaz. Halk dilinde "uyuyan yer" denildiği gibi "yiyen uyur" da denilmektedir. Haddinden aşırı gıdasızlık da uykusuzluğa sebep olabilir. Hekimlikte "açlık uykusuzluğu" bilinen bir şeydir. Yatmadan önce az bir şey yedirmekle veya bir kaç parça şeker vermekle bu uykusuzluğu gidermek mümkündür. Bazı kimselerin baş uçlarında şekerli su bulundurmaları yahut gece sütü almaları biraz da bu maksada hizmet etmek içindir. Gıdaların kalitesine gelince bu hususta bir fikir beyan etmek biraz zordur. Hangi çeşit gıdalar uykuya mani oluyor, bunu tayin etmek bir meseledir. Bu her şahsın bünyesine, mizacına ve kolay hazmetme kabiliyetine bağlı bir iştir. Bazıları yumurta, bazdan et, bazıları sebze yedikten sonra uykuları kaçar. O halde herkes uykusunu kaçıran gıdayı kendisi tayin edecek ve bulacaktır. Uyku kaçıran maddeler arasında bilhassa kahve, çay, alkol gibi münebbih olanlar zaten herkesçe bilinmektedir.

Yorgunluklar uykusuzluğa sebeb olur

Bir gezintiden, açık havada bir yürüyüşten, spor yaptıktan sonra iyi uyunduğunu herkes bilir. Ancak bir günün büyük yorgunluğundan sonra bitkin bir halde yatağa düşen bir kimse kendi kendine "iyi uyuyabilecek miyim?" diye düşünür. Bir müddet sonra hakikaten uyku ihtiyacı kaybolur. Gözleri tamamen açık,, gece karanlığının içinde; lüzumsuz bir takım düşüncelerle baş başa, saatlerce süren bir uykusuzluğa kendini terk eder. Görülüyor ki orta ve makul bir yorgunluğun aksine olarak şiddetli çabalamalar ve yorgunluklar uykusuzluğa sebep olabilirler.

Çocuklarda uykusuzluğun başlıca sebeplerinden biri de korkudur. Büyük annelerimizin, dadılarımızın anlattıklan korkunç masallar, şehzadenin boynunu vurdliran padişah hikâyeleri, cüceler, devler, kel oğlanlar, büyücüler yüzünden ne kadar gecelerimizin ve tatlı uykularımızın heba olduğunu hepimiz hatırlarız. Hele Nat Pinkerton, NikKarter, Şarlok Holmes, Açıkgöz Avni ve Fantoma hikâyeleri ve buna benzer cinayet romanları günlerce uykularımızın kaatili olmuştur. Camların ardında hayaller görmüş, karyolalanmızın altında tıkırtılar duymuş, şakaklarımızda tabanca namlularının, boğaz-

larımızda ustliraların soğuk temaslarını hissetmişizdir.

Büyüklerde korkunun yerini endişeler ve üzüntüler alır. İş hayatının zorlukları, kazanç ve zararlar hesaplanmış, muvaffakiyetsizlikler, geçim zorlukları, çoluk, çocuk, aile dırıltıları ve daha sayılamıyacak kadar çeşitti sebepler deliksiz bir uykudan bizleri mahrum eder.

Gürültü, ışık, fazla sıcak, havalandırma noksanlığı, yatağın rahat olmaması, yorganın ağırlığı gibi sebeplerle de uyku kaçabilir.

Uykusuzlara tavsiyeler

Rahat uyku uyuyabilmek için odanızda lüzumlu tedbirleri alınız. Kabilse yalnız yatınız. Odanızda saat, çiçek, kuş, kedi, köpek bulunmasın. Yatarken kaloriferi kapatınız, sobayı söndürünüz. Sisli ve rutubetti havalar hariç pencere açık yatınız. Tabut rüzgârın doğrudan doğruya yatağınıza gelmemesine dikkat ediniz. Bir çok insanlar için oryantasyonun büyük önemi vardır. Yatağınızın baş ucu kuzeye doğru olsun. Yastık rahat olsun, fakat çok yumuşak olması. Yorgan çok ağır ve kalın olmasın. Akşam saat 16 dan sonra kahve, çay, alkol, almayınız. Akşam yemeğini hafif yiyiniz. Akşam yemeğinden sonra çalışmayınız. Eğer çalışmak zorunda iseniz, yatmadan önce yarım saat dinleniniz. Akşamları sinirlendirici, heyecanlandırın kitaplar okumayınız. Bizi üzecek münakaşalara girmeyiniz. Mümkünse, akşam yemeğinden sonra açık havada kısa bir gezinti yapınız. Tatmadan on beş dakika önce bir bardak sıcak ıhlamur içiniz. Kabızlık varsa daha evvelden alacağınız ilâçlar ve tedbirlerle buna mani olunuz. Tatmadan önce duş veya banyo yapınız. Gecelik veya pijama yumuşak kumaştan, bol, kemersiz ve rahat olsun. Kuşak ve dik yaka uyku kaşıtır. Pijama ve gecelik terin uçmasını ve deri teneffüsünü engellememelidir. Yatakta en iyi vasiyet sağ yana yatmakla temin edilir. Bu surette kalb hareketlerinde serbest kalır. Sırt üstü yatış da fena bir pozisyon değildir. Adaleler ve mafsallar tamamen rahat bir durumda olmalıdır. Bacaklar uzatılarak yatılmalıdır. Tüfek tetiği gibi, bacaklar karma doğru toplanmış olduğu halde yan yatmak rahat bir uyku temin etmez. Kolları baştan yukarı doğru kaldırmamalıdır. Bu pozisyon kalbe fazla yük bindirir. Baş ne alçak ne de yüksek olmalıdır. Ufki durum en iyisidir. Baş aşağı durum uykuyu kolaylaştırır. Bazı kalb ve akciğer hastaları da yüksek yastıklarla dik yatmaktan ferahlık duyarlar. Yatağa yattığınız zaman gözlerinizi kapayınız. Bir şey düşünmemeğe çalışınız. Karşınızda bir siyah perde tasavvur ediniz. Zihninize gelenlerin hepsini bu siyah ekranla örtünüz. Yahut bir büyük daire tasavvur ediniz. Bunu aklınızda yavaş yavaş küçültünüz. Uyuyan insanlar düşününüz. Sizin de onlar gibi -uyumakta olduğunuzu tasavvur ediniz. 1000 den başlıyarak geriye doğru sayınız. Bir trende olduğunuzu, büyük bir tünelden geçtiğinizi ve trenin penceresinden karanlığa baktığınızı tahayyül ediniz. Güzel bir şey düşününüz: Meselâ bir seyahat, bir araba gezintisi... Bu uyanık tahayyüller sisi rahat bir uykuya kolayca kavuşturabilir.

Uyku ilâçları

Bazıları her akşam bir uyku ilâcı almayı itiyad edinmişlerdir. Bir kısmı da ne olursa olsun uyku ilâcı almaktan çekinirler, korkarlar ve sabahlara kadar oturdukları halde hiç bir çareye baş vurmazlar. Bu iki hareket tartı da yanlıştır. Eğer uykusuzluk herhangi bir hastalıktan ileri geliyorsa önce bu hastalığı arayıp bulmak ve tedavi • etmek lâzımdır. Sadece uyku ilâçları alarak esas hastalığı ihmal etmek doğru değildir. Burada uyku ilaçları asıl hastalığı örttüklerinden, gizlediklerinden hattâ zararlı da olurlar. Bunun aksine uykusuzluk geçici bir sebepten, kısa sureli bir hastalıktan, yorgunluk, sürmenaj, yatak değiştirme, yolculuk, korku, endişe, üzüntü v.s. den ileri geliyorsa uyku ilâçlarından kaçınmamak lâzımdır. Yukarda söylediğimiz ve hastaların bizzat kolaylıkla tatbik edebilecekleri basit tedbirler yetmediği zaman bir tablet Uyku ilâcı hastayı büyük sıkıntılardan kurtarabilir. Bugün tesirleri gittikçe arttırılan, yani tesirleri bulunmıyan bir çok uyku ilâçları piyasaya 'sürülmüş bulunmaktadır. Bunların burada yalnız isimlerini hile saymak imkansızdır. Bu gibi hallerde esasen hekime müracaat etmek en doğrusudur.

Dr. E. E.

Zaman

Yalancılar sergisi

Yeryüzünde her türlü sergi açılmıştır. Güzel köpeklerden tutun da, yılan veya "şiir" sergisine kadar.. Fakat son günlerde, Pariste, polisler tarafından açılan bir sergi, emsali az görünenlerdendir ve şu ismi taşımaktadır. "Yalancı şeyler" sergisi. Bakın bu sergide, neler var.. Yalancı antikalar, yalancı tarihi mektuplar, yalancı bir Venüs heykeli, yalancı bir "Jaconde".. Gazetelerden kesilmiş bir sürü havadis: Yalancı bir albay, askeri şurada, toplantı yapıyor. Yalancı bir talebe, kayıtsız olarak imtihan kazanıyor. Yalancı Ur ölü, metresi ile, Nice'de hayat sürüyor. Yalancı bir köylü, yalancı sucuk satıyor...

Rivayete göre sergi senenin en çok alâka toplayan sergisi olmuştur, çünkü busergi, son yarım asrı, sembolik bir şekilde temsil etmektedir.

Hakikaten devrimiz, bir günde yıldız payesi alan uydurma yıldızlarla, bir voli yaparak zengin olan sözde büyük tüccarlarla, gazetecilerin, siyasetin, muhtelif maksatların elinde birden parlayan meçhul şahıslarla dolu değil midir? İlmî terakkiler bile insanı yalancı ve benzetme şeylere doğru götürmüyor mu? Deri hissi veren yalancı deri, suni ipeku, yalancı elmas, yalancı krokodil, yalancı cam ve saire...

Serginin kadınlara ait kısmı bilhassa alâka çekicidir ve seyircileri kahkahalarla güldürmüştür. Yalancı korseler, onlara kadınlık veren yalancı göğüsler, tutuşmaz nylondan yalancı kirpik, yalancı tırnaklar.

Bu sergiyi açan polislerin gayesi yalnızca? seyircileri güldürmek değil, günden güne artan sahtekârlıkları halka öğretmek, onların gözünü açmaktır. Bu sergide tarihin mühim sahtekârlıkları da hikaye edilmiştir. Bir tanesi şu meşhur kuyumcu hikâyesidir:

Hâdise Londrada cereyan etmektedir. Büyük kuyumculardan birinin önünde, bir gün, gayet lüks bir otomobil durur ve içinden inen bir kont, cebinden çıkardığı harikulade, büyük ve temiz bir pırlantayı kuyumcuya uzatır..

— Karanın isim günü için, bundan bir küpe istiyorum, yalnız bendeki taş tektir.. Acaba eşi sizde bulunur mü? diye sorar.

Kuyumcu taşı alır, zevkle seyreder ve mahcup:

— Maalesef efendim der.. Korkarım, bu güzel taşın eşi zor bulunacak..

Taşın sahibi gülümser:

-— Siz de bulamadıktan sonra cidden ümidim kalmadı efendim. Acaba bir aratsanız.

Susar, ilâve eder:

— Kıymetinin iki üç misli vermeğe hazırım. Mühim olan karıma yapacağım sürprizdir. Ve bu taşın, bizim için, büyük bir hatırası vardır.

Kuyumcu mühlet ister. Kont taşı kendisine tealim ettikten sonra, hüviyetini, otel adresim bildirir ve gider.

Kontun husus! kâtibi, adamları, bor gün kuyumcuya uğrayıp haber almaktadırlar. İsim günü yaklaşır.. Kuyumcu taşın eşim bulamaz.. Kont artık ertesi gün seyahate çıkacaktır.

Muvaffak Olmak için

Jale CANDAN

Bilmem pazar sabahları, Ankara radyosunda, kadın saatim dinler misiniz? Ekserisi gayet hoş ve faydalı sohbetlerdir.. Evvelki hafta, mevzu "hayır cemiyetieri"ne aitti.. Dünyadaki "hayır cemiyetleri" nasıl çalışırlar.. Bizde, kadının hayır cemiyetindeki rolü nedir, ne olmalıdır, izah ediliyordu. Konuşmayı yapan hanım, gayet haklı olarak, kadınlarımızın bu cemiyetlere, günden güne daha fazla rağbet etmekle beraber, henüz alâkanın eksik olduğunu ileri sürüyordu.. Bu da, gayet tabiî idi.. Çünkü Türk kadım, seneler senelerce cemiyet hayatına katılmamış, kafesi arkasında battal bir vaziyette oturmuştu.. Allaha şükür o günler geçti fakat maalesef zihniyet tamamile değişmiş değildir.. Değil, küçük şehirlerimizde, büyüklerinde bile bu tarz faal hayata, atılan kadınlarımız birçok güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.. Bunun için evvelâ "erkeklerin" manevi yardımına muhtacız..

Bizde öyle bir zihniyet vardır ki, herhangi bir teşekküle, "hayır cemiyetine" giren kadının başlıca kaygusu «kendisini göstermektir-!. Bu yüzden, birçok erkekler karılarının evin haricinde, faal bir hayat yaşamalarına muarızdırlar.. Bahaneleri de evin İhmale uğradığıdır.. Halbuki içimizden Ur çoğumuz, günde birkaç saatimizi, rahat rahat hayırlı bir işe harcıyabiliriz.. Bu, kadının manevi hayatını zenginleştiren, boş saatlerini doldu ran, kendi kendisine olan emniyetim arttırarak sinirlerini yatıştıran, ailesinin saadetine yardım eden bir şeydir.. Anadoluyu nasıl kalkındıracağımızı düşünüp duruyoruz.. Her sene Anadoluya memur olarak giden binlerce aile var. Bunlardan yarısı, bir kalkındırma programına tâbi olarak hareket etse, yansı, gitmeden, bir teşekküle bağlansa, gittikleri yerlere faydalı olmaya çalışsa ne güzel neticeler elde edilebilir. Böylece büyük şehirden, muvakkaten, küçük şehire giden bir çek kadınlarımız, can sıkıntısından kurtulurlar. Vakit öldürmek için "pokere" alışmanın, dedikodu yapmanın şart olmadığını öğrensek!... Her İnsanın becerdiği şeyler vardır, kimisi dikiş diker, kimisi hasta bakar, kimisi temizlik ve Organizasyon işlerinde muvaffak olur, kimisi güzel konuşur, kimisi yazı yazar. Bu meziyetlerimizi inkişaf ettirmemiz ve cemiyeti faydalandırmamız, kendi hayatımızın mahdut çerçevesinden çıkıp ufkumuzu genişletmek imkânlarını aramamız lazımdır

Anadoluya vazife ile giden kocalarına, refakat eden kadınlar, muazzam bir kalkınma ekibi kurabilirler..

Yalnız erkeklerin bu yolda, bizi teşvik etmesi, bize cesaret vermeleri de şarttır. Halbuki büyük şehirlerimizde bile, bazen en münevver erkeklerimiz, bizim hamlelerimizi baltalıyacak bir zihniyetle hareket etmektedir. "Filânca dernek bir balo tertip ediyor. Derneğe mensup hanımlar, bilet satmak için şurada burada görünmek, baloya gitmek için - bir elbise yapmak mecburiyetindedirler. Bu en basit hareketleri birçok baltalayıcı sözler, rivayetler, alaylar takip eder. Tanınmış bir sanatkâr çıkar, hanımların gösterişi için filânca binayı alet edemiyeceğini, bildirir. En çok okunan gazetelerimizde bi le, bazen yakışıksız bir karikatür çıkar.. Bütün bunlar, geri bir zihniyetin artıklarıdır. Geçen mevsimde, Londrada Kızılhaç menfaatine tertip edilen bir baloyu, gazeteler anlata anlata bitiremiyorlardı. Kral ailesine mensup bir düşes, uçakla Parise gidiyor, "Christian Dior" ile anlaşıp Londrada bir defile yapmasını temin ediyor. Dönerken, Paristen şampanya bardakları kiralıyor. Londranın en zengin insanları, şahane şekilde giyinip bu baloya geliyorlar. Prenses Margaret baloyu açıyor. Neticede Kızılhaç binlerce lira kazanıyor. Gazeteleri de, efkarı umamiyeyi de alâkadar eden bu para, elde edilen yardımdır.

Bizde de, dişini tırnağına takıp derneklerde, hayır müesseselerinde çalışan kadınlar vardır. Bunlara cesaret vermek, bunları teşvik etmek lâzımdır. Eğer memleket-çapında, büyük.yardım müesseseleri kurmak istiyorsak, her şeyden evvel çalışanları takdir etmemiz, manen olsun ellerinden tutmamız şarttır.. Bu. zihniyet ve teşkilâtlı çalışmalar İstediğimiz başarılı hareketleri yapmaya çok yardım edecektir.

Son defa kuyumcuya uğrar, taşını geri alır ve gider.

Aradan bir saat geçmiştir ki, kuyumcu kontun oteline telefon eder ve çok telâşlı bir sesle, kendisini arar:

— Kont hazretleri, sizi bulduğum için cidden mesudum.. Şimdi buraya birisi geldi. Aradığınız taşı getirdi.. Yanılmıyorsam, tam tamına eşidir. Yalnız biraz fiyatlı. Benim takdir ettiğim fiyat elli ilâ altmış bin arasında idi, halbuki bu taşın sahibi yüz yirmi bin istiyor! Ve inmiyor, ne dersiniz.

- Kont telâşla:

—Aman dostum durmayın, derhal satın alın, ben geliyorum, der.

Sahte kont, elli bin liralık taşım 120 bine okutmuş ve otelden çoktan sıvışmıştır.

Dünyada buna benzer bir çok sahtekârlıklar olmuştur. Paristeki sergi bir kaç sene evvel İzmirde cereyan eden bir başka hadiseyi hatırlatıyor. Vakanın kahramanı, her telden saz çalan sempatik bir şahıstır. Her telden saz çalar, fakat cüzdanı daima dolu değildir.. Baloya gitmek ister.. Rugan ayakkabısı yoktur. Tanınmış iki ayakkabıcıya gider, ikisine de krediye dayanarak, peşin para vermeden acele birer rugan iskarpin ısmarlar. Balo günü, tecrübe maksadı ile, ayakkabıcıya bir adam gönderir, ve birisinden sol ayakkabıyı, diğerinden sağ ayakkabıyı aldırır, ikisini giyip baloya gider.. Ertesi sabah da ayakkabıları geri gönderiri

Fantezi

Happy end!

Bir gün, Amerikalılarla zengin bir kontrat imzalıyacağınızı hiç tasavvur ettiniz mi? Belki, küçük bir genç kız iken, bir gün film çevirmeyi tasavvur etmiştiniz.. Sonra seneler geçti, hayaller silindi. Fakat farz edin ki, bir gün kapı çalınıyor ve postacı size bir Amerikan film şirketinden, enteresan bir haber getiriyor. Sizden bir senaryo istiyorlar. Parlak dolar teklifleri var. Eh eliniz de kalem tutuyor, tabii ümitlenirsiniz, ama mektubu dikkatle okuyunca, ümitleriniz suya düşer. teklif şudur: Leylâ ile Mecnun'a ait bir senaryo yazılacak fakat bu senaryo mesut bir netice ile, Happy End ile bilecek.. Mecnun olmıyan bir Mecnun, mesut bir Leylâ.. O zaman bütün mevzu ortadan kalkıyor.

İşte bu faraziye Fransız muharriri Andre Maurois'nın başına gelmiştir. Amerikalılar ona parlak dolar teklifleri yapmışlar ve çok basit bir senaryo istemişler: Happy end ile biten bir Madame Bovary. Muharrir düşünmüş taşınmış, reddetmiş:

— Yapılacak bir şey vardı diyor, sonunda Emma'yı Rodolph'a vermek! Eh buna da benim gönlüm razı olmadı.

Portre

İzdivaç ilham eden kadın

Marilyn Monroe ile, bir akşam, başbaşa kalmak arzusunu duymıyacak erkek tasavvur etmek güçtür, fakat Grace ile, erkekler, bütün hayatlarım geçirmek isterler. Grace Kelly, erkeklerin evlenmek istedikleri tipik kadındır.

İşte bütan Hollywood bu fikirdedir ama işin garip tarafı, Grace Kelly, yirmi altı yaşında olduğu halde, henüz evli değildir. O hissi vermiştir ki, o evlenmeye karar verdiği, zaman, bu, bir ömür boyunca, devam edecek izdivaçlardan olacaktır.

Hollywoodda bir çok artistlerin maceraları dillere destandır. Hattâ henüz iki genç sevişmeğe başlamadan, muhit bunu sezer ve gençleri, âdeta hayallerde kurulan maceraya, sürüklerler. Bu arada Grace Kelly- -nin de, bir çok hayranları, âşıkları talipleri olmuştur. Clark Gable ve Ray Milland bunların başında gelir. Fakat kimse, Grace'in bir erkekte flört ettiğini, macera yaptığım ileri süremedi. Olsa olsa onun sempatisinden, dostluğundan, alâkasından ve evlenmeği düşünebileceğinden bahsettiler..

Grace Kelly Hollyvvood'un kibar kadım, hanımefendisidir.

Marilyn Monroe ile Grace Kelly birbirine tamamiyle zıt iki tiptir. İkisi de Hollywood semalarında, en yüksek mertebeye ulaştıklarına göre, bu, kadınlara iyi bir ders olmalıdır: Her kadın, kendi tipini muhafaza edip, tipini mükemmelleştirmeye çalıştıkça, tipi ne olursa olsun, hayatta muvaffak olacakatır. Komşuyu taklit etmek fena bir usuldür. Marilyn, Grace gibi kibar olmaya çalışsaydı veya Grace, Marilyn gibi erkeklerin aklım başlarından almaya gayret etseydi netice ne olurdu? İhtimal birine soğuk derdik, ötekini de gülünç bulurduk. Halbuki Marilyn Monroe sıcak kanlılığı ile Grace Kelly kibarlığı ve "erişilmez kadın" tipi ile aynı şekilde, erkekleri tahrik etmiş ve alâkayı cezbetmişlerdir.

Multi-milyoner kızı

Grace Kelly'nin kuvvetini yapan şeylerden biri de, babasının "multi-milyoner" oluşudur. Artist beğenmediği rolleri derhal reddeder, kontratının feshedilmesi ona vız gelir ve cam sıkılır, sıkılmaz küçük bir kız tavrı ile:

— Haklısınız der, fakat ben galiba artist olmak için yaratılmamışım, Filadelfiyaya, babamın yanına döneceğim!

Yola çıkar çıkmaz, peşinden koşulacağını bilmektedir. Koşarlar. Onun bütün şartlarım kabul ederek, geri getirirler. Çünkü bir kere, halk onu tutmuştur artık ve Grace Kelly'nin filmleri, sermayedarlara milyonlar getirmektedir.

Halbuki bir zamanlar, o çok zengin olan babasının parası istememiş ve hayatını kazanmaya karar vererek kapak kızı olmuş, fotoğraf çektirerek, saatlerce poz vererek, kendi kendine, hayatta bir şey olabi leceğini ispata çalışmıştı.

Daha sonra, sahne hayatına atılmıştı. Fakat çok güçlük çektiği, bu ilk günlerde de, gene yalnız başına hareket etmek istemiş ve babasının dostu olan meşhur muharrirlerin, hattâ amcası George Kelly'nin yardımlarını reddetmişti.

Süsüne ehemmiyet vermen, berbere hiç gitmezdi. Rol istemek için Gregory Ratoff 'a müracaat ettiği saman üzerinde eski bir empermeabl

Çarşıda alış - veriş
Pazarlıkta ayarlandı

Grace Kelly

Dayanılmaz kadın

vardı. Ratoff, bu cüretkâr kıza, hayretle baktı ve menejerine:

— Güzel bile değil, dedi.

Menajer:

— Yemin ederim ki güzeldir, diye dayatıyordu. Fakat o güzel görünmeğe pek ehemmiyet vermez.

Hakikaten güzel midir? Kimse kati bir şey söyliyemiyor. Yalnız Grace Kelly, bu mevzuda, kendisi ile alay etmeyi sever.. İşte kendisinin sık sık anlattığı bir hikâye:

Bîr gün taksi şoförlerinden biri onu acele bir yere götürürken:

— Biliyor musunuz, demiş, sizi az daha Grace Kelly zannedecektim.

Grace acele ile:

— Hayır demiş, ben Grace Kelly değilim.

Şoför kahkahaları atmış:

— Buna eminim, ama ne de olsa bir benzerlik var!

Grace Kelly biraz sukutu hayale uğramış doğrusu, fakat hikâye de hoşuna gitmiş ve kendisi için şöyle demeğe başlamış;

— Ben kimim? Grace Kelly'ye benzeyen bir sarışın..

O İngrid Bergman tipindedir. Boyu biraz daha kısadır. 1 metre 71 santim. Onu en çok rahatsız eden şey, muhakkak ki, bu boy olmuştur. Birçok tiyatro temsillerinde ayakkabılarını çıkarmayı âdet edinmişti. Yalnız sinema hayatına atıldığı zaman, Gary Cooper ile film çevirirken, geniş bir nefes almış ve boyunu unutmuştu.

Clark Gable ve Ava Gardner ile Kenya'ya gitmiş ve Mogambo'yu çevirmişti. Mau-Mau'ların hüküm sürdüğü bir devirdi. Ava Gardner'i ik lim sarsmıştı, o çadırında uyurken Grace Kelly müthiş Clark ile dolaştı, ava gitti.. Evleneceklerini söylediler. Clark Gable içini çekerek:

— Bu bana yapılan nefis bir komplimandır diyordu. Babası olabilirim.

O sırada Clark'ın, isim günü gelmişti. Grace Kelly ona bir çift çorap örmek istedi. Başladı. Beceremedi. Hazır bir çorap aldı. O gün Clark Gable telâş içinde çadırından çıkarak: — Mau-mau'lar çadırıma gelip elektrikli traş takımımı çalmışlar, ben ne yapacağım diye dövünmüştü.

Herkes traş takımını aradı fakat biraz sonra onu Grace Kelly'nin hediye ettiği çorabın içinde buldular..

Allah Nasreddin hocayı sevindirmek için eşeğini kaybettirip buldururmuş. Hikâye eski ise de, vak'a yenidir.

Moda

Erkeklerin yaz kıyafeti

Erkekler, muhakkak ki, kadınlardan daha muhafazakârdır. Yoksa bugün onların kısa pantalonla, etek likle hattâ fistolu iç etekuğiyle, dolaşmaları pek âlâ kabildi, öyle ya, kadınlar erkek gömleği, pantalon giymiyorlar mı? Kravat bağlamıyorlar mı? Vakıa bir erkek modası da vardır, fakat bu moda kağını arabası ile yürür.. Son Paris haberlerine göre, bu sene, erkek gömleklerinin kol ve yaka kenarlarında incecik beyaz biyeler varmış. Hollywood ismini taşıyan spor deri ceketler son moda imiş.. Empermeablların iç kısımları fantezi pike ile kaplı'imiş! Bu ve buna benzer erkek modaları ihtimal

Erkek modası

İç kısımlar fantezi pike

Kadınların modası

Pantolon, gravat

beş on sene sonra tatbik mevkiine konulacak, şimdilik Paris sokaklarında dolaşan birkaç sanatkâra münhasır kalacaktır.

Erkekler ne kadar ciddi ve iddiasız giyinirlerse o derece hoşa giderler. Herhangi bir yenilik bir fantezi ancak çok genç çocuklara yakışır.

Buna rağmen, yaz mevsiminde, erkekler biraz daha az muhafazakâr olabilirler. Ve şurası muhakkaktır ki, onlar pratik oldukları nisbette, kanları rahat edecektir. Son senelerde çıkan nylon erkek çoraplarının faydası muhakkak ki, erkeklerden çok kadınlara dokunmuş ve onları sıkıcı tamir işinden kurtarmıştır. Nylon çorap her akşam, musluk altında yıkanabilir, sabaha kadar kurur ve uzun zaman dayandıktan sonra, birden eskir ve atılır, ütü istemiyen nylon gömlekler de henüz, fiyat itibariyle, bizde lüks eşya olmakla beraber her gün için pek âlâ iş görür. Ve ev kadınını, gene büyük bir külfetten kurtarır..

Geçen sene tanınmış muharrirlerimizden biri, en çok okunan gazetelerimizden birinde, yazın açık yaka ve ceketsiz dolaşan erkekleri lâubalilikle itham ediyordu. Taam mütemadiyen kapalı kolalı yakalarla, kravatla, kostümle, sıkı sıkı bağlanmış ayakkabı ile dolaşan erkeğin hali acıklı olduğu halde bakımı da zordur.

Baylar, hiç olmazsa sabahları, kısa kollu, açık yakalı gömlek giyebilirler. Hattâ akşamları, buna yakasız flanel bir ceket ilâve ederek pek âlâ bütün gün ferah ferah dolaşabi-

lirler. Hav alan açık ve ferah,, sandallar da yasın sıkı ayakkabıların yerini almalıdır.

Einstein çıplak ayakla, insan zihninin daha iyi işliyeceğini ileri sürmez miydi? Gazete fotoğrafçıları, onu kaç kere, çıplak ayak dolaşırken yakalamamışlar mıydı? Vakıa biz erkeklere çıplak ayak dolaşın demiyoruz ama ikisinin ortası da vardır.

Aile

Yeni bir kurs

İzmirde, ev ekonomisi kursu ilk mezunlarını vermiş. Ev ekonomisi aile saadetinde, cemiyet hayatında, bir memleketin iktisadiyatında, muhakkak ki çok mühim rol oynayan bir şeydir.

Bazı kadınlar, ekonomi yapmak maksadı ile, ucuza rağbet ederler. Netice ekseri kendi aleyhlerinedir. Hattâ İngilizlerin bu hususta bir darbımeselleri vardır: "ucuz şey alacak kadar zengin değilim" derler. Bir malın yalnız fiyatım değil, onun maliyetini, dayanma kabiliyetini hesaplamak basit bir kaide ise de, daima riayet etmeyiz.. Meselâ ucuz kira vermek için, daireye, çocukların mektebine çok uzak yere taşınmak, vesait parası gözönünde tutulduğu zaman çok cazip olmayabilir.. Kasaptan, yarım kilo et yerine, bir but almak, buna mukabil haftanın bazı günleri hiç et yememek belki daha kârlıdır. Kuru sabunun ömrü yaş sabununkine nazaran iki mislidir. Ama belki bulaşık suyuna katılacak bir nebze "tos sabun" daha da istifadelidir. Düdüklü tencereye, ilk alışta, para veririz ama, havagazı tasarrufu ile, az samanda kendi kendisini öder. Çamaşır makinesi gayret ve zaman ekonomisi temin eder ki, ev kadım bu zamanında, meselâ dikişini dikerek ekonomi yapabilir, öyle bir devirde yaşıyoruz ki, bazı memleketlerde bulaşık suyundan bile yakıt olarak istifade ediyorlar.

Hayat şartlan her gün değişmektedir. Ve anne annelerimizden öğrendiğimiz iktisat kaideleri artık kifayetsizdir Bunlara, daima yenilerini ilâve etmek icap ediyor. Bu ise, bir bilgi ve ihtisas meselesidir.

Ev ekonomisine riayet eden, azla çok şey elde eden ufak bir bütçe ile ortaya iyi şeyler çıkarabilen kadın, âdeta bir kesif yapma zevki duyar.

İzmirdeki kursun sık sık memleketin her köşesinde açılmasını bekliyoruz.

Ferahlık

Hadise Ankaranın Meşrutiyet caddesinde bir kasap dükkânında cereyan ediyordu. Genç bir kadın girdi, et istedi.. Hemen onun arkasından, 12 yaşlarında bir oğlan çocuğu geldi:

— Abla şeker aldın mı?

Kadın gülerek filesini gösterdi. Büyük bir paket vardı. "İşte!-- dedi.

Çocuk merakla:

— Nereden aldın abla, diye sordu.

— Köşedeki bakkaldan, lâzlardan..

— Koş senin ismin öbür sokaktaki bakkalda da var, ben gördüm.

— Eskiden, o sokakta oturuyorduk, her halde yanlışlık ondan ötürü.

— İyi ya.. Gidip alın..

— Neden? İki kilo yetmez mi?

Kasaptakiler hep bir ağızdan hayretle:

— Hanımefendi alın, bize verin, dediler.

Kadın döndü:

— Ama, belki alacağım fazla şeker sizin hakkınızdır, dedi..

Kasaptakiler sostular. Ferahladılar..

Dedikodu

Bir gazetecinin başına gelenler

On altı sene, kral ailesinin yanında, kraliçe Elizabeth ile prenses Margaret'in mürebbiyeliğini yapmış, küçük prensesler isimli kitabı ile yazı hayatına atılmış ve büyük muvaffakiyet kazanmıştı. Londrada çıkan bir haftalık mecmuada Woman's Own'da devamlı yazılar yazıyordu. Tatlı bir üslûbu ve çok okuyucusu vardı. Adı Marion Crawford idi. Küçük prensesler, ona Crawfie diyorlardı.

Gazetecilik hayatına parlak bir şekilde, birden bire atılan Crawfie son günlerde bu mesleğin en çetin

bir cephesiyle karsı karsıya seldi ve maziye alt yazı yazmanın hale ve istikbale ait yazı yazmaktan çok daha kolay olduğunu müşahede etti.

O günlerde, prenses Margaretin katıldığı bir at yarışından bahsediyor ve seyirci olan kraliçenin elbiselerinden tutun da, en ufak hareketlerine, jestlerine kadar olup bitenleri anlattıktan sonra prenses Margaret için: "Genç ve çok hareketli olan atına hâkim olmak için bir hayli güçlük çekti" diyordu. "Fakat prenses kuvvetli ve iradeli idi, ne istediğini biliyordu, muvaffak oldu."

İkinci yazı gene bir at yarışma aitti. O güne kadar görülmemiş bir sıklıktan heyecandan bahsediyor, bütün yarışı teferruatı ile anlatıyordu.

6u iki yazıda fevkalâde cazip şekilde suya sabuna dokunmadan, eğlendirici şekilde yazılmıştı.. Ve kimsenin bir diyeceği olamazdı. Ancak işin tuhafı, ne birinci ne de ikinci yarış yapılabilmişti. Tam o gün, vuku bulan tren yolu grevi yüzünden ikisi de tehir edilmişti.. Ama Crawfle suçlu değildi ki Woman's Own mecmuası yazıları yetiştirebilmek için onları altı hafta evvel topluyordu.. Crawfie yarışları altı hafta evvel, görmüş gibi anlatıyordu.. Kabahat grevde idi., Öyle ya ya birkaç saat sonra olsaydı, yarışlar yapılabilseydi, ya da birkaç saat evvel.. O zaman mecmua Crawfie nin yazılarını gizleme imkanını bulacaktı..

Başabaş ama

Hadise gene İngilterede, Londrada cereyan ediyordu ve bir hayli acayipti: Churchill heykeltraş Oscar Vemon tarafından yapılan büyük heykelinin resmi küşadında hazır bulunmak üzere itina ile giyinmişti, memnun görünüyordu. Heykele bir diyecek yoktu. Herkes onu beğenmiş ve muvaffakiyetinden dolayı, mesut .heykeltraşı tebrik etmişti. Yalnız muharir Gerald Hamilton kıs kıs gülüyordu.. Hamilton daima hır çıkarmaktan, alâkayı cezbetmekten ve İnsanları müşkül duruma sokmaktan zevk duyan bir insandı. Vakıa çok köklü bir aileye mensuptu ama kendisi bile, o ai lenin yüz karası olduğunu ileri sürmezmiydi?.

Toplantıda bulunan bazı kimseler de onun kadar mesele çıkarmayı seven insanlardı. Hamfitona sokuldular ve neden güldüğünü sordular:

— Çünkü dedi bu heykelin kafası Churchill'e aittir ama vücudu benimdir, önce tuhaf bir sessizlik oldu. Sonra herkes bedbaht heykeltraşa döndü. Onun hadiseyi yalanlamasını bekliyorlardı Heykeltraş fena bozul" muştu:

— Bir Winston Churchilll fazla yormamak isterim dedi. Hamilton'un vücudu tıpkı kendilerine benziyordu. Ayrıca poz verdirmek zordu.

M U S İ K İ

Bale

Aşk ve kelimeler

Fransa fakir, zaman kötüydü. Fakat Catherine de Medici ile oğlu Kral Henry III gene de saraylarında . ihtişamlı gösteriler • hazırlamaktan geri kalmazlardı. Bir gün Catherine'-in hizmetkârlarından Balthasard de Beaujoyeulx, resim, musiki ve dansı birleştiren bir temsil hazırlama emrini aldı. Beaujoyeulx, bir İtalyan viyolonistiydi Fransa'ya gitmiş, Kraliçenin hizmetine girmiş ve bir Fransız İdi almıştı. Temsili, gerektiği gibi tertipledi. Tarihte, ilk hakiki bale temsili olarak zikredilen müsamere, 1581 yılının 15 Ekim Pazar günü akşam saat 10 da başladı. Sabahın 3,30 una kadar devam etti. 10.000 kadar seyirci vardı. Kralın muhafızlarına, mühim şahsiyetlere en iyi yerleri ayırmaları tenbih edilmişti.

İki hafta kadar önce bir akşam, hemen hemen aynı yerde, Fransız Cumhurbaşkanlığı Muhafız Kıtasının miğferli askerleri, mühim şahsiyetlere yer ayırıyorlardı. O akşam, bir Medici'yi tatmin edecek ihtişam içinde, muazzam bir bale temsili verildi.

Temsili tertipleyen, Paris Festivalleri Resmî Komitesi idi. Bu teşekkül, turizm mevsimlerini büyük bir kültür hareketiyle açmayı gaye edinmiştir (kulaklarımız çınlasın!). Komite, faaliyetine, Louvre'un büyük dört köşe avlusunu temsil mahalli olarak seçmekle işe başladı. Avlunun bir köşesinde, rönesans devrinden kalma şahane bir saat kulesi vardı. O devirde cereyan eden bir aşk masalını - Romeo ile Juliet'i - sahneye koymak en uygun bir tercih durdu. Bu mevzuu da hiç bir sanatkâr, Fransız bestekârı Hector Berlioz kadar, ihtişamla işlememişti. Berlioz, yarı senfoni, yarı opera bir eser telâkki edilen "Romeo ile Juliet" ini, 1839 yılında, orkestra, koro ve üç solo ses için bestelemişti. Fakat ne Romeo'ya, ne de Juliet'e, teganni edecek tek bir kelime bile vermemişti. "Romeo ile Juliet'in aşkı, o derece yüksek ve harikuladedir, bestekâr için öylesine tehlikelerle doludur ki, daha zengin, daha çeşnili ve daha mahdut bir dil olan aletti musiki dili ile ifadesi gerekir" diyordu.

Organizatörler, Berlioz'un sükûtunu, başka bir ifade vasıtasiyle desteklemek istediler. Bestekârın sözle ifadeye cesaret edemediği aşkı, dansla anlatmağa karar verdiler ve bu iş için de Marquis de Cilevas ile görüştüler. 70 yaşındaki bale emprezaryosu Marquis de Cilevas, kumpanyasının temsile iştirakini kabul etti. Bundan başka, Colonne Konserleri Orkestrası ve Korosu ile şef Jean Martinon da angaje edildi. Fakat, Louvre makamlarını ikna etmek pek kolay olmadı. Yangın tehlikesi bahis mevzuu İdi. Ancak bütün tedbirlerin alınması şartiyle müsaade istihsali mümkün olabildi. Fakat, bu mevzudaki görüşmeler, işi bir ay kadar geciktirdi. Böylece, provalar için ancak 14 günlük bir zaman kalmıştı.

Fakat, temsil tam mânasiyle, büyük bir muvaffakiyete ulaştı.

Sanatkârlar

Musiki köyü

1950 den beri her yıl, Fransız Pirenelerinin doğusunda, 4.400 nüfuslu küçük Prades köyü, büyük bir musiki merkezi haline gelir. Büyük senfoni orkestraları, yahut muazzam korolar sayesinde değil.. Çalman musiki, "küçük" ve samimi cinstendir. Prades festivali, bir oda musikisi festivalidir ve faaliyetlerin merkezi de, bugünün en büyük takdir ve hürmet gören çellisi Pablo Casals'dır.

Pablo Casals
Kilisede konser

Bir kaç gün önce - 18 Temmuz Pazartesi - sona eren Altıncı Prades Festivaline, Casals ile beraber çalmaktan büyük zevk duyan, bir çok şöhretli musikişinas iştirak etti. Bir gazeteci, festivale katılan sanatkârlardan viyolonist Yahudi Menuhin'i, ayağında şort, elinde bir papatya buketi, köyün sokaklarında dolaşırken yakaladı. Menuhin, şunları söyledi:

"Bir musikişinas için Prades ne demektir ? Casals ile beraber çalmak fırsatı demektir- Neden piyanist Eugene Istomin her yıl buraya gelmeyi ihmal etmiyor? Sırf, Casals ile çalabilmek: için."

Bu yılki program, Bach, Schubert ve Brahma'ın musikisine tahsis edilmişti. Herkes, üstad Casals'ın, kudretinin zirvesinde ve tam formunda olduğunu kabul ediyordu-, Konserler, Saint-Pierre kilisesinde verilmekteydi. İki buçuk ilâ üç saat sürecek olan konserler için bütün yerler tutulmuştu. Yalnız iskemleler değil, ayakta duracak yerler bile doluydu. Alkış, Prades geleneği mucibince yasaktı. Dinleyiciler, takdirlerini, her parça bittiğinde sadece ayağa kalkmakla ifade ediyorlardı.

Bir akşam, konserin son parçası olan Brahma'ın- sekstetinin icrası bitince, ön sırada oturan Belçika Kraliçesi Elizabeth yerinden kalktı ve sahneye sıktı. Viyolonist Menuhin, kraliçeyi yanağından öptü ve sahne arkasına, Casals'ı ve sekstetin diğer mensuplarını tebrik etmeğe götürdü.

Festivalin dikkat çeken, hattâ sürpriz yaratan, taraflarından biri, Amerikadan gelen Bach Arya Gurubu idi. Bu gurup, dokuz sene kadar önce, Amerikanın petrol veliahdi William H. Scheide tarafından kurulmuştu. Scheide, vaktiyle Cornell Üniversitesinde musiki öğretmeniydi. Kantata'ların, Bach'ın musikisinin kalbi olduğunu iddia eder, bu eserlerin çoğundaki aryaların, beş saz ve dört ses ile icra edilebileceğine inanırdı. Bu inancını isbat etmek için, düşündüğü gibi bir gurup kurmuş ve Amerikada büyük şöhret kazanmıştı.

Prades Festivaline iştirak eden Bach Gurubuna dahil sanatkârlardan en şöhretlileri, tenor Jan Peerce ile Soprano Eleanor Steber idi. Bu iki şarkıcı da, Metropolitan Operası mensuplarındandır.

Günümüzün en büyük musikişinaslarından biri sayılan Pablo Casals, daimî olarak Prades köyünde yaşamasına ve yaşının da bir hayli ilerlemiş olmasına (78 yaşındadır) rağmen, dünya ile alâkasını kesmiş değildir. Prades festivalini tertiplemek, idare etmek ve fiilen, icracı olarak konserlere iştirak etmekten başka, dünyanın dört köşesinden gelmiş öğrencileri yetiştirir; sanatkârlar ve bestekârlarla daimi muhabere halindedir; sık sık musikişinaslar kendisini ziyaret ederler; yeni eserleri okur, yeni plakları dinler ve bunlar hakkındaki fikirlerini öğrencilerine bildirir; her gün piyano ve viyolonsel çalışır ve beste yapar.

Bununla beraber, geçenlerde kendisine, Japonya'da konserler vermesi için 120.000 lira kadar bir para tek lif edilmiş, fakat Casals bu teklifi reddetmiştir. Bundan başka, orkestra şefi Eugene Ormandy geçenlerde, Philadelphia Orkestrası'nın Paris'te verdiği konserlere Casals'ın solist olarak katılmasını istemiş, fakat o da red cevabıyla karşılaşmıştır. Üstad, faaliyetlerini çekildiği inzivadan idare etmeyi seviyor.

HAVACILIK

Paraşütçü kızlarımızdan bir gurup
Erkeklerin yerini alacaklar

Teşkilat

Kızların gayreti

Saat ondu. Milli Savunma Bakanı Ethem Menderes'in makam arabası Bakanlık binasının önünde durdu. Vekil ağır adımlarla çıktı, merdivenlerin başında selâm duran askeri selâmladı ve ağır ağır odasma çıktı. Biraz sonra zile bastı, yaver içeri girdi. Kolunda bir İmza kartonu bulunuyordu. Vekil "mühim ne var?" diye sordu.

Millî Savunma Bakanlığında her evrak mühimdi. Fakat her mühimin de daha mühimi mevcuttu.

Bakan bir hayli imza attı. Yaver en sona iki evrak bırakmıştı. Evrakların kenarında iki genç kız resmi ilişikti. Vekil sordu.

"— Bunlar nedir?"

Yaver izah etti:

"— İki genç kız efendim. Türkkuşu planör ve paraşüt kursundan mezun olmuşlar. Motorlu tayyare turizm kursunda çalışıyorlarmış. Bu sene Ankara Kız Lisesini bitirmişler. Kava Harp Okuluna talebe olarak kabul edilmelerini istiyorlar. Biz müracaatı enteresan bulduk. Emirlerinize sunuldu.

Bakan gülümsedi. Cevap gayet kısa idi: "Kalsın!"

Vekil masasından kalktı, pencereden dışarısını seyretti. Caddede genç, yaşlı insanlar yürüyorlardı, aklına şu satırlar geldi:

"Muasır havacılık âlemi inkişaflarına muvazi olarak gençlerimizi yetiştirmek emelini millî gayeleri medyanında bulunduran Hükümetimizin muzaheretleri, Hava Kurumu yüksek idare heyetinin faziletli mesaileri Türkkuşu kıymetli müdür ve öğretmenlerinin feragatli, disiplinli çalışmaları ve talebeleriniz bulunan genç Türk kız ve erkek evlâtlarımızın kantarma has cesaret, disiplin ve asaletleri ile Hollanda'da gösterilmiş bulunan liyakat ve muvaffakiyetlerinizi candan tebrik ederim.

Sizler gibi kıymetli bir idare heyeti elinde ve takdir buyurulan Türkkuşu Müdürü Kurmay Yarbay Burhan Göksel ile beraberindeki liyakatli bayan ve erkek öğretmenler idaresinde, cevher kaynağı kız ve erkek öğrencilerimizin pek yakın istikbalde; onları yetiştiren ve bekuyen bu millete lâyık, daha bir çok şeref Ve muvaffakiyetler getireceklerinden emin bulunmakta ve kendileriyle iftihar duymaktayız.

Millî Müdafaa Vekâleti' silâhlı kuvvetleri kudret ve imkânları dahilindeki gücü ile daima sizlerle beraberdir. Sağlık ve başarılar temenni ederim."

Bu bir mektubun metni İdi. Türk Hava Kurumu Genel Başkanlığına gönderilmişti. Havacılık dâvası yürüyordu. Bu mükemmel bir netice idi. Bu iki genç kızın Hava Harp Okuluna kabul edilip edilmemeleri mühim değildi. Mühim olan havacılık şuurunun gençliğe yerleşmesiydi. Sonra bir ay kadar evvel Ergazi hava meydanında gökten papatyalar gibi serpilen paraşütçü kız ve erkekleri hatırladı. Onları teker teker tebrik ettiğini dü-kündü. Hollanda'ya gitmişlerdi. Gelen raporlar Hollanda gösterilerinin çok başarılı geçtiğini gösteriyordu.

Sivil havacılığı canlandırmak

Bu millet varlığını korumak için son 30 sene içinde İki mühim harbe girmek mecburiyetinde kalmıştı. Birinci dünya harbinden müttefiklerinin teslim olmasıyla mağlûp çıkmıştı. Bütün memleket işgal edilmişti. O zaman büyük kurtarıcısı çıkıp 'Türk'ün öldürülüp, fakat asla mağlûp edilemiyeceğini" bütün dünyaya ispat etmiş, Milli Mücadele zaferle neticelenmişti. Hür ve istiklâline sahip bir Türkiye adım adım inşa edilirken boş kalan tek saha. Türk gökleriydi. Ve bu başarılması icap eden işlerin en müşkülüydü. Halbuki bütün dünya fabrikaları, orduları, laboratuvarları, gayretleriyle gökleri fethetmek için dev adımlariyle ilerliyordu. İşin en mühim tarafı bu davanın en çok para ve en çok bilgi istiyen bir dava oluşuydu. Geçen her gün; askeri tayyareciliğin sivil havacılıkla desteklenmedikçe memleket çapında bir kıymet ifade edemiyeceğini gösteriyordu. Memlekete yabancı mütehassıslar getirmek lâzımdı. Komşumuz Rusya havacılıkta dev adımlariyle ilerliyordu. Davet edilen yabancı mütehassıslar sivil havacılığın esasım teşkil eden "planör ve paraşütçülük" teşkilâtının kurulması fikrinde İsrar ettiler. Memleketin jeolojik durumu tetkik edildi ve en münasip yer olarak İnönü kasabasının civarındaki saha bulundu. Memlekette 1925 yılında kurulmuş olan T. H. Kurumuna büyük vazifeler düşüyordu. Sivil havacılığı ordu ihtiyaçlarının icap ettirdiği şekilde yürütmek için Türk Hava Kurumunun bu işi yüklenmesi zaruri idi. Emir verildi.

Sene 1936 idi. İlk yapılacak şey, ordudan ve halktan havacılığa meraklı gençleri en kısa zamanda teşkil edilecek kurslara tâbi tutarak temeli atmaktı. İlk kurslardan mezun olanlar derhal öğretmen yetiştirilecek ve onlar yabancı mütehassısların nezaretinde kendilerinden sonra gelenleri yetiştirecekti. İnönü'de ilk planör *ve* paraşüt kursu teşkil edildi. İstanbul, Ankara, Eskişehir, İzmir, Bursa gibi birinci plânda gelen vilâyetlerdeki Hava Kurumu teşkilâtları geniş bir propagandaya geçtiler. Gençliği sivil havacılığa teşvik için büyük gayretler sarfettiler. Bu teşebbüs ilk anda ümit edilmeyen büyük bir alâka topladı. Planör ve paraşüt kurslarına 150 den fazla müracaat oldu. Yeni Ur teşkilâta isim bulmak lazımdı. Büyük, Atatürk burada da imdada yetişti. İsmini "Türkkuşu" koyunuz, dedi.

Bir buçuk aylık bir nazari -devreden sonra Türk gençleri büyük bir başarı ile memleket göklerini fethetmek için boşluğa atıldılar. İlk Türk paraşütü açıldı. 18 yaşında Ur genç . mükemmel bir inişle çorak bir tarlaya indi.

İlk Türk amortsörü serildi. 20 yaşında bir lise talebesi motorsuz alete büyük bir cesaretle hâkim olup mükemmel bir havalanış yaptı. Tabana mütehassıslar bu kadar kısa zamanda bu kadar büyük netice alınmasına şaşıyorlardı. Bu göklere kanatlanmaya susamış bir milletin muvaffakiyetiydi. Daha ilk sene inönü kampında bütün dünya milletlerinin dikkatini çeken muvaffakiyetli neticeler alladı. Onu takip eden senelerde alman neticeler daha mükemmel oldu. Türkkuşu 1937, 1938 ve diğer yıllarda tahmin edilmeyen bir rağbet gördü. Derhal büyük tesisler tamamlandı, kurs binaları inşa edildi. Külliyetli miktarda kamp malzemesi getirildi. İkinci sene uçuş ve atlayışlarında Balkan rekorları tesis edildi. Her atlayış bir yeni Türkiye rekoru teşkil ediyordu. Her havalanan planör Türk havacılığına havada yeni kalış dakikaları kazandırıyordu. Motorlu kamp kuruldu. Bu sivil havacılığın ordu saflarına katılış mertebesiydi.

Dünyanın her tarafında olduğu gibi düşenler oluyordu. Bir Türk kanadı kırılıyor, yerine bin Türk kanadı havalanıyordu. Tempo mükemmeldi. Bir iki sene içinde Türkkuşu mükemmel bir teşkilât haline geldi. Memleket çapında bir faaliyet başlamıştı. Hemen bütün vilayetlerden gençler müracaat ediyor, kamplar gittikçe genişliyordu.

Genç kızlarla erkeklerin yanyana giriştiği bu büyük mücadele iftihar edilecek kerter mükemmeldi.

Sonra idarî aksaklıklar başladı. En büyük sıkıntı para idi. İkinci dünya harbi patladı. Harp tehlikesi içinde inönü kampları daha geniş bir faaliyete sahne olacağı yerde maalesef tatil edildi. Çok dar Ur kadro içinde o güne kadar yetişenlerin muhafazasına çalışıldı. Bu uyuklama devresinin atlatılması lazımdı. Atlatıldı.

Şimdi sene 1955 tir ve Temmuz ayının son günlerini geçirmekteyiz. Son yedi aylık saman içinde Türkkuşunun ismi gazetelerde en çok işiti len bir isim haline geldi.

Fakat...

Bu Türkkuşunun hayat hikâyesidir. Bu çark nasıl dönmektedir? Su nereden akmaktadır. Bu taşıma suyla bir değirmen nekadar zaman ne şekilde döner. Bugün Türkkuşunun başındaki idarecileri düşündüren en mühim mesele budur. İtiraf etmek lâzımdır ki, 18 senelik tecrübe devresinde yetişen bir çok kıymetli Türk havacısı bugün T. H. Surumu saflarında büyük bir memleket vazifesini görmektedirler. Dünya havacılığı dev adımlariyle ilerlemiştir, ilerlemektedir, ilerliyecektir.

Türkiye'de sivil havacılığı yaşatmaya çalışan tek müessese Türk Hava Kurumu'dur. Bu kurum acze düştüğü için büyük fedakarlıklarla kurmuş olduğu uçak fabrikası idaresinden alınıp Makine Kimya Endüstrisi Kurumuna verilmiştir. Sebep: parasızlık.

Muvaffakiyetin sonu
Şimdilik -adeti tebrik

Sivil havacılığı genişletmeliyiz

Sivil havacılığı daha ehemmiyetli bir şekilde ete almamız lâzımdır. Bir kurum ve parası olmıyan bir teşkilât ile bu muazzam işin içinden çıkmak imkânsızdır. Böyle bir teşkilât ile böyle mühim bir dâvayı ele almak, karanlıkta pala sallamaktan ileriye gidemez. Çünkü, bu teşkilâta mensup olanların hepsi amatör ruhim verdiği bir heyecan De çalışmaktadır. Bu heyecan onları daha fazla mesaiye, daha fazla malûmat edinmeğe zorlamaktadır.

Daha canlı, hareketli bir çalışma sistemi kurabilmek için, kuruma para vermek lâzımdır, fakat aynı zamanda ordunun bu teşkilât ile tefriki mesai etmesini temin etmek, hattâ sivil havacılık şubesinde muvaffak olmuş gençlerimizin ordu saflarına intikalini temin eden kanunlar hazırlamak, çıkarmak şarttır. Çünkü bugün bu teşkilâttan mezun olan bir gencin ordu saflarında gördüğü muamele, öğrendikleri ile taban tabana zıttır. Bunun misalleri hâlâ Hava Kurumunda vazifeli olarak çalışmaktadır.

Sivil havacılık ordu ile bir plân dairesinde çalışacak olursa, kazancımız bugünkünün iki misli daha fazla olacaktır. Harp senelerinde büyük Avrupa devletleri kadınlarından ordu saflarında istifade etmesini bilmişlerdir. Bizde de, aynı tarz bir çalışmaya gitmek mümkündür. Hattâ teşebbüsleri Millî Savunma Bakanına kadar giden iki genç kızımızın gibi, niceleri vardır ki, hava üstlerinde flüt vazife almak arzusundadır. İmkânlar kadınlarımızın bugünkü uçak teknikleri, ağır sanayi ile uçmalarım ne derecede mümkün kılar, bilemiyoruz, fakat muhakkak ki, faydalanacak sahalar vardır.

Teşkilât plânsız oldukça, hiç bir işe yaramıyacak, davanın büyüklüğü hiç bir zaman kendisini halka hissettiremiyecektir.

Sivil havacılığı bu hale koymak, bugünkü imkânlarımız içinde mümkündür — F. T.

R A D Y O

Ankara

Bayram programı

Radyo Müdür Vekili İskender Ege, etrafında bulunan ilgili memurlar ile bayram için hazırlanan programlarını tetkik ettikten sonra, iş yapmış olmanın hazzı içinde dedi ki:

"— Bu yapılanları derhal halka duyurmak zorundayız. Anadolu Ajansı vasıtası ile bir kaç haber neşrediniz.."

Bu. bir müdürün hakkı idi Yaptığı işlerle hem övünmesi, hem de bunları halka duyurması lâzım gelirdi. Sebepler ise basit ve pek çoktu. Radyo o kadar kötü neşriyat yapıyordu ki, yeni bir şeyler hazırlandığı ve tertiplendiği zaman halkın evvelden haberdar edilip, ilgisinin çekilmesi lâzım gelirdi. Nihayet müdür belki de bu hakikati anlıyabilmişti. Fakat belki de "icraatının müspet eserlerini" - etrafa - duyurmak için bu yolu tercih etmişti. Bunlar hiç bir memuru, biç bir radyo mensubunu ilgilendiren meseleler değildi. Müdür istediği yaldan politikasını yürütebilirdi, istediği şekilde bir müessesenin - çalışamıyan bir müessesenin - çalıştığı yolunda haberler yazdırabilirdi. Hatta, bu haberler, en koyu muhalefet yapan, bir partinin sözcülüğünü eden gazetede bile yer alabilirdi. Bunlar olabilirdi, fakat bütün bunlar hiç kimseyi olan şeylerden başka bir şeye inandıramazdı.

Aslında, radyo idaresi "bayram programı" diye bir yenilik, halkı dört gün oyalıyacak bir hazırlık yapmış değildi. Sadece, normal emisyon saatlerini bir müddet uzatmış, bir müddet daha fazlalaştırmıştı. İşin feci tarafı, halkın "illallah" dediği bazı yaz programlarını da haftada bir iken ikiye çıkarmak cihetine gitmiş, Anadolu Ajansı vasıtası ile gazetelere yazdırttığı haberinde de "radyo dinleyicilerinin eğlenceli bir bayram geçirmelerini temin maksadı ile hususi bir program" hazırlattığım açıkça ilan etmişti. Bu yeni programların adlarını da bu haberler arasına sıkıştırmiş, "halk tarafından en çok beğenilen" ifadesi ile "daldandala, müzik ve komedi, radyo sanatkârları bir arada" programlarının ikinci defa mikrofona getirileceğini müjdelemişti! Fakat haberler vuzuh ihtiva etmiyordu. Çünkü, esasen her hafta kış programlarından koparılıp, koparılıp bir araya getirilen bir banddan daldandala programı dinliyorduk. Esasen her pazar akşamı müzik ve komedi altında herkesi sıkıntıdan bir kat daha terleten bir programı dinletmek durumunda idik. Geriye yenilik vasfı altında bir "radyo sanatkârları bir arada" programı kalıyordu ki, bu da olsa da bir, olmasa da bir idi. Yahut da, radyo İdaresi daldandalayı, müzik ve komediyi ikişer defa mikrofona getirecekti. Bu da o kadar mühim bir yenilik sayılamazdı. Çünkü, her ikisinde de eski bandlar ekle olduktan sonra iki değil, on adet program hazırlamak mümkündü. Gene de dinlenmiyecek olduktan sonra..

Radyo idaresinin eskileri bir araya getirerek, yenilik gibi, dinleyici; önüne çıkarmasının esasen aleyhinde bulunulmuştu. AKİS, bundan bir müddet evvel, bu meseleye dokunmuş, her türlü imkâna sahip olması, lâzım gelen bir radyo müessesesinde bu yola gidilmesinin doğru olamayacağını kaydetmişti. Sanki eleman bulunamaz, sanki yani şeyler düşünülemezcesine radyo idaresi gene de ayni yolda yürümekten çekinmemişti. Şimdi de bayram programı diye bir haber yayınlıyor, eski programları, dinlemek için halkı radyonun başına çağırıyordu. Şu hakikati bilen bir kimsenin "radyonun sürprizleri" ni şevkle, istekle dinlemesine imkân ve ihtimal var mıydı?

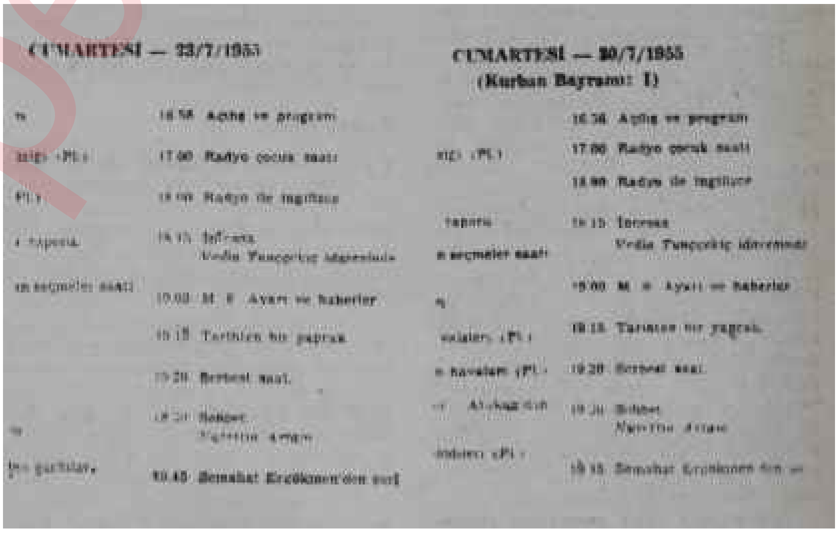
Maalesef radyo idarecileri bu noktaya dikkat etmek için as da olsa bir fikri mesaide bulunmaktan kaçınıyorlardı. Bu hadiseyi, en hafif ifadesi ile bu yoldan tefsir etmekten başka bir çare yoktu.

Minel garaib

B ayram yenilikleri olarak ilan edilen program ise, diğer haftaların proglamları ile mukayese edildiği zaman, değil bir yeniliğe, bol bol geçen haftaların tekrarına şahid olmamak elden gelmiyordu. Meselâ, bayram ayın 30 cumartesi günü başlıyordu. Bir radyo müntesibinin, bir mesul şahsiyetin 30 Temmuz cumartesi günkü program ile 23 Temmuz cumartesi günkü programları yanyana getirerek bir mukayese yapması, "yenilik" âdı ile halka sunulan programın fecaatini ortaya derhal koyabilirdi.

Radyo sabahları saat 6.28 de faaliyete geçiyordu, 6.30 da karma sabah musikisi vardı. 7 de hafif melodiler, 7.45 de haberler, 8 de programlarımızdan seçmeler bulunuyordu. Bu program 23 Temama 1955 e aitti. Bayram programının başladığı 30 Temmuz 1955 gününün programını radyo müdür vekili önüne koysaydı, programları kelimesi kelimesine bulabilirdi.

Radyo sabah neşriyatını 9 da kesiyordu, bayram için bir fazlalık yapılmış, neşriyata öğleye kadar devam edilmesi kararlaşmıştı. Şimdi herkesin, programı eline alan her insan merakla bekliyordu. Hiç değilse bu saatlerde, 9-12 arasında bir yenilik, hiç duyulmamış bir neşriyatın programda yer almasını istiyordu. Halbuki, radyo idaresi büyük bir buluş içinde imişçesine, bu saatte "Mullâ Mukadder'den plâklarla şarkılar, dört büyük programdan derlemeler" namı altında bir program koyuyordu. Eskiler bozulup, yeni imiş gibi mikrofona getiriliyor, üstelik plâklarla neşriyat yapılıyordu. Radyo idaresi bu kadar geri kalmamalı idi. Radyoyu bu kadar dinlenemiyecek hale getirmemeli idi. Hani şu radyoevinde bir plâk koleksiyonu olmasa, nasıl ama nasıl olur da programlar tertip edilir diye insanın her dakika bir sual sorması akla gelebilirdi, geliyordu da.. Bu ara doldurmasından sonra o radyo mensubu mukayesesine devam edebilirdi. 23 Temmuz 1955 tarihli programın öğle kısmında saat 12,30 da Fahriye Caner'den şarkılar vardı. Aynı insan 80 Temmuz 1953 Cumartesi • yani bayramın ilk günü -

CUMARTESİ — 23/7/1955

CUMARTESİ — 30/7/1955
(Kurban Bayramı: I)

23 Temmuz 1955 — 30 Temmuz 1955

İkiz kardeşler

programına göz atacak olursa aynı saatte ,aynı kimsenin şarkılar programı olduğunu görebilirdi. Daha da devam edilebilirdi. 13,15 de öğle müziği, 13,40 da Neriman Sarısözen'den türküler, 14 te Zehra Eren'den şarkılar, 14,30 da Nusret Ersöz'den şarkılar...

Her iki Cumartesi gününün aynı saatlerinde, aynı şahıslar şarkı söylüyor, aynı masallar okunuyordu.

Akşam neşriyatı da bundan farklı değildi. 23 Temmuz günü, 18 de İngilizce deva, 18,15 de ince saz (Vedia Tunççekiç idaresinde), 19,20 de serbest saat, 19,30 da sohbet, 19,45 de Semahat Ergökmen'den şarkılar, 20,00 hafif müzik, 20,15 Radyo gazetesi, 20,30 Alâaddin Yavaşça'dan şarkılar, 21 de Hafta sonu sohbeti, 21,30 da Sevim Çağlayan'dan şarkılar, 22 de Garp rüzgârı, 22,45 memleket saat ayarı, ajans, 23 de tatil gecesi programı, yani bir sürü plak.

30 Temmuz tarihli programı açınız, şu yukarıda yazılanlardan bir kelime başka bir şekil ifade eden program görürseniz, o zaman radyo idaresine kadar gidiniz, radyo müdür vekilini bulunuz ve kendisini hararetle tebrik ediniz. Bu tebrik onun hakkı olacaktır.

Dikkat edilecek şey

Yukardaki mukayese, resmî ve matbu programlardan yapılan mukayese bir büyük hakikati bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Radyo idaresinde program tertip etmek, hazırlamak, yenilikler yapmak diye bir usul, bir âdet ve kaide yoktur. Her hafta diğer bir evvelki haftanın taklidinden ibarettir, saatleri ile sanatkârları ile hemen hemen ayni tarz belki de aylardır devam edip gitmektedir. Bunun böyle olması, her haftanın birbirinin kopyesi şekline sokulmasının bir sebebi olduğunu söyliyenlerde bulunacaktır, hatta "halkın şu saatte hangi sanatkârın bilmem hangi gazeli söyliyeceğini bilmesi lâzımdır, belki de o saatte radyosunu açmak itiyadindadır-' diyenler çıkacaktır. Fakat bu, bir kurtuluş, bir gerekçe olamaz. Maksad radyoyu muayyen kalıplar içine sokmak, şu saatte mutlaka şu sanatkâr, şu saatte mutlaka şu ses demdi lâzım gelmez. Bu ancak radyonun' "büyük program" lan için bahis mevzuu olabilir, muayyen saat bu programlara inhisar edebilir. Fakat her hafta program tertip ediyoruz diye, bir evvelki haftanın aynısını çıkarmak çalıştığını iddia eden bir müesseseye yakışmaz, doğru değildir. Bahusus ki, radyo idaresi bastırdığı programlarda bayramın birinci gününe, üçüncü ve dördüncü günlerine hususi bir itina gösterdiğini kaydetmiştir. Ayrıca gazetelere faaliyetinin bir belirtisi olarak haberler yazdırmış, bayramda radyonun halka bol eğlence getireceğini ilân etmiştir. Hangi yenilik. hangi bol eğlence..

Birbirimizi aldatmaktan çekinmeliyiz, işler belki bu takdirde yoluna girer. Yenilik diye bir iddia, bol eğlence diye bir büyük söz ile halkın huzurunda riske girilince, bunun hakiki mânası ile yapılması şarttır. Çünkü, halk vaadin tahakkukunu, çünkü halk söylenenlerin yapıldığını görmeyi, çünkü halk kopyacılık sanatının asla cari bir usul olmadığını bilir ve söyler.

Radyoda, program tertibindeki dikkatsizlik, daha doğru tâbiri ile bu işin bir saate sığdırılan ve bir oldu bitti içinde mütalâa edilen bir mesele olması, bu hâlin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Radyoda bir program müdürlüğü makamı vardır. Bu sıfat ile vazife gören kimsenin radyo programlarım tertip ve tanzim etmesi lâzımdır, sıfatı ile birlikte akla gelen budur. Halbuki durum bu değildir. Radyo program müdürünün vazifesi spikerler'İle meşgul olmak ve yeni .çıkan bir usule göre - eleman kifayetsizliğinden mütevellit - büyük programlar tertip etmektir. Buna ilâveten bir vazifesi de musiki şeflerinin ayak üstünde hazırladıkları programların tab işini deruhte etmektir. Naci Serez'in bugün radyo program müdürü olarak gördüğü vazifeler bunlardır.

Müzik şefleri olarak vazife görenlerin ise .durumları Naci Serez'in vazifesinin tamamen aksinedir. Musiki şefleri yeni sesler, iyi sesler, kabiliyetler bulup getireceklerine, radyo programlarını tertip ve-tanzim etmek ile meşgul olurlar. Bu durum, tabiatiyle radyo programlarım böyle içinden çıkılmaz, bu kadar baştan savma hale sokar.

Dünyanın neresinde görülmüştür ki, ihdas edilen bir makam, göreceği işten başka meseleler ile uğraşır. Dünyanın neresinde görülmüştür ki, üstüne vazife olmıyan işleri bir başka kimse deruhte eder. Bunlar düzeltilmesi, mesuliyetlerin hakkı ile paylaşılması zamanı gelmiştir. Aksi halde bu aksaklıklar, bu türlü düzensizlikler bitmez.

Taltifi tenkid

Geçen Pazartesi günü, Zafer Gazetesinin radyo haberlerini İhtiva eden sütunlarına göz atanlar "aynı mevzuda iki program" başlığı altında kısa bir yazı gördüler. Tazı, radyonun eski mensuplarından Hikmet Münir'e aitti ve şöyle diyordu:

"Pazar günü Ankara radyosu ayni mevzuu iki defa ele almakla beraber biri ötekinden farklı oldu ifade yazara aittir -. Sabahleyin Erdoğan Çaplı'nın programında meşhur "Sütümü içeyim" finaliyle, Eşref Şefik'-in uzunca bir taklidini Celâl Şahin'-den dinledik. Akşam üzeri, yayınlanan bir diğer programda yine süt rejimi İhmal edilmeksizin tekrar Eşref Şefik ile karşılaştık. Fakat bu sefer Eşref Şefik tamamen başka bir çerçeve içinde takdim edildi."

i f a d e budur. Muhakkak ki, Hikmet Münir radyoyu dinlemişti. Bir günde bir "Eşref Şefik" hikâyesinin iki defa radyodan verilmesine sinirlenmişti. Bu hali, imkânları içinde - çünkü iktidarın organı Zafer'de yazıyor - radyo idarecilerine duyurmaktan kendini alamamıştı.

Radyomuzda, bu türlü haller sadece bir güne mahsus değildir. Hemen her gün aynı plâklar çalınır, bir Şarkı bir kaç ses sanatkârı tarafından aynı günde bazen arkası arkasına söylenir. Bunlar defalarla yazılmıştır, söylenmiştir. Halbuki radyo idaresinin bu mesele üzerinde samimiyet ile eğilmesi, dikkat ile çalışması, hele isim reklâmlarına az ş e k i l ile radyoda yer vermesi icap eder. Bir moda hareketi bir gün içinde iki defa "espri" olarak dinlettirmek, her halde pek o kadar parlak bir hareket tarzı değildir.:

Maalesef radyoyu idare eden zihniyet samimi tenkidleri ele alıp, işleri buna göre bir tanzime, bir ayarlamaya tâbi tutacak yerde, aksi bir istikamet takip etmekte ve sanki bunlar bir iyilikten ziyade, kötülüğün kendisi imişçesine emirler vermekte, insanlar tutmaktadır.

İşte bu noktadan işe başlayınca kaybedecek çok şey vardır ve hatta kaybedilecek "çok şey" değildir, her şeydir. Bugüne kadar söylenenler ve ileri sürülen fikirleri kaale alan zihniyet ile radyo idaresi çalışmış olsa idi, bir çok aksaklıkların birer birer kendiliğinden kaybolmuş olacağından kimsenin şüphesi olmamalı idi.

Ne yapılsın ki, insanlarımız her şeye rağmen bir şarklıdır ve öyle kalmağa and içmiş görünüyorlar.

S P O R

Barcelon'da basketçilerimiz

Bir saniye ile mağlûp

Milletlerarası

Akdeniz Olimpiyattan

Madrid; boğa güreşleri, Endülüs gali, yosma Gırnata ise gülü ile Avrupada şöhret yapmış birer İspanya şehirleridir. Barcelonun tarihi bunların yanında pek yeni kalır. Fakat bu şehir, kuta zamanda çeşitli eğlenceleri zevk ve sefa alemleri ile diğerlerini adeta gölgede bırakmıştır. Hareketli, dinamik ve ani helecanlardan zevk duyan insanları sinesinde barındıran bu şehir şu satırları yazdığımız anlarda sezonun en büyük sportif hâdiselerine sahne olmaktadır. Şu satırlar yazıldığı sırada Barcelonda Akdeniz'e sahil Vermiş olan on hür milletin beş yüzden fazla sporcusu mücadele halindedir. Bu mücadele dünya spor efkarınca yakınen takip edilmektedir. Buna sebep 1956 Melburn Olimpiyatlarına pek kısa bir zaman kalmış olmasıdır. Akdeniz Olimpiyatları bu cepheden büyük bir önem taşımaktadır. Nitekim olimpiyatlara iştirak etmeyen diğer milletler Barcelon şehrine müşahitler göndererek buradaki müsabakaları yakınen takip ettirmektedirler. Geride bıraktığımız hafta içersinde müsabakaya katılacak olan milletlerin sporcuları büyük kafileler içersinde Barcelona gelmişler kendilerine tahsis edilen otellerde kampa çekilmişler ve müsabakanın başlayacağı 16 Temmuz Cumartesi gününe kadar hazırlıklarını İkmal etmişlerdir, iklnci Akdeniz olimpiyatlarına katılan milletler şunlardır. Türkiye, İspanya, İtalya, Fransa, Monako, Malta, Mısır, Lübnan, Suriye, Yunanistan.

Müsabakalar başlıyor

Mahalli saat 17 yi gösteriyordu. Yetmiş bin kişilik "Motjüich" stadının trübünleri 42 derecelik boğucu sıcağa rağmen gene de dolu idi. Şehir bandosunun çaldığı merasim marşından sonra on milletin sporcuları alfabe sırasına göre bir resmi geçit yaptılar. Trübünleri dolduran halk sporcuları uzun uzun alkışladı Mutad seromoniden sonra General Osteda'nın nutku cidden memnuniyet uyandırıcı idi.Sonra ev sahibi tspanya ile Fransa arasında yapılan futbol maçı çok sert olmuş ve neticede bu karşılaşmayı 2-1 İspanyollar kazanmışlardır.

Gelen haberler

Hafta içinde en ağır başlı gazetelerde bile büyük bir yer işgal eden Akdeniz olimpiyatlarına ait haberlere bir göz atan okuyucular tıpkı bundan evvelki müsabakalarda olduğu gibi idarecilerimizin sporcuları bırakarak kendi başlarına gezdikleri dolaştıkları haberleri ile karşılaştılar. Vakıa bu haber hiç de yadırganmadı. Evet şimdiye kadar nereye bir sporcu —kafilesi göndermişsek başına - devlet bütçesinden oldukça ağır sayılan bir külfet mukabili - koyduğumuz idarecilerin vazifelerini unutun bir turist gibi hareket ettiklerine sık de şahit olduk. O kadar ağır tenkidler yapıldı, gönül üzücü, kalp kırıcı sözler sarfedildi fakat netice gene aynı minval üzere devam etti. Şahıslar değişti, fakat tenkidler gene aynı tenkid olarak kaldı. Bir sonra gelen idareci bir evvelkinin işlediği hatadan kaçmak yoluna ne hikmetse gitmedi. Bu seferki haber şöyle:

"— Kampta idareci diye bir şey kalmadı. En ufak işlerle dahi Umum Müdür Vekili Faik Binal alâkadar oluyor." Bildirilen doğru ise acaba diğer idareciler İspanyada ne ile meşguldürler? Burasını bilmiyoruz. Ama kafilenin başında bulunan Umum Müdür Vekili bu idarecileri sporculara örnek olabilecek bir şekilde vazife görmeye davet etmemesi veyahut edip de muvaffak olamaması zihinlere bir takım garip, sualler takmaktadır. Bu anda hüküm vermek şunu veya bunu haklı, veya suçlu çıkartmak hiç kimsenin selâhiyeti dahilinde değildir. Ancak bu husus kafilenin yurda avdetinden sonra tavazzuh edecektir. Yalnız gönül ister ki - hakikaten bir muhabirin bildirmiş olduğu bu hususlar doğru ise - bunları yapanlara karşı cezai cihete gidilsin. Yoksa eskiden olduğu gibi işi kapatmak ve hadiseyi külleyip ida rei maslahat yoluna sapılacak olursa daha bu neviden hadiselere sık sık rastlamak mecburiyetinde kalacağız. Madem ki vazife veriyoruz, madem ki bu insanları gençlerimizin başında hariç memleketlere gönderiyor ve onlara Devlet kasasından döviz veriyoruz vazife istememiz de pek tabii hakkımızdır.

Faik Binal

İş gören bir kişi

Barcelona'ya gidiş

Dönüş bir valiz ile olmıyacak

Güreş

İspanyol gazetelerinin şatafatlı ve yaldızlı sözleri ve her gün birinci sayfalarında neşrettikleri güreşçilerimizin büyük resimleri her şeye rağmen Pazar günü Belediye sarayında yapılan güreş karşılaşmalarına lâyık olduğu ehemmiyeti verdiremedi. On iki bin kişilik .yeni inşa edilmiş olan • belediye spor sarayının tribünlerinde bulunan seyircinin yekûnu ancak beş yüz kişi idi. Bu rakkam güreş sporuna karşı İspanyol, milletinin alâkasını göstermeye kâfidir. Buradan giderken gerek Vehbi Emre ve gerekse Yaşar Doğunun ifade ettikleri gibi güreş takımımızın şampiyon olması normal bir netice idi. Aksi olamazdı. Çünkü on millet içerisinde bu sporda karşımızda barınacak bir rakip yoktu. Nitekim ilk günü yapılan müsabakaların dokuzunda galip geldik. 52 kiloda Ahmet Bilek'in bir tek korktuğu.rakip vardı. O da bu sıkletin dünya şampiyonu İtalyan Fabra idi. Fakat Fabranın Suriyeli "Kabbani" ile yaptığı güreşin dördüncü dakikasında sakatlanması Ahmet Bilek'in şampiyonluğunu garantilemiştir. Muhtelif branşlarda müsabakalar gittikçe çetin bir manzara arzetmektedir. Şimdiye kadar aldığımız eh' iyi derece kürek yarışlarında Tonguç'un tek çiftede elde ettiği ikinciliktir.

Hadise yaratan yarış

Vakıa 16 Temmuz gecesi ve 17 Temmuz Pazar sabahı radyolara kulak veren veya gazetelere bir *göz* atan meraklılar millî kürekçimiz Tonguç'a kızmışlardı. Çünkü ajans ve gazeteler bu gencin Verilen tekneyi beğenmediği için müsabakalara iştirak etmekten sarfınazar ettiğini bildiriyordu. Hattâ Barcelonda bulunan spor muhabirleri dahi Tonguç'u protesto etmekte ve gazetelerine çektikleri telgrafta bu hareketin (soğuk duş tesiri) yaptığını söylemekte idiler. Fakat ev sahibi ispanyollar genç kürekçimizin vâki itirazı üzerine Umum Müdür Faik Binal'a müracaat ederek Tonguç'un kendi futaları ile yarışa girmesini teklif etmişlerdir. Genç kürekçimiz yirmi dakikalık bir antremandan sonra Barcelon limanında 2000 metre üzerinden yapılan tek çifte müsabakasına katıldı. Neticede dokuz saniyelik bir farkla ikinci geldi. Tonguç 7,46 lık derecesi ile beynelmilel klâsını göstermiş oluyordu. Futayı beğenmemekte haklı olduğu ancak bu neticeden sonra meydana çıktı.

Futbol

Deplasman maçları

Bir müddetten beri muhtelif şehirlerde yapılmakta olan Türkiye Deplasmanlı Amotör küme maçları nihayet bu hafta Bursa'da yapılacak olan Acar İdman - Karagümrük maçı ile sona erecektir. Evvelce de yazdığımız gibi deplasmanlı maçlara ait federasyonun bir fikstür neşretmemiş olması bu maçları arap saçına çevirmiş ve takip edilmez bir hale sokmuştur. Elene elene, iki gurubun şampiyonları nihayet meydana çıktı. Anadolu gurubunun şampiyonu Acar İdman ve birinci, gurubun şampiyonu Karagümrükün yapacağı bu karşılaşma büyük bir önem taşımaktadır. Şampiyonluk için en kuvvetli namzet şudur diye peşin hüküm vermek imkânsızdır. Aşağı yukarı her 1-ki takım da kuvvet ölçülerinde müsavidirler. Fakat Acar İdman saha ve seyirci avantajına sahiptir. Geride bıraktığımız hafta içerisinde Karagümrük idare heyeti yapmış olduğu bir toplantı neticesinde profesyonel olmak kararını almıştır. Binaenaleyh bu maç Karagümrüğün son defa amatör hüviyetle yapacağı bir karşılaşmadır. Deplasmanlı maçların Türk futbolünün kalkınmasına bir vesile teşkil edeceği kanaati umumidir. Çünkü faaliyet sahası bütün Türkiyeye şamildir. Hemen ilâve edelim ki ilk defa yapılmış olan bu karşılaşma arzulanan şekilde olmamıştır. Organizasyon hataları ve fikstürün tanzim edilmemiş olmasından dolayı bazı aksaklıklar ve turnuva dışında bırakılan şehirler mevcuttur. Bu bir başlangıçtır, önümüzdeki senelerde futbol federasyonunun aksaklıkları giderecek şekilde hareket edeceği ve itirazlara mahal bırakmıyacağı kuvvetle muhtemeldir.

Kulüpler

Transfer

Temmuz ayının son haftasına gelmiş olmamıza rağmen transfer, itiraf etmek gerektir ki, çok sönük geçmektedir. Buna sebep futbol piyasasında takımlardaki gedikleri doldu racak klasta elemanın mevcut olmayışıdır. Bir de bunun yanında büyük kulüplerin idare heyetleri transfer mevzuunda yolsuzluklar yapıldığı dedikodularından sonra ağır davranmakta ve kendilerine söz getirecek herhangi bir teşebbüsten uzak kalmaktadırlar. Denilebilir ki Muhittin Bulgurlu'nun ortaya atmış olduğu suistimal dâvası bu seneki transferin sönük geçişine tesir etmiştir. Son günlerin en mühim hadisesi Vefalı iki futbolcunun Fenerbahçe safına geçmek isteyişinden doğmuştur. Vakıa bu iki futbolcuyu daha evvel Vefalı idareciler satışa çıkartmışlardı. Tarık için 4000, Fuat için istedikleri para 2000 lira idi. Bunun üzerine Fenerbahçeli idareciler bu parayı Vefa kulübüne istifa ettiklerini bildiren birer istida vermişlerdir. Mevcut talimatnamenin 34 Üncü maddesine göre taraflar böylece kendi arzuları ile mukaveleyi bozmuş oluyorlar. Fakat Vefalı idareciler sonradan iki futbolcuyu ellerinden kaçırdıklarına pişman olmuşlar ve Ankaraya müracaat ederek Tarık ve Fuat'ın Vefada kalmasını temin etmek için muhtelif çarelere baş vurmuşlardır. Doğrusu istenilirse bu hareket ağır başlı bir kulübe pek de yakışmaz. Çünkü onlar daha evvel bu iki futbolcuyu kendi kararları ile satışa çıkarmışlardır. Simdi ise bu sözlerinden geriye dönüyorlar. Bakalım federasyon iki kulüp arasında ihtilâf mevzuu olan bu dâvayı nasıl halledecek.

Okuyucu Mektupları

İstanbul Belediyesi Sular idaresi Müdürlüğünden aşağıdaki mektubu aldık:

9.7.1955 tarihinde intişar eden 61 sayılı nüshanızın 31 inci sahifesinde (İstanbul, su var boru yok) serlevhalı bendinizi okuduk. Elmalı bendinin ikmal edilmiş olmasına rağmen Kadıköy halkının muslukları açtıkları zaman su bulamadıkları yazılmaktadır. Bunun aslı yoktur. Bir İstanbul gazetesinde çıkan bu yazıya verdiğimiz cevap 7 Temmuz 1955 tarihli Dünya gazetesinde intişar etmiştir. Mecmuanızın tarihi 9. Temmuz 1955 olduğuna göre baskıya verdiğiniz zaman bu cevabımızı görmediğiniz anlaşılıyor. Anadolu yakasının bugün boru diye bir mevzuu yoktur. Döviz verilmiş boruları gelmiş ve döşenmektedir. Yıllarca ihmal edilen bu yaka şimdi hem suya, hem boruya kavuşmuştur.

Ancak Bostancı ve Şaşkınbakkal gibi mürtefi yerlerde bazen günün mahdut saatlerinde, fazla sarfiyat yüzünden tazyik düşüklükleri görülmekte ise de bu yerler dahi bu saatler haricinde ve gece tamamen sularım almaktadırlar.

ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
Ömür boyunca aylık gelir
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
ömür boyunca aylık gelir
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI
ömür boyunca aylık gelir
Ömür boyunca aylık gelir

Veremi nasıl altedebilirsiniz

Temiz hava, iyi gıda. makul bir yaşayış Bütün bunlar veremin düşmanlondır

Veremin yayılmasına mani olun! Verem bilhassa 15 - 45 yaşları arasında çok tehlikelidir İrsi değildir Ama çok bulaşıcı bir hastalıktır ' Bilhassa sıhhati bozuk kimseler arasında kolay yayılır Kendinizin ve ailenizin, iyi seçilmii, besleyici yiyeceklerle, açık hava egzersizleri ve bol uykuyla sağlam ve sıhhatli olmasına itina ediniz Her yıl doktorunuza muayene olunuz. Bu suretle, eğer hastalık kaparsanız, erkenden anlaşılır Bu, veremi yenmek için elinizde bulunan en kuvvetli çaredir'

Verem Mikroplarından Sakının

Müzmin öksürüklü kimselerden (sakının)

Veremli kimsilerle yakın temastan sakının

toz ve kirden sakınınız bunlarda mikrop bulunabilir

Pastörize edilmemiş veya kaynatılmamış, süt içmeyin

Veremli bir kulanın kullandığı örtü ve kapları sterilize

Verem bulaşıcı bir hastalıktır veremillerden sakınınız.

Veremi, verem doğurur! Yukarıda gösterilen başlıca bulaşma yollarını tanıyıp bunlardan korununuz. Şu belirtilere dikkat gösteriniz: Yavaş ve devamlı şekilde zayıflama - iştahsızlık ve daimî hazımsızlık - yorgunluk ve halsizlik hissi • kan veya kanlı balgam tükürme • devamlı Öksürük, ses kısıklığı, göğüs ağrıları. Bu belirtilerin herhangi biri verem işareti olabilir Muayene olmak üzere hemen doktorunuza gidiniz. Unutmayınız ki, verem erken tedavi edildiği takdirde iyi olur

Röntgen verem, tedavisinin en kolay olduğu başlangıç; safhasında ortaya çıkarabilir

Her sene röntgen muayenesi olunuz Göğüs röntgenıyle verem, belirtileri ortaya çıkmasıdan çok önce anlaşılabilir Yeni baslıyan verem hemen daima tedavi edılebilir Yeni ilaçların vereme karşı çok müessir olduğu görülmektedir Bununla beraber, vaktinde anlaşılması ve hemen tedaviye geçilmesi hâlâ vereme karşı en mühim silâhtır - Eğer doktorunuz, sizde verem bulursa, onun söylediklerini aynen tatbik ediniz. Hastalığınızı yenmek hususunda size o yardım edebilir Emniyetle hareket edin ve hemen bugün, gerek kendiniz gerek çocuklarınız röntgen muayenesi otun?

• 6u en muhim sağlık konuarına dair hazır lanmış yazılardan bir tanesidir Bu yatılarda. doktorunuzla tam işbirliğinin, saflığınızı karamakla kalmayıp, uzun ve sıhhatli tut ömür sürmenizi de nasıl mümkün kılacağını göreceksiniz